T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME FAKÜLTESİ

E-ISSN: 2667-6982

MUHASEBE ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

JOURNAL OF ACCOUNTING INSTITUTE

TEMMUZ / JULY 2024, SAYI/ISSUE 71

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME FAKÜLTESİ

E-ISSN: 2667-6982

MUHASEBE ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

MED – JOURNAL of ACCOUNTING INSTITUTE

TEMMUZ / JULY 2024, SAYI/ISSUE 71

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

Dizinler / Indexing and Abstracting

RePEc Ideas

RePEc Econpapers

EBSCO Business Source Ultimate

EBSCO Central & Eastern European Academic Source

DOAJ

Cabells Journalytics

Kapak fotoğrafı: İlk Borsa- Kütahya Çavdarhisar (MS 250)

Günümüzden yaklaşık 1750 yıl önce inşa edilen Aizanoi Binasında hem borsa işlemleri yapılmış, hem Roma İmparatoru Dioeletianus'un enflasyonla mücadele amacıyla hazırladığı mal satış bedelleri taş bloklar üzerinde duyurulmuştur.

Kaynak: Kütahya Ticaret Borsası

Cover photo: First Stock Exchange-Kütahya Çavdarhisar (250 AD)

In the Aizanoi Building, which was built about 1750 years ago, both stock exchange transactions were made and the sale prices of goods prepared by the Roman Emperor Dioeletianus to combat inflation were announced on stone blocks.

Resource: Kütahya Commodity Exchange

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME FAKÜLTESİ

MUHASEBE ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

MED – Journal of Accounting Institute

Sahibi / Owner
Prof. Dr. F. Lerzan KAVUT
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Istanbul University, School of Business, İstanbul, Turkey

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Responsible Manager
Prof. Dr. Fatih YILMAZ
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Istanbul University, School of Business, İstanbul, Turkey

Yazışma Adresi / Correspondence Address
İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Enstitüsü, Avcılar, İstanbul, Türkiye
Telefon / Phone: +90 (212) 412 24 00/18315
E-mail: jai@istanbul.edu.tr
https://dergipark.org.tr/tr/pub/meder
https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/jai/home

Yayıncı / Publisher
İstanbul Üniversitesi Yayınevi / Istanbul University Press
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü, 34452 Beyazıt,
Fatih / İstanbul, Türkiye
Telefon / Phone: +90 (212) 440 00 00

Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.
Authors bear responsibility for the content of their published articles.

Yayın dili Türkçe ve İngilizce'dir.
The publication languages of the journal are Turkish and English.

Ocak ve Temmuz aylarında, yılda iki sayı olarak yayımlanan uluslararası, hakemli, açık erişimli ve bilimsel bir dergidir.
This is a scholarly, international, peer-reviewed and open-access journal published biannually in January and July.

Yayın Türü / Publication Type: Yaygın Süreli / Periodical

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

DERGİ YAZI KURULU / EDITORIAL MANAGEMENT

Baş Editör / Editor-in-Chief

Prof. Dr. Lerzan KAVUT, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye – *lerk@istanbul.edu.tr*

Baş Editör Yardımcısı / Co-Editor in Chief

Prof. Dr. Aslı TÜREL, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye – gunduzay@istanbul.edu.tr

Doç. Dr. Emre Selçuk SARI, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye – *emresari@istanbul.edu.tr*

Yazı Kurulu Üyesi / Editorial Management Board Member

Prof. Dr. Taylan ALTINTAŞ, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye – *ataylana@istanbul.edu.tr*

Doç. Dr. Turgay SAKİN, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye – *tsakin@istanbul.edu.tr*

Doç.Dr. Nevzat GÜNGÖR, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye – *nevzat.gungor@istanbul.edu.tr*

Dil Editörleri / Language Editors

Elizabeth Mary EARL, İstanbul Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, İstanbul, Türkiye – *elizabeth.earl@istanbul.edu.tr*

YAYIN KURULU / EDITORIAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ersin GÜREDİN, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye – *guredin@istanbul.edu.tr*

Prof. Dr. Can Şımga MUĞAN, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü, Ankara, Türkiye – *mugan@metu.edu.tr*

Prof. Dr. Belverd E. NEEDLES JR., DePaul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Bölümü, Chicago, ABD - *bneedles@depaul.edu*

Prof. Dr. Serdar ÖZKAN, Orta Doğu Amerikan Üniversitesi, Egaila, Kuveyt – *serdar.ozkan@aum.edu.kw*

Prof. Dr. Recep PEKDEMİR, Wisconsin La Crosse Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Bölümü, Wisconsin, ABD – *rpekdemir@uwlax.edu*

Prof. Dr. Haluk SUMER, Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Almanca İşletme Bölümü, İstanbul, Türkiye – *haluksumer@marmara.edu.tr*

Prof. Dr. Haluk ÜNAL, Maryland Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Maryland, ABD - *hunal@rhsmith.umd.edu*

Doç. Dr. Graham GAL, Massachusetts Amherst Üniversitesi, Isanberg Yönetim Fakültesi, Muhasebe Bölümü, Massachusetts, ABD – *gfgal@isenberg.umass.edu*

Prof. Dr. Catalin ALBU, Bucharest University of Economic Studies, Bucharest, Romania – *catalin.albu@cig.ase.ro*

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Sunuş / Preface

Muhasebe Enstitüsü Dergisi 71.Sayısı..... VIII
Lerzan Kavut

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Bağımsız Denetim Sürecindeki Hasılat Döngüsü Yanılgıları ve İyileştirme Stratejileri
Misunderstandings in the Revenue Cycle During the Independent Audit Process and Improvement Strategies 1
Günay Deniz Dursun, Sinan Aslan

Muhasebede Yapay Zekâ Kullanım Etiği
Ethics of Artificial Intelligence (AI) Use in Accounting 13
Uğur Bellikli

Muhasebe Enstitüsü Dergisinde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi
Bibliometric Analysis of Articles Published in the Journal of Accounting Institute 25
Gamze Sevimli Örgün

Enflasyonun Mali Rasyolar Üzerindeki Etkisi: Borsa İstanbul'da İşlem Gören İmalat Sektöründe Bir Araştırma
Effect of Inflation on Financial Ratios: A Research in the Manufacturing Sector Traded in Borsa Istanbul 39
Erdem Saçan

Anma Yazısı / Obituary

Prof. Dr. Alparslan PEKER'i Kaybettik..... 59
Lerzan Kavut, Yakup Selvi

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

SUNUŞ

Değerli Okurlarımız,

Muhasebe literatürüne yeni eserler kazandırmayı misyon edinmiş olan Muhasebe Enstitüsü Yönetimi ve Dergimiz olarak; Temmuz 2024 dönemi 71. Sayısını siz değerli okurlarımızla paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Dergimizin bu sayısında muhasebe alanında bilimsel nitelikli ve özgün dört makaleyi sizlere sunuyoruz. Çalışmalarını bizimle paylaşarak yayın faaliyetlerimize değer katan tüm yazarlarımıza ayrı ayrı teşekkür ederiz. Titiz bir hakem değerleme sürecinden geçirilerek sizlere ulaştırılan eserlerin bilim dünyasına yararlı olmasını diliyoruz.

Bu sayımızda, Doç.Dr. Günay Deniz Dursun ve Prof.Dr. Sinan Aslan, ‘‘Bağımsız Denetim Sürecindeki Hasılat Döngüsü Yanılgıları ve İyileştirme Stratejileri’’ başlıklı çalışmada; Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından 2016-2022 yılları arasında yayınlanmış olan yıllık inceleme raporlarını doküman analizi yöntemi ile incelemişlerdir. Kurum tarafından tespit edilen muhasebe bulgularından stok, hasılat, ticari alacak ve borç ile ilgili hesaplar hasılat döngüsü olarak çalışma kapsamında ele alınmıştır.

Dr.Öğr.Üyesi Uğur Bellikli tarafından hazırlanan ‘’Muhasebede Yapay Zekâ Kullanım Etiği’’ konulu çalışmada; yazar, muhasebe alanında yapay zekâ kullanımının potansiyel faydalarına değinmiş, yapay zekâ kullanımında ortaya çıkabilecek etik sorunlar karşısında, muhasebe alanındaki paydaşların yapay zekânın kullanımından kaynaklanacak sorumluluklarını ve onlara düşen rolleri ele almıştır.

Arş.Grv.Dr. Gamze Sevimli Örgün tarafından kaleme alınan ‘‘Muhasebe Enstitüsü Dergisinde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi’’ başlıklı çalışmada; 2018-2023 yılları arasında Muhasebe Enstitüsü Dergisi’nde yayımlanmış makaleler “bibliyometrik analiz yöntemi” ile çeşitli açılardan incelenmiştir. Toplam 70 makalenin; yayın yılı, sayfa sayısı, makalenin türü, işlenen konular ve yazarların özellikleri hususlarında analizler yapılmış ve değerlendirilmiştir.

Dergimizde yer alan bir diğer çalışma da SMMM Erdem Saçan tarafından hazırlanmıştır. Yazar, ‘Enflasyonun Mali Rasyolar Üzerindeki Etkisi: Borsa İstanbul’da İşlem Gören İmalat Sektöründe Bir Araştırma’’ konulu çalışmasında; enflasyonun etkilerine karşı kullanılan uygulamaları ele almış ve konuyla ilgili birtakım öneriler sunmuştur. Araştırmada, 2016 Q2 - 2023 Q3 dönemleri arasındaki 3’er aylık çeyrek dönemler halinde toplam 30 döneme ait Borsa İstanbul’da (BIST) işlem gören imalat sektöründeki işletmelerin mali rasyoları incelenerek, enflasyonun likidite, finansal yapı, devir hızı ve kârlılık oranları üzerindeki etkileri analiz edilmiştir.

2024’ün geride bıraktığımız altı ayı içerisinde yaşamın güzelliklerini, mutluluklarını, acı ve hüznünü ile iç içe yaşadık. 2024 yılı başında kaybettiğimiz değerli hocamız 2024 yılı başında kaybettiğimiz değerli hocamız Prof. Dr. Mustafa Aydın AYSAN’ın ardından maalesef, İ.Ü. İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsünün eski müdürlerinden kıymetli hocamız Prof. Dr. Alparslan PEKER’i de ebediyete uğurladık.”

24 Haziran 2024’te değerli büyüğümüz, saygıdeğer hocamız Prof. Dr. Alparslan PEKER’i kaybetmenin derin acısını ve hüznünü yaşadık. Prof. Dr. Alparslan PEKER, dergimizde yer alan ayrıntılı özgeçmişinden de görüleceği üzere; bilimsel ve mesleki değerleri ve özellikleri yüksek, ilkeli ve dürüst bir duruşa sahip olan, insana, birlik ve beraberliğe değer ve emek veren, yaşamı boyunca sergilediği örnek alınacak akademisyen ve yöneticilik tutum ve davranışları ile bilim dünyasına ve iş dünyasına katkı sağlayan, müstesna özelliklere sahip bir kişiydi.

Çok sayıda öğrenci ve akademisyen yetiştirmiş, muhasebe meslek üyelerinin gelişimine ve iş dünyasına vermiş olduğu katkılarla, bilimsel kitap ve makale yayın faaliyetleriyle, muhasebenin özellikle ‘’Maliyet Muhasebesi, Yönetim Muhasebesi ve Enflasyon Ortamında Değerleme’’ alanlarında yazdığı temel kaynaklarla, muhasebe literatürüne önemli değerler katmıştır.

Prof. Dr. Alparslan PEKER, yaşamı boyunca çeşitli kurumların kuruluşlarında öncülük etmiş olup, kurumların yönetimlerinde görev ve sorumluluklar alan insanları birleştiren yapıcı bir kişilik sergilemiştir. Günümüzde muhasebe camiası akademisyenlerinin bir çatı altında toplanmasında öncülük eden ve halen bu konuda birleştirici temel kurum olarak kabul edilen, Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı’nın (MÖDAV’ın) kurucu üyelerinden biri olması, Hocamızın, insana, birlik ve beraberliğe, dayanışmaya verdiği değer ve önemin göstergelerinden biridir.

Örnek yaşamıyla yeri hiçbir zaman doldurulamayacak olan Prof.Dr. Alparslan PEKER‘in değerli ailesine, tüm sevenlerine ve muhasebe camiamıza başsağlığı diliyoruz., kederlerini paylaşıyoruz.

Değerli Hocamız, ruhunuz şad olsun, sizi daima saygı ve sevgiyle hatırlatacağız.

İlk defa Enstitümüz tarafından 20 Nisan 1979’da başlatılan ’’Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumunu’’ 6. kez düzenlemenin mutluluğunu yaşadık. İ.Ü. İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü ve Muhasebe Anabilim Dalı olarak **17-21 Nisan 2024** tarihlerinde Antalya’da **XLII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumunu** başarıyla ve gururla gerçekleştirdik.

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

‘’**Yapay Zekâ Çağında Muhasebe Eğitimi**” temalı sempozyumumuzda ülkemizin 36 farklı üniversitesinde görev yapan öğretim üyeleri, düzenleyici kurul temsilcileri, muhasebe meslek örgütünün yöneticileri ve temsilcileri ile iş dünyasının üyeleri katılmışlardır. Sempozyum kapsamında 2 ana tema konuşması, 4 panel, 7 bildiri oturumu ve 1 tane de Avrupa Birliği Projeleri oturumu gerçekleştirilmiştir. Sempozyuma katılan konuşmacılar ve katılımcılar, yapay zekâ ve muhasebe etkileşimini; etik, hukuk, eğitim ve mesleki alandaki uygulamaları, kapsamında geniş ölçekte irdelemişler ve bilgi paylaşımında bulunmuşlardır.

“**Muhasebe Mesleğine**” yönelik göstermiş olduğu olağanüstü çalışmaları, gayret, başarı ve katkılarından dolayı TÜRMOB Genel Sekreteri **Yahya Arıkan’a, “Muhasebe Eğitimine**” yönelik göstermiş olduğu olağanüstü çalışmaları, gayret, başarı ve katkılarından dolayı **Prof. Dr. Nalan Akdoğan’a, “Muhasebe Bilimine**” yönelik göstermiş olduğu olağanüstü çalışmaları, gayret, başarı ve katkılarından dolayı **Prof. Dr. Can Şımga Muğan’a, “Global İş Dünyasına**” yönelik göstermiş olduğu olağanüstü çalışmaları, gayret, başarı ve katkılarından dolayı **Cansen Başaran Symes’a** üstün hizmet ödülü takdim edilmiştir. 29 Ocak 2024 tarihinde aramızdan ayrılan, Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumlarının düzenlenmesinin fikir babası olan, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Anabilim Dalı öğretim üyelerimizden çok değerli hocamız **Prof. Dr. Mustafa Aydın Aysan** adına onun doğum günü olan 20 Nisan 2024 tarihinde, jüri üyeleri tarafından seçilen üç bildiriye en iyi bildiri ödülleri takdim edilmiştir. Sempozyuma ilişkin bildiri kitabı kısa bir süre içerisinde Muhasebe Enstitüsü kurumsal web sayfasından paylaşılacaktır.

Sempozyumun en başından sonuna kadar hep yanımızda olan ve bizden desteklerini esirgemeyen değerli hocalarımız **Prof.Dr. Can Şımga Muğan ve Prof.Dr. Recep Pekdemir’e** bir kez daha teşekkürlerimizi sunarız.

Yayın politikası olarak, İngilizce ve Türkçe dillerinde yazılmış bilimsel nitelikli çalışmalarınızı dergimize bekliyoruz.

Gelecek sayılarımızda buluşmak dileğiyle…
Saygılarımızı sunarız.

MUHASEBE ENSTİTÜSÜ DERGİ YÖNETİMİ ve EDİTÖRLERİ
ADINA
Prof. Dr. F. Lerzan KAVUT
İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi
Muhasebe Enstitüsü Müdürü

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

DOI: 10.26650/MED.1474025

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Bağımsız Denetim Sürecindeki Hasılat Döngüsü Yanılgıları ve İyileştirme Stratejileri

Misunderstandings in the Revenue Cycle During the Independent Audit Process and Improvement Strategies

Günay Deniz Dursun[1], Sinan Aslan[2]

[1]Doç. Dr., İstanbul Beykent Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-mail: gunaydursun@beykent.edu.tr
[2]Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-mail: saslan@marmara.edu.tr

ORCID: G.D.D. 0000-0002-1079-2879; S.A. 0000-0002-4245-142X

ÖZ

Bağımsız denetim sürecinde, hasılat döngüsü denetiminde gerçekleşen yanılgılar bir taraftan denetim kalitesini diğer taraftan da finansal bilgi kullanıcılarının kararlarını etkilemektedir. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından 2016-2022 yılları arasında yayınlanan yıllık inceleme raporları doküman analizi yöntemi ile bu çalışma kapsamında incelenmiş ve kurum tarafından tespit edilen muhasebe bulgularından stok, hasılat, ticari alacak ve borç, hasılat döngüsü olarak çalışma kapsamında ele alınmıştır. Yayınlanan raporların tamamında tespit edilen bulguların ve dosya bazında oranların benzerlik göstermesi ise hasılat döngüsü denetimi konusunda yapılacak araştırmaların önemine işaret etmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, işletmelerin finansal performansını güçlendirmek ve finansal bilgi kullanıcılarının doğru kararlar almasını sağlamak için hasılat döngüsü denetim sürecindeki yanılgıları anlamak ve iyileştirmeye yönelik stratejiler belirlemektir.

Anahtar kelimeler: Hasılat Döngüsü, Muhasebe Hataları, Bağımsız Denetim
Jel Sınıflandırma: M42, M40, M48

ABSTRACT

In an independent audit process, errors occurring in revenue cycle audits affect audit quality and the decisions of financial information users. The annual review reports published by the Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority for the years 2016-2022 were examined within the scope of this study, and the accounting findings identified by the authority were addressed as part of the study, focusing on inventory, revenue, trade receivables and payables, and the revenue cycle. The similarity of the findings identified in all published reports and the ratios on a file-by-file basis underscores the significance of research in the field of revenue cycle audits. With this significance, the purpose of this prepared article is to comprehend the errors in the revenue cycle audit process and establish strategies for improvement, aiming to enhance the financial performance of businesses and facilitate accurate decision-making for financial information users.

Keywords: Revenue Cycle, Accounting Errors, Independent Audit
Jel Classification: M42, M40, and M48

Başvuru/Submitted: 26.04.2024 **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 24.05.2024 **Son Revizyon/Last Revision Received:** 28.05.2024 **Kabul/Accepted:** 13.06.2024

Sorumlu yazar/Corresponding author: Günay Deniz Dursun / gunaydursun@beykent.edu.tr

Atıf/Citation: Dursun, G. D., Aslan, S. (2024). Bağımsız denetim sürecindeki hasılat döngüsü yanılgıları ve iyileştirme stratejileri. Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute, *71*, 1-12. https://doi.org/10.26650/MED.1474025

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Extended Abstract

According to the latest 2024 Occupational Fraud Report published by the International Association of Certified Fraud Examiners (ACFE), asset misappropriation is the most common and has the highest financial impact in 89% of the cases studied (ACFE 2024, p. 10). It aims to prevent these abuses by the entity through an independent audit process and to convey fair information to the users of financial information.

In Turkey, the Public Oversight Accounting and Auditing Standards Authority (POA), which is authorised to ensure and maintain the quality of independent audit processes and publish accounting and auditing standards, shares its reviews of audit reports and processes, excluding denunciations and complaints, with financial information users through annual reports and imposes sanctions for misstatements it detects. These POA feedback ensure the quality assurance of the independent audit process and prevent misstatements. The accounting findings identified in the annual review reports published by POA for the years 2016-2022 are similar in terms of years. In a revenue cycle audit consisting of inventories, revenue, trade receivables, and trade payables, the similarity of the findings on compliance with accounting and auditing standards over a seven-year period reveals the need for research on revenue cycle audits. The purpose of this study is to understand misstatements in the revenue cycle audit process, which are similar over the years, and to determine strategies to improve misstatements to enable financial information users to make appropriate decisions.

There are five basic subsystems that constitute the accounting information system. These are directly related to each other; revenue cycle, expenditure cycle, production cycle, human resources, and finance cycles. The revenue cycle is realised in two basic stages. The physical stage, in which assets or services are passed from the seller to the buyer, and the financial stage, which involves the receipt of payment by the seller (Hall 2011, p. 153).

Regulations required to be complied with in the accounting records and reporting of entities subject to independent audit regarding revenue, inventories, trade receivables, and payables in the revenue cycle; TFRS 15 Revenue from Contracts with Customers, TAS 1 Presentation of Financial Statements, TAS 2 Inventories, TAS 23 Cost of Borrowing, TAS 8 Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors, TAS 21 Effects of Changes in Foreign Exchange Rates, TAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets, Conceptual Framework. In accordance with these standards, an independent auditor shall carry out auditing activities for accounting transactions and financial reporting.

Each year, the POA discloses to the public through inspection reports any irregularities that arise in the independent audit processes that are expected to be performed in accordance with the Standards on Independent Auditing (SIA) issued by the POA. In the annual inspection reports published by the POA for the years 2016-2022, the findings commonly identified in independent audit processes performed by independent auditors, excluding denunciations and complaints, are similar across all seven years.

Auditors are expected to analyse these annual examination reports carefully, particularly considering the misappropriation of assets, errors, and fraud detected in the revenue cycle elements. Although the fines and administrative sanctions imposed by the POA are important for solving the problem, the fact that the same findings are detected in seven annual reports indicates that different strategies need to be developed to solve the problem.

Studies in the literature have revealed that the quality of an independent audit process can also be negatively affected by reasons arising from the auditor and the audit team. In order to reduce misstatements as a result of this effect, it is suggested that this issue should be addressed separately in the continuing education of auditors, and revenue cycle misstatements should be emphasised in independent audit examinations. In addition, due care should be taken to ensure that auditors perform the processes in strict compliance with accounting and auditing standards. It would be useful to establish audit quality working groups, transfer the results of academic studies to stakeholders, and focus auditors on the processes of the companies they audit and the activities of the sector. It is important that firms perform risk-focused revenue cycle audits and use more audit evidence in their revenue cycle audits. As a result of this study, it is recommended to prepare checklists to be used in audit activities, especially in areas where the findings are similar, and to address the sanctions imposed by POA more systematically.

1. Giriş

Uluslararası Sertifikalı Suistimal İnceleme Uzmanları Derneği (ACFE) tarafından en son yayınlanan 2024 Global Hile ve Yolsuzluk Raporuna göre, çalışma kapsamındaki vak'aların %89'unda varlıkların kötüye kullanımı en sık karşılaşılan ve en fazla finansal etkiye sahip olan durum (ACFE 2024, s. 10) olarak belirtilmiştir. İşletme tarafından yapılan bu suistimallerin bağımsız denetim süreci ile önüne geçilmesi ve finansal bilgi kullanıcılara gerçeğe uygun bilginin aktarılması amaçlanmaktadır.

Bağımsız denetim faaliyetleri, yetkili kurumlar tarafından belirlenen ilke ve standartlara uygun olarak gerçekleşse de işletmeden, denetim ekibinden, zamandan veya yakın ilişkilerden dolayı sürecin kalitesi etkilenmektedir. Bu etki, denetim görüşünün tam, tarafsız, doğru ve makul güvence vermesi üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmakta kimi zaman da bağımsız denetim sürecine olan güveni sarsmaktadır.

Türkiye'de bağımsız denetim sürecinin kalitesini sağlama ve sürdürme, aynı zamanda da muhasebe ve denetim standartlarını yayınlama konusunda yetkili kurum olan Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), ihbar ve şikâyetler hariç olmak üzere denetim rapor ve süreçlerindeki incelemelerini yıllık raporlar ile finansal bilgi kullanıcıları ile paylaşmakta ve tespit ettiği yanılgılara ilişkin ise yaptırımlar uygulamaktadır. KGK'nin bu geri bildirimleri bağımsız denetim sürecinin kalite güvencesini sağlarken diğer taraftan da yanılgıları önleme amacı taşımaktadır.

Araştırma kapsamında, KGK web sitesinde kamu ile paylaşılan 2016-2022 yılları arasındaki yedi yıllık inceleme raporları analiz edilmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında ele alınan, KGK tarafından yayınlanan 2016-2022 yıllarını kapsayan yedi yıllık inceleme raporları; yapılan incelemelerde tespit edilen bulgular, bu bulguların sektör bazında dağılımı, bulguların değerlendirilmesi, önceki yıllarla karşılaştırılması ve yaptırımlardan oluşmaktadır. Bu çalışma kapsamında, yedi ayrı raporun bulgu kısmına odaklanılmış ve tespit edilen bulguların ağırlıkları temel alınmıştır.

2016-2022 yılları arası KGK tarafından yayınlanan yıllık inceleme raporlarında, ihbar ve şikâyetler hariç olmak üzere, bağımsız denetçilerin gerçekleştirdiği bağımsız denetim süreçlerinde yaygın olarak tespit edilen bulgular yedi yılda da benzerlik göstermektedir. Söz konusu muhasebe bulguları aynı zamanda literatürde kilit denetim konularına ilişkin yapılan birçok çalışma ile de benzerlik göstermektedir. Söz konusu bulgular yoğun olarak hasılat döngüsü unsurlarından stoklar, hasılat, ticari alacaklar ve ticari borçlardan oluşmaktadır.

Bağımsız denetim sürecinde yıllar itibari ile benzerlik gösteren hasılat döngüsü denetim sürecindeki yangıları anlamak ve finansal bilgi kullanıcılarının doğru kararlar almasını sağlamak için yanılgıları iyileştirmeye yönelik stratejiler belirleme amacı ile hazırlanan bu araştırma sonucunda, KGK tarafından uygulanan parasal ve idari yaptırımlar dışında farklı stratejilerin de uygulanmasına ihtiyaç olduğu belirlenmiştir.

Özellikle varlıkları kötüye kullanma, hata ve hile konularında hasılat döngüsü unsurlarına ait olarak tespit edilen bulgular dikkate alındığında, denetçilerin söz konusu yıllık inceleme raporlarını dikkatle analiz etmeleri ayrıca finansal tablo hazırlayıcılarının da söz konusu yanılgılara düşmeksizin muhasebe standartlarına, muhasebe politikalarına ve ilkelerine uygun davranmaları beklenmektedir.

2. Literatür Taraması

Bağımsız denetim raporunda kilit denetim konuları olarak adlandırılan, denetçinin dikkat çekmek istediği hususlara ilişkin literatürde yapılan çalışmalar; bağımsız denetçilerin kilit denetim konuları başlığında en çok dikkat çektikleri konuların arasında hasılat döngüsü unsurlarının olduğunu göstermektedir.

Kavut ve Güngör (2018) BİST-100 Şirketlerinin 2017 faaliyet yılı bağımsız denetim raporlarında bildirilen kilit denetim konularını içerik analizine tabi tutmuşlar ve uygulamanın yapıldığı ilk yılda aynı sektördeki şirketlerde belli konuların ağırlık kazanmış olduğunu ortaya koymuşlardır.

Uzay ve Köylü (2018) Borsa İstanbul imalat sektörü işletmelerinin bağımsız denetim raporlarını inceleyerek en fazla raporlanan kilit denetim konularının; hasılat, maddi duran varlıklar, ticari alacaklar ve stoklar ile ilgili olduğunu değerlendilmişlerdir.

Gökgöz (2018), uygulamanın başladığı 2017 yılına ait Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin denetim raporlarını incelmiş ve kilit denetim konuları olarak hasılat, ticari alacaklar, stoklar, maddi duran varlıklar ve yatırım amaçlı gayrimenkulleri tespit etmiştir.

Türel ve Türel (2019) Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerin 2017 ve 2018 yıllarına ilişkin 776 bağımsız denetim raporu ve bu raporlarda yer alan kilit denetim konularını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, bağımsız denetim sürecinde en çok önem arz eden alanların başında finansal araçlar, hasılat, maddi duran varlıklar, stoklar ve varlıklarda değer düşüklüğü olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, bağımsız denetim raporlarında yer verilen kilit denetim konularının sayısı açısından dört büyük denetim firması ve diğer denetim firmaları arasında da anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Akdoğan ve Bülbül (2019) Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren işletmelerin 2017 yılı bağımsız denetim raporlarını incelenmişler ve en çok bildirilen kilit denetim konuları arasında hasılat, maddi ve maddi olmayan duran varlıkların değerlemesi ve karşılıklar olduğunu belirtmişlerdir.

Özbay (2022) tarafından yapılan çalışmada, 2019-2020 yıllarında açıklanan kilit denetim raporları incelenmiş, her iki dönem içinde en fazla raporlanan konuların; hasılatın muhasebeleştirilmesi, finansal araçlar ve maddi duran varlıklar ile ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Keleş (2022) BİST İnşaat Endeksi'ndeki işletmelerin bağımsız denetçi raporlarında bildirilen kilit denetim konularını içerik analizine tabi tutmuş, 2020 ve 2021 yıllarına ait bulguların çoğunlukla yatırım amaçlı gayrimenkuller, hasılat ve finansal borçlar ile ilişkili hususlar olduğunu tespit etmiştir.

Hasılat döngüsü unsurları olan; stok, ticari alacak, ticari borç ve hasılat işlemlerine ilişkin olarak bağımsız denetçilerin kilit denetim konusu olarak dikkat çektiği bu işlemlere özgü gerçekleşen yaygın hatalar, bağımsız denetçinin görüşünü doğrudan etkilemektedir. Söz konusu hatalar, işletmeden veya denetim ekibinden kaynaklanabilmektedir.

İşletmelerden kaynaklanan hata ve hileler konusunda 1999 yılında COSO (Sponsorluk Yapan Organizasyonlar Komitesi) tarafından Amerikan Sermaye Piyasası Kurulu'nun bültenlerinden yola çıkarak hazırlanan hileli raporlama konulu çalışmada, hasılat döngüsü unsurlarının sıklıkla karşılaşılan hileler olduğunu belirlemiştir. Söz konusu raporda; uygunsuz gelir tasnifi ve varlıkları büyütme konusunda hilelerin yaygın olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, alacak hesapları, alacak senetleri, nakit en sık yanlış beyan edilen varlıklar olarak yer almaktadır. Olayların %72'sinin üst yönetim tarafından gerçekleştirildiği, şirketlerin denetim komitesi olmadığı ya da düzenli olarak toplanmadığı ifade edilmiştir (Çatıkkaş 2011, s. 28-29).

Genel olarak işletmelerde yapılabilecek hile davranışları; anormal finansal işlemler, eksik belge ve kayıtlar, ani varlık transferleri, finansal zorluklar ve borçlar, anormal kişisel harcamalar, belirsiz finansal planlama, yasa dışı faaliyetler, belirsiz kaynaklar, işlem kaybı ve zarar olarak ortaya çıkmaktadır (Aslan ve Altın, s.62-63). Literatürde muhasebe skandalları olarak adlandırılan temeli hileli finansal raporlamaya konu olan bazı vak'alarda da temel yapının hasılat döngüsü unsurları ile ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin; Xerox (2000), Enron (2001), Parmalat (2003), Homestore (2002), CMS Enerji (2002) vak'alarında hileli finansal raporlamaya ilişkin, karı yüksek gösterme, borçları gizleme, geliri olduğundan fazla gösterme şeklinde benzer durumlar tespit edilmiştir (Yardımcıoğlu ve Ada 2013, s. 50-52). Yaşanan bu skandallar ile birlikte denetim süreçlerinde önemli dersler çıkarılmış, birçok regülasyon gerçekleştirilmiştir.

İşletmeden kaynaklanan hata ve hileler finansal bilgi kullanıcılarını yanıltmakta, bu noktada da bağımsız denetim süreci ile makul güvence sağlanmaktadır. Ancak denetim ekibinden kaynaklanan kimi hatalar da finansal bilgi kullanıcılarının alacakları kararları doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle çalışmaya ilişkin literatür taraması yapılırken bağımsız denetimin kalitesini etkileyen ve denetim ekibinden kaynaklanan çalışmalara da ayrıca yer verilmiştir.

Ball ve vd. (2015), Avustralya'da yaptıkları araştırmada, denetçi ve denetlenen işletmedeki yöneticiler arasındaki kişisel ilişkilerin denetim kalitesini negatif yönde etkilediğini tespit etmişlerdir.

Zhang (2011), denetçi ve müşteri arasındaki ilişkinin yakınlığının denetim kalitesine etkisini incelediği araştırmasında, bu yakınlığın denetim kalitesini etkilediği sonucuna varmıştır.

Bliss ve vd. (2011), Malezya'da yaptıkları araştırmada, denetlenen işletmeyle olan politik bağlantıların, denetim komitesinin bağımsızlığı ve yüksek denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi etkileyip etkilemediğini incelemişlerdir. Denetim komitesinin bağımsızlığı arttıkça denetim kalitesinin de arttığı sonucuna ulaşılmışlardır.

Glover ve vd. (2021), denetimin bitiş tarihine yaklaşıldığında denetçiler üzerinde ortaya çıkan zaman baskısının denetim kalitesi üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, denetçinin yaşadığı zaman baskısının düşük denetim kalitesine neden olduğunu ortaya koymuşlardır.

Huang ve vd. (2015), Tayvan'da denetçi cinsiyeti üzerine yaptıkları araştırmada, kadın denetçilerin erkek denetçilere oranla daha düşük ücretle çalıştıklarını ancak kadın denetçilerin denetim kalitesini erkek denetçilere göre daha iyi sağladıklarını tespit etmişlerdir.

Ye ve vd. (2014) Çin'de faaliyet gösteren denetçilerin demografik özelliklerinin denetim başarısızlığı üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, denetim tecrübesi daha fazla olan denetçilerin denetim başarısızlığı olasılığının azaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, denetçinin eğitim seviyesi ile denetim başarısızlığı arasında zayıf da olsa negatif bir ilişki belirlenmiştir.

Lisic ve vd. (2017), denetim firmalarının danışmanlıktan elde ettiği gelirler ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, denetim firmalarının danışmanlık hizmetlerinden elde edilen gelirlerdeki artışın denetim kalitesi üzerinde azaltıcı bir etkisi olduğunu belirlemişlerdir.

Selimoğlu ve Yeşilçelebi (2014), Türkiye'deki bağımsız denetçiler üzerine yaptıkları çalışmada, denetçilerin mesleki aidiyetlerinin, bağımsız denetim kalitesi üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, mesleki aidiyet bağımsız denetim kalitesini olumlu yönde etkilediğini belirlemişlerdir.

Kilgore ve vd. (2014), denetim hizmetlerinde yer alan denetim komitesi başkanları ve üyeleri ve işletme dışındaki finansal analistler ve fon yöneticilerinin denetim kalitesi konusundaki algılarını incelemişlerdir. Hem denetim hizmetleri grubu hem de işletme dışındaki grup, denetim ekibi ile ilgili özelliklerin, denetim firması ile ilgili özelliklere göre daha önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Acar ve Senal (2011), Türkiye'deki bağımsız denetim firmalarının, KGK'nın bağımsız denetim kalitesini sağlamadaki algısını incelemişlerdir. Araştırma sonuçları, denetim firmaları ve denetçiler tarafından KGK'nın varlığına duyulan ihtiyacı ortaya koymuştur.

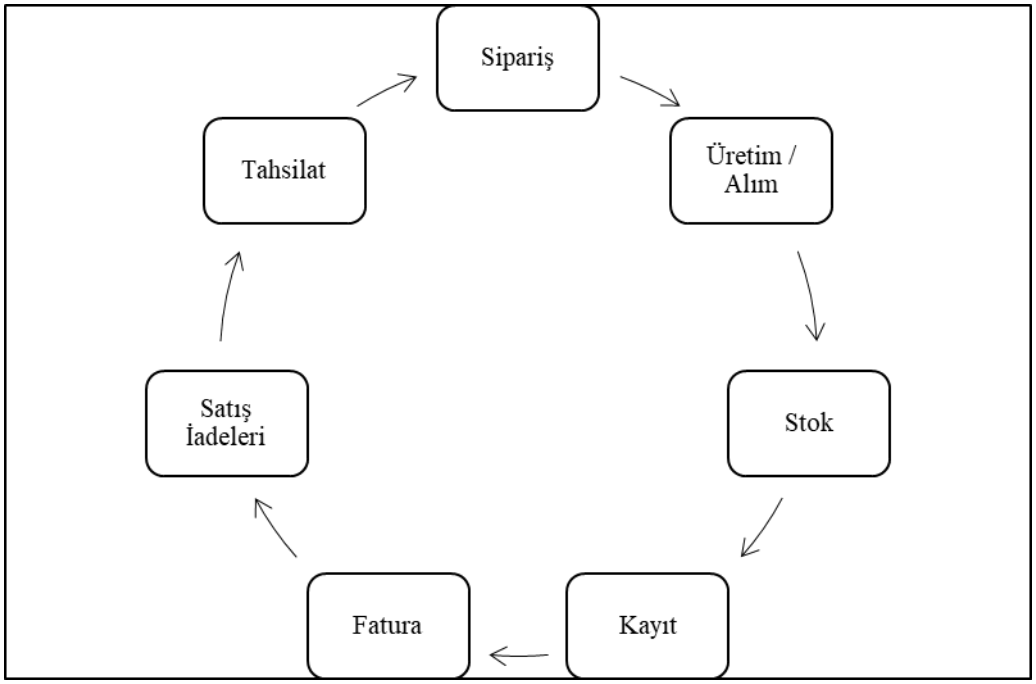
Hileli finansal raporlama skandallarından sonra pek çok ülkede denetçi ile müşteri işletme arasındaki yakın ilişkileri azaltmak amacıyla uygulanan denetimde rotasyon uygulaması üzerine literatürde birçok araştırma yapılmış bazı araştırmalar (Kim, Lee ve Lee, 2015; Carcello ve Nagy 2004; Vanstraelen 2000) denetçi rotasyonunun denetim kalitesi algısını olumlu yönde

artırdığını tespit edilmiştir. Diğer bir kısım çalışmada ise (Cameran, Prencipe ve Trombetta 2016; Geiger ve Raghunandan 2002; Ghosh ve Moon 2005) denetçi rotasyonu sonrasında denetim kalitesinin azaldığı belirlenmiştir.

3. Hasılat Döngüsü

İşletmelerin finansal nitelikteki işlemlerini toplayan, kayıt eden, özetleyen, raporlayan ve analiz eden muhasebe bilgi sistemi (Sevilengül 2009, s. 3), bilgi kullanıcılarına gerekli finansal bilgiyi sunan, birbirleriyle ilişkili alt sistemlerden oluşan bir bütündür (Minars 2003, s. 1). Muhasebe bilgi sistemini oluşturan beş temel alt sistem bulunmaktadır. Bunlar birbiri ile doğrudan ilişkili; hasılat döngüsü, harcama döngüsü, üretim döngüsü, insan kaynakları döngüsü ve finans döngüsüdür.

Hasılat döngüsü ise iki temel aşamada gerçekleşmektedir. Varlık veya hizmetlerin satıcıdan alıcıya geçtiği fiziksel aşama ve satıcı tarafından ödemenin alınmasını içeren finansal aşamadır (Hall 2011, s. 153). Üretim ya da ticaret işletmelerinde hasılat döngüsüne ilişkin süreç Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1: Hasılat Döngüsü
Kaynak: Romney ve Steinbart, 2000:417 kaynağından uyarlanmıştır.

İlk aşama olan siparişin alınması sürecinde işletmeler müşterinin kredibilitesini araştırarak (Hall 2011, s. 154) miktar, fiyat, teslim zamanı ve ödeme biçimi konularında karşılıklı olarak anlaştıkları siparişin üretimine (ticaret işletmesi ise alımına) karar verirler. İkinci aşamada işletme üretimi yapmak için gereken malzeme, işçilik ve diğer üretim maliyeti unsurlarına katlanarak mamulü tamamlar. Bu noktada işletmeler tedarikçilerinden çoğunlukla vadeli olarak (ticari borç) malzeme alımına başvururlar. Söz konusu vade ise, müşterinin siparişinde belirlenen ödeme tarihinden daha sonra olacak şekilde belirlenir. Eğer malzeme alımı yabancı para cinsinden ise bu noktada muhasebeleştirme esnasında kur farkının ayrıştırılması gerekmektedir (TMS 21). Hasılat döngüsünün üçüncü aşamasında üretimi tamamlanan mamuller, stokta yerini alırken dördüncü aşamada maliyet bedeli üzerinden muhasebe tarafından kayıt edilir. Bu süreçte siparişin teslimine kadar stoklarda herhangi bir değer düşüklüğü olup olmadığının tespiti ayrıca önemlidir. Müşterinin siparişinin teslimi için ürünlerin stoklardan çıkarılması ve sevkiyatın başlaması süreci ise irsaliye işlemi ile gerçekleşir. Bu süreçte, nakliye verilerinin mevcut, doğru ve tam olduğundan emin olmak için satış öncesi çeşitli kontroller tamamlanmaktadır (Romney ve Steinbart 2000, s. 426). Teslim süreci ile birlikte veya sonrasında fatura süreci başlamakta bu da döngünün son aşaması olan tahsilat sürecini ortaya çıkarmaktadır. Müşterinin siparişinin teslimi ile birlikte ilk aşamada belirlenen ödeme yöntemi ve biçimine göre tahsilat gerçekleşmektedir. Tahsilat işlemi, nakden tahsilatı, bankaya para yatırılmasını ve söz konusu işlemlerin muhasebeleştirilmesini içermektedir

(Cosmin 2016, s. 132). Vadeli satışlarda tahsilat, ticari alacak olarak izlenmekte ve tahsilat günler veya haftalar sonra gerçekleşebilmektedir.

Söz konusu ticari alacağın tam ve zamanında tahsil edilmesi konusunda ortaya çıkacak bir risk ise işletmenin bu alacağı şüpheli alacak olarak izlemesini gerekli kılmaktadır. Ürünlerin müşteriye tesliminden sonra müşteri tarafından istenen kalite ve miktarda olmayan ürünlerin iade edilmesi de söz konusu olabilir. Satış iadeleri depoya ulaştığında, iadeleri sayılarak, incelenerek ve varsa hasarları tespit edilerek teslim alınır (Hall 2011, s. 174). İade sürecine ilişkin muhasebe işlemleri gerçekleştirilir ve geri ödeme ya da mahsup şeklinde süreç tamamlanır.

Söz konusu döngü sonucunda ortaya çıkan ve işletmenin finansal tablolarına aktarılan hasılat, Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçevede *"özkaynak üzerindeki talep hakkı sahiplerinin yaptığı katkılar haricinde, özkaynakta artışlara yol açan varlıklardaki artışlar veya yükümlülüklerdeki azalışlar"* olarak tanımlamaktadır. TFRS 15 Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat standardına göre hasılat, "*işletmenin olağan faaliyetleri esnasında ortaya çıkan gelir"* olarak ifade edilmektedir. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda da hasılat, *"tahsil olunan paralarla tahakkuk eden alacaklar"* şeklinde tanımlanmıştır.

Hasılat döngüsünde yer alan gelir, stoklar, ticari alacaklar ve borçlarla ilgili bağımsız denetime tabi işletmelerin muhasebe kayıt ve raporlamalarında uyması gerekli düzenlemeler; TFRS 15 Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat, TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu, TMS 2 Stoklar, TMS 23 Borçlanma Maliyeti, TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklik ve Hatalar, TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri, TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar, Kavramsal Çerçeve başta olmak üzere çeşitli standartlar ile belirlenmiştir. Bu standartlara göre muhasebe işlemlerinin ve finansal raporlamanın yapılması konusunda ise bağımsız denetçi denetim faaliyetini gerçekleştirmektedir.

Hasılat döngüsü ve diğer muhasebe bilgi alt sistemlerin birbiri ile iletişimi sonucu işletmenin iç ve dış bilgi kullanıcılara bilgi sağlamak amacıyla oluşturulmuş raporlama sistemi de bulunmaktadır (Romney ve Steinbart 2000, s. 588). Raporlama sisteminde ortaya çıkan finansal bilginin doğru, güvenilir, hatasız olduğu konusunda ise makul güvence veren bağımsız denetim faaliyetleridir. Bağımsız denetim faaliyetlerini Bağımsız Denetim Standartlarına (BDS) uygun olarak yerine getiren bağımsız denetçi, finansal raporların; Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine (GKGMİ), Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS), Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TFRS), ve muhasebe mevzuatına uygun olup olmadığı konusunda görüş bildirir. Bu görüş ise finansal bilgi kullanıcılarının kararları üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.

4. Hasılat Döngüsü Denetiminde Karşılaşılan Yaygın Hatalar

Bağımsız denetim sürecinin kalitesi, denetçinin ve denetim firmasının kendi içindeki iç süreçlerinin belirli bir kalite düzeyinde, istenilen sonuçları sağlayacak ve bunu güvence altına alacak bir sisteme sahip olması anlamına gelmektedir (Ceylan, 2007). Kaliteli bir denetim, denetim sonucu sunulan bilgilerin yanlışlık ve/veya eksiklik içermeden ve tarafsız olarak üretilmesi ile ilgili değer yaratıcı ve yapıcı bir sürecin sonucudur (Tuan, Besen ve Saygı 2019). Sürecin kalitesini güvence altına alan unsur ise KGK tarafından düzenlenen kalite kontrol ve güvence standartlarıdır. Ayrıca KGK, denetim süreçlerinin izlenmesi, kamuoyu ile paylaşılması ve eksiklik ya da hatalara ilişkin olarak yaptırımları uygulayarak bağımsız denetim sürecinin kalitesini arttırmada önemli bir aktördür.

KGK tarafından yayınlanan Bağımsız Denetim Standartlarına (BDS) uygun olarak gerçekleştirilmesi beklenen bağımsız denetim süreçlerinde ortaya çıkan aykırılıklar her yıl KGK tarafından inceleme raporları ile kamuoyuna açıklanmaktadır.

Araştırma kapsamında, KGK web sitesinde kamu ile paylaşılan 2016-2022 yılları arasındaki inceleme raporları incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi diğer kişi ya da kurumlar tarafından yazılmış, hazırlanmış ya da yaratılmış çeşitli yazı, belge, yapım veya kalıntının toplanması ve incelenmesi (Seyidoğlu, 2016) birincil araştırma verileri kaynağı olarak çeşitli dokümanların analiz edilmesi yöntemidir (O'Leary, 2017).

Araştırma kapsamında ele alınan, KGK tarafından yayınlanan 2016-2022 yıllarını kapsayan yedi yıllık inceleme raporları; yapılan incelemelerde tespit edilen bulgular, bu bulguların sektör bazında dağılımı, bulguların değerlendirilmesi, önceki yıllarla karşılaştırılması ve yaptırımlardan oluşmaktadır. Bu çalışma kapsamında, yedi ayrı raporun bulgu kısmına odaklanılmış ve tespit edilen bulguların ağırlıkları temel alınmıştır.

2016-2022 yılları arasında KGK tarafından yayınlanan yıllık inceleme raporlarında, ihbar ve şikâyetler hariç olmak üzere, bağımsız denetçilerin gerçekleştirdiği bağımsız denetim süreçlerinde yaygın olarak tespit edilen bulgular yedi yılda da benzerlik göstermektedir. Söz konusu raporlarda yaygın olarak tespit edilen muhasebe bulgularının yıllar itibari ile dosya bazında ağırlıklı sıralaması Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: KGK Yıllık İnceleme Raporlarında Yer Alan Muhasebe Bulguları ve Dosya Bazında Ağırlıkları

Hesap Kalemleri Yıllar	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Stoklar	24%	55%	53%	47%	46%	61%	44%
Hasılat		10%	36%	38%	45%	43%	30%
Ticari Alacaklar ve Ticari Borçlar				37%	29%	44%	44%

Kaynak: KGK, Yıllık İnceleme Raporları, 2016-2022.

KGK tarafından yapılan incelemelerde yaygın muhasebe bulgularının yıllar itibari ile benzerlik gösterdiği Tablo 1'den anlaşılmaktadır. Her yıl yapılan dosya incelemelerinde, maddi ve maddi olmayan duran varlıklar haricinde tespit edilen bulguların bağımsız denetime tabi işletmelerin hasılat döngüsü ile ilişkili olduğu görülmektedir. Hasılat, stoklar, ticari alacak ve ticari borçlar konusunda ilgili muhasebe standartlarında belirtilen ilkelere uyum konusunda tespit edilen yaygın bulgular Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Hasılat Döngüsüne İlişkin Yaygın Muhasebe Bulguları

Hesap Kalemi	**Yaygın Muhasebe Bulgusu Türü**
Ticari Alacak ve Ticari Borçlar	Vade farklarının ayrıştırılmaması Kur farklarının raporlanması Hesap bakiyelerinin denetim kanıtları Şüpheli alacakların muhasebeleştirilmesi
Stoklar	Stok sayımına katılım göstermeme Net gerçekleşebilir değer tespiti Stok değer düşüklüğü tespit çalışmaları Vadeli stok alımında vade farkının ayrıştırılmaması Stokların muhasebeleştirilmesi
Hasılat	Hasılatın ölçümü Hasılatın muhasebeleştirilmesi Vade farkının ayrıştırılması Hasılatın varlığı Satış iadelerinin tespiti

Kaynak: KGK, Yıllık İnceleme Raporları, 2016-2022.

Tablo 2'de yer alan hesap kalemlerinin nasıl muhasebeleştirileceği, nasıl ölçümleneceği ve finansal tablolara aktarılacağı ilgili muhasebe standartları kapsamında ele alınmıştır. Bağımsız denetim standartları kapsamında ise söz konusu unsurların hangi ilkeler çerçevesinde denetleneceği açıklanmaktadır. KGK yıllık inceleme raporlarında da görüldüğü üzere stoklar, hasılat, ticari alacak ve ticari borçların muhasebe standartlarına uygun olarak muhasebeleştirilmediği, bağımsız denetçilerin de bu unsurların denetiminde sıklıkla yanılgıya düştüğü görülmektedir.

5. Hasılat Döngüsü Yanılgılarına İlişkin İyileştirme Stratejileri

Bağımsız denetçilerin denetim kalite ve standardını sağlama konusunda sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluklar BDS 240 Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminde Bağımsız Denetçinin Hileye İlişkin Sorumlulukları adlı standartta ayrıca düzenlenmiştir. Söz konusu standartta "*denetçinin, bir bütün olarak finansal tablolarda hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlıkların bulunmadığına dair makul güvence elde etmekle sorumlu*" olduğu belirtilmektedir. Makul güvence, finansal bilgi kullanıcılarının ihtiyacına uygun karar verebilmelerini sağlayan objektif, belgeye dayalı, güvenilir ve hatasız veriler elde edebilmesini sağlar. Bu nedenle KGK, bağımsız denetimin sonucunu ve kalitesini etkileyen bulgular için bağımsız

denetim kuruluşları ve bağımsız denetçilere bulguların içeriğine bağlı olarak mevzuat kapsamında uyarı, idari para cezası ve faaliyet izninin askıya alınması şeklinde idari yaptırımlar uygulamaktadır.

Ancak idari yaptırımların, bağımsız denetim sürecinin kalitesini iyileştirici etkisi yanında Tablo 1'de yıllar itibari ile tespit edilen bulguların benzerlik gösterdiği de dikkate alındığında bağımsız denetçileri açısından farklı stratejilerin de geliştirilmesi önerilmektedir.

Bağımsız Denetim Sınavları: KGK tarafından yapılan bağımsız denetim sınavlarında, tespit edilen bu bulgulara ilişkin konulara ağırlık verilmesi önerilir. Böylece, denetçi unvanını alacak kişilerin hali hazırda bu eksikliklere dikkat etmesi faaliyete başlamadan önce sağlanacaktır.

Eğitim ve Sürekli Gelişim: Bağımsız denetçilere verilen sürekli eğitimlerde, KGK tarafından hazırlanan yıllık inceleme raporlarındaki bulgular ayrıca ele alınmalıdır. Söz konusu bulguların denetim kalitesi üzerindeki etkisi tartışılarak, denetim süreçlerinde iyileştirmeler sağlanmalıdır.

Denetim Kalitesi Çalışma Gruplarının Oluşturulması: Literatürde yapılan araştırmalar, hilelerin çoğunlukla denetim kalitesinin en zayıf olduğu süreçlerde gerçekleştiğini göstermektedir. Bu nedenle, denetim kalitesini sağlama ve sürdürme konusunda ilk adım, denetim hile oranının tespit edilmesi olmalıdır (Franci 2004, s.345-368). Denetim kalitesini sağlamada diğer önemli bir husus ise, denetim hatalarının münferit mi, yoksa sistematik hatalar mı olduğunun belirlenmesidir (Patric 2004, s. 99). KGK bünyesinde oluşturulacak çalışma grupları gerek literatürde yapılan bu çalışmalar gerekse de örnek uygulamalar üzerinden denetim kalitesini arttırmayı hedefleyen programlar oluşturmalıdır.

İş Süreçlerine Odaklanma: Bağımsız denetçiler, denetlenen işletmenin faaliyet alanını, operasyonlarını ve endüstri özelliklerine odaklanmalıdır. İş süreçlerine odaklanmak, olası hata ve hileleri tespit etmeyi kolaylaştıracaktır.

Risk Odaklı Yaklaşım: Denetçiler, hasılat döngüsü denetimlerinde risk tabanlı bir yaklaşım benimsemelidir. Yıllık inceleme raporlarında yer alan potansiyel hataların daha yüksek olduğu alanlara öncelik vererek denetim stratejisini oluşturmalıdır.

Denetim Kanıtlarından Yararlanma: Bağımsız denetçi, hasılat döngüsüne ilişkin daha etkin olarak kanıtlardan yararlanmalıdır. Kanıtların varlığı, denetçinin hazırlayacağı raporun güvenirliğini arttıracağı gibi olası hata ve hilelerden de denetçiyi koruyacaktır.

Kontrol Listelerinin Hazırlanması: Özellikle hasılat döngüsüne ilişkin olarak bağımsız denetim sürecinde dikkat edilecek ve gerçekleştirilecek faaliyetler, KGK yıllık inceleme raporları da dikkate alınarak oluşturulmalı ve söz konusu kontrol listelerinden yararlanarak denetim süreci muhasebe ve denetim standartlarına bağlı olarak gerçekleştirilmelidir.

İdari Yaptırım: Mevcut uyarı, idari para cezası ve faaliyet izninin askıya alınması yaptırımlarının finansal bilgi kullanıcıları ile paylaşılması ve KGK, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından farklı farklı uygulanan yaptırımların bütüncül olarak düzenlenmesi önerilmektedir.

Bağımsız denetim sürecindeki hasılat döngüsü yanılgılarına ilişkin iyileştirme stratejileri sadece KGK, bağımsız denetçiler açısından ele alınmamalı aynı zamanda finansal tablo hazırlayıcıları açısından da süreç değerlendirilmelidir. Bu kapsamda, finansal tablo hazırlayıcılarından beklenen muhasebenin kavramlarına, muhasebe politikalarına, muhasebe standartlarına ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun finansal tablo hazırlamalarıdır. Ancak böylelikle, tüm bilgi kullanıcıları için gerçeğe uygun ve bağımsız denetçi tarafından makul güvence veren finansal tablolar ortaya çıkabilecektir.

6. Sonuç ve Öneriler

İşletmelerin finansal raporlarının belirlenen ilke ve standartlara uygunluğu konusunda görüş içeren bağımsız denetim raporları özellikle işletme dışındaki bilgi kullanıcılarının verecekleri kararlarda önemli bir araçtır. Denetim sürecinin kalitesi ise bu aracın güvenilirliğini doğrudan etkilemektedir. Çift taraflı bir faaliyet olarak bağımsız denetim sürecinin hem denetlenen işletmeden hem de denetim ekibinden kaynaklanan sebepler ile zaman zaman kalitesini sağlamada zorluklar olabilmektedir. Özellikle hile kaynaklı önemli yanlışlık risklerinin değerlendirilmesinde bağımsız denetçilerin daha fazla kanıt toplaması ve mesleki özen ile dikkat göstermeleri beklenmektedir. Bu noktada özellikle mesleki şüphecilik yaklaşımı ile sürece odaklanan denetçi, yanılgıya düşmeden denetim sürecini sonlandırmaktadır. Ancak kimi zaman denetçilerin yanılgıları da sürecin tamamlanması ile ortaya çıkabilir. Bu aşamada KGK, ihbar ve şikâyetler üzerinden ya da dosya bazında yaptığı incelemeler sonucunda denetim süreçlerine ilişkin yanılgıları belirleyerek kamuoyu ile paylaşmakta ve mevzuat kapsamında ilgili denetçi veya denetim kurumlarına yaptırımlar uygulamaktadır. KGK tarafından2016-2022 yılları arasında yayınlanan yıllık inceleme raporlarında tespit edilen bulgulardan maddi ve maddi olmayan duran varlıklar hariç diğerleri (stoklar, ticari alacak, ticari borç, hasılat) işletmelerin hasılat döngüsüne ilişkindir. Özellikle varlıkları kötüye kullanma, hata ve hile konularında hasılat döngüsü unsurlarına ait olarak tespit edilen suistimaller dikkate alındığında, denetçilerin söz konusu yıllık inceleme raporlarını dikkatle analiz etmeleri beklenmektedir. KGK tarafından uygulanan parasal ve idari yaptırımlar sorunun çözümü için önemli olmakla birlikte, yedi yıllık raporlarda aynı bulguların tespiti, çözüm için farklı stratejilerin geliştirilmesine ihtiyaç olduğunun da bir göstergesidir.

Literatürde yapılan çalışmalar, bağımsız denetim sürecinin kalitesinin, denetçinin ve denetim ekibinden kaynaklanan sebeplerle de negatif yönde etkilenebileceğini ortaya koymaktadır. Bu etkinin bir sonucu olan yanılgıları azaltmak için ise denetçilerin sürekli eğitimlerinde bu konuların ayrıca ele alınması, bağımsız denetim sınavlarında hasılat döngüsü yanılgılarına dikkat çekilmesi önerilmektedir. Ayrıca, denetçilerin muhasebe ve denetim standartlarına sıkı sıkıya bağlı olarak süreci gerçekleştirmeleri konusunda gerekli özen gösterilmelidir. Denetim kalitesi çalışma grupları oluşturarak yapılan akademik çalışmaların sonuçlarının paydaşlara aktarılması, denetçilerin denetledikleri firmanın süreçlerine ve sektörün faaliyetlerine odaklanmaları faydalı olacaktır. Risk odaklı hasılat döngüsü denetimi gerçekleştirmeleri, hasılat döngüsü denetiminde daha fazla denetim kanıtı kullanmaları önemlidir. Özellikle bulguların benzerlik gösterdiği konularda denetim faaliyetlerinde kullanılmak üzere kontrol listelerinin hazırlanması ve KGK tarafından uygulanan yaptırımların daha sistematik olarak ele alınması bu çalışma sonucunda önerilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- G.D.D., S.A.; Veri Toplama- G.D.D., S.A.; Veri Analizi/Yorumlama- G.D.D., S.A.; Yazı Taslağı- G.D.D., S.A.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- G.D.D., S.A.; Son Onay ve Sorumluluk- G.D.D., S.A.
Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.
Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.
Author Contributions: Conception/Design of Study- G.D.D., S.A.; Data Acquisition- G.D.D., S.A.; Data Analysis/Interpretation- G.D.D., S.A.; Drafting Manuscript- G.D.D., S.A.; Critical Revision of Manuscript- G.D.D., S.A.; Final Approval and Accountability- G.D.D., S.A.
Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.
Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

Kaynakça

Acar, D., & Senal, S. (2011). Bağımsız Denetim Kalitesinin Arttırılmasında Kamu Gözetim Kurulu'nun Rolü: Bağımsız Denetim Firmaları Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 33-50. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/pub/mdbakis/issue/63865/966963#article_cite

Akdoğan, N. & Bülbül, S. (2019). Bağımsız Denetçi Raporlarında Kilit Denetim Konularının Bildirilmesinde BIST 100 Şirketlerindeki İlk Uygulama Sonuçlarının Değerlendirmesine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 18(56), 1-24. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/pub/mdbakis/issue/63889/967127

Aslan, S. & Altın, M. (2023). *Adli Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitapevi.

Association of Certified Fraud Examiners (ACFE). (2024). Occupational Fraud 2022: A Report to the Nations. Erişim adresi: https://www.acfe.com/-/media/files/acfe/pdfs/rttn/2024/2024-report-to-the-nations.pdf

Ball, F., Tyler, J., & Wells, P. (2015). Is Audit Quality Impacted by Auditor Relationships? *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 11(2), 166-181. https://doi.org/10.1016/j.jcae.2015.05.002

BDS 240 Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminde Bağımsız Denetçinin Hileye İlişkin Sorumlulukları Standardı. Erişim adresi: https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TDS/TDS_2022_Seti/bds%20240.pdf (10.08.2023).

Bliss, M. A., Gul, F. A., & Majid, A. (2011). Do Political Connections Affect The Role Of Independent Audit Committees and CEO Duality? Some Evidence From Malaysian Audit Pricing. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 7(2), 82-98. https://doi.org/10.1016/j.jcae.2011.10.002

Cameran, M., Prencipe, A. & Trombetta, M. (2016). Mandatory Audit Firm Rotation and Audit Quality. *European Accounting Review*, 25(1), 35-58. https://doi.org/10.1080/09638180.2014.921446

Carcello, J. V. & Nagy, A. L. (2004). Audit Firm Tenure and Fraudulent Financial Reporting. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 23 (2), 55-69. https://doi.org/10.2308/aud.2004.23.2.55

Ceylan, A. (2007). Kalite Güvence Standardı, Türkiye'deki Durum ve Meslek Mensubunun Sorumlulukları. 2. Türkiye Muhasebe Forumu, Ankara.

Cosmin, A. (2016). The General Architecture of The Accounting Information System at The Trade Entities. *Unıversity of Targu Jui Annuals-Economy Series*, (4), 127-135. Erişim adresi: https://ideas.repec.org/a/cbu/jrnlec/y2016v4p127-135.html

Çatıkkaş, Ö. (2011). İşletmelerde Mali Tablo Hileleri. *Denetişim*(8), 18-30. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/pub/denetisim/issue/22473/240384

Francis, R.J. (2004). What Do We Know About Audit Quality. *The British Accounting Review*, 36. https://doi.org/10.1016/j.bar.2004.09.00

Geiger, M. A. & Raghunandan, K. (2002). Auditor Tenure and Audit Reporting Failures. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 21(1), 67-78. https://doi.org/10.2308/aud.2002.21.1.67

Gelir Vergisi Kanunu. (1961). Resmî Gazete, Sayı: 10700. https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.193.pdf

Ghosh, A. & Moon, D. (2005). Auditor Tenure and Perceptions of Audit Quality. *The Accounting Review,* 80(2), 585-612. https://doi.org/10.2308/accr.2005.80.2.585

Glover, S. M., Hansen, J. C., & Seidel, T. A. (2021, May). How has the Change in the Way Auditors Determine the Audit Report Date Changed the Meaning of the Audit Report Date? Implications for Academic Research. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*. https://doi.org/10.2308/AJPT-19-014

Gökgöz, A. (2018). Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi ve Borsa İstanbul'da işlem Gören İşletmeler Üzerine Araştırma. *Journal Of Accounting, Finance And Auditing Studies*, 4(2), 126-138. Erişim adresi: https://www.proquest.com/scholarly-journals/kilit-denetim-konularının-bağımsız-denetçi/docview/2036978027/se-2?accountid=15454

Hall, J. A., (2011). *Accounting Information System*. Mason: Cengage Learning.

Huang, T. C., Chiou, J. R., Huang, H. W., & Chen, J. F. (2015). Lower Audit Fees for Women Audit Partners in Taiwan and Why. *Asia Pacific Management Review*, 20(4), 219-233. https://doi.org/10.1016/j.apmrv.2015.02.001

Kavut, F. & Güngör, N. (2018). Bağımsız Denetimde Kilit Denetim Konuları: BİST 100 Şirketlerinin 2017 Yılı Analizi. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi,* 16(59), 59-70. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/pub/meder/issue/39328/463560

Keleş, D. (2022). Denetçi Raporlarında Kilit Denetim Konularının Bildirilmesi: Borsa İstanbul (BİST) İnşaat Endeksi İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 67, 241-252. https://doi.org/10.55322/mdbakis.1045449

KGK, Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/Finansal%20Raporlamaya%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Kavramsal%20%C3%87er%C3%A7eve/F%C4%B0NANSAL%20RAPORLAMAYA%20%C4%B0L%C4%B0%C5%9EK%C4%B0N%20KAVRAMSAL%20%C3%87ER%C3%87EVE%20(2018%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BC).pdf

KGK, Yıllık İnceleme Raporları (2016-2022) https://kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/5192/Y%C4%B1ll%C4%B1k-I%CC%87nceleme-Raporlar%C4%B1%20 (Erişim Tarihi: 10.08.2023).

KGK. TFRS 15 Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_15_2018.pdf

Kilgore, A., Harrison, G., & Radich, R. (2014). Audit Quality: What's Important to Users of Audit Services. *Managerial Auditing Journal*, 29(9), 776-799. https://doi.org/10.1108/MAJ-08-2014-1062

Kim, H., Lee, H. & Lee, J. E. (2015). Mandatory Audit Firm Rotation and Audit Quality. *Journal of Applied Business Research*, 31 (3), 1089-1106. https://doi.org/10.19030/jabr.v31i3.9245

Lisic, L. L., Myers, L. A., Pawlewicz, R. J., & Seidel, T. A. (2017). Do Accounting Firm Consulting Revenues Affect Audit Quality? Evidence from the Pre- and Post-SOX Eras. Contemporary *Accounting Research*, 36(2), 1028-1054. https://doi.org/10.1111/1911-3846.12424

O'Leary, Z. (2017). *The Essential Guide To Doing Your Research Project*. SAGE Publications Inc.

Özbay, D. (2022). COVID-19 Pandemi Döneminde Artan Berlirsizlik Ortamı Ve Kilit Denerim Konuları Açıklamaları Üzerindeki Etkisi BİST 100 Şirketleri İncelemesi. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, 66, 49-63. https://doi.org/10.26650/MED.1023848

Patrick, M. J. (2004). The PCOAB and The Future Of Oversight. *Journal of Accountancy*, 198. Erişim adresi: https://www.journalofaccountancy.com/issues/2004/dec/thepcaobandthefutureofoversight.html

Romney, M. B., & Steinbart, P. J. (2000). *Accounting Information Systems*. New Jersey: Prentice Hall.

Selimoğlu, S. K., & Yeşilçelebi, G. (2014). Mesleki Aidiyetin Bağımsız Denetim Kalitesi Üzerine Etkisi: Bağımsız Denetçiler Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 64, 27-52. https://doi.org/10.25095/mufad.396489

Sevilengül, O. (2009). *Genel Muhasebe.* Ankara: Gazi Kitabevi.

Seyidoğlu, H. (2016). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. İstanbul: Güzem Can Yayınları.

Taş, O., Mert, H. & Başkaya, A. (2020). Bağımsız Denetim Raporlarında Kilit Denetim Konuları ve BİST Kapsamında Farklı Sektörlere Yönelik Bir Araştırma. *Vergi Sorunları Dergisi*, 377, 21-32. Erişim adresi: https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/409839/

Tuan, K., Besen, R., & Saygı, A. (2019). Bağımsız Denetimde Kalite Göstergeleri: Literatür İncelemesi. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 203-210. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/pub/cuiibfd/issue/54026/654155

Türel, A. & Türel, A. (2019). Bağımsız Denetim ve Kilit Denetim Konuları: BİST Şirketleri 2017-2018 Analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 68, 1267-1272. http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3912

Uzay, Ş. & Köylü, Ç. (2018). Kilit Denetim Konuları: Borsa İstanbul Üzerine Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 52, 47-70. https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.439076

Vanstraelen, A. (2000). Impact of Renewable Long-Term Audit Mandates on Audit Quality. *European Accounting Review*, 9 (3), 419-442. https://doi.org/10.1080/09638180020017140

Yardımcıoğlu, M., & Ada, Ş. (2016). Kronolojik Bir Sırayla Muhasebe Ve Finansal Raporlamada Usulsüzlük Ve Skandallar. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 43-55. Erişim adresi: http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/pub/issue/10266/126023

Ye, K., Cheng, Y., & Gao, J. (2014). How Individual Auditor Characteristics Impact The Likelihood of Audit Failure: Evidence from China. *Advances in Accounting*, 30(2), 394-401. https://doi.org/10.1016/j.adiac.2014.09.013

Zhang, W. (2011). Three Essays on Audit Quality (Doctoral dissertation). University of Alberta, Edmonton, Alberta, Kanada. https://doi.org/10.7939/R3P97T

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

DOI: 10.26650/MED.1490433

DERLEME MAKALESİ / REVIEW ARTICLE

Muhasebede Yapay Zekâ Kullanım Etiği

Ethics of Artificial Intelligence (AI) Use in Accounting

Uğur Bellikli[1]

[1]Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, Alucra Turan Bulutçu MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Giresun, Türkiye, E-mail: ugur.bellikli@giresun.edu.tr

ORCID: U.B. 0000-0002-4571-6200

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, sistematik bir derlemeyle muhasebe alanında yapay zekânın kullanım etiğine ilişkin bir öngörü sağlamaktır. Yapay zekânın görevleri otomatikleştirmesi, tanımlamaları oldukça hızlı yapması ve doğası gereği yapılan işlemlerde doğruluğu artırması onu popüler kılmıştır. Ancak yapay zekâya olan ileri düzeydeki bağımlılık, olası gizlilik ihlalleri, şeffaflık ve yapay zekânın kullanımından doğan sorumluluk gibi etik endişeler de göz ardı edilemeyecek önemli konulardır. Bu çalışmada öncelikle muhasebe alanında yapay zekâ kullanımının potansiyel faydalarına değinilmiş, ardından bahsi geçen etik endişeler ele alınmıştır. Çalışmada söz konusu etik endişelerin giderilmesi için muhasebe alanında yapay zekâ kullanımına ilişkin etik bir çerçeve önerisi sunulmuştur. Bunun yanı sıra muhasebe alanındaki paydaşların yapay zekânın kullanımından ötürü kaynaklanan sorumlulukları ve onlara düşen roller de ele alınmıştır. Muhasebe alanında yapay zekânın kullanımına ilişkin net etik kuralların belirlenmesi gerekir.

Anahtar kelimeler: Yapay zekâ, Muhasebe, Muhasebe etiği.

JEL Sınıflandırması: M40, M41

ABSTRACT

The aim of this study was to provide an overview of the ethical use of artificial intelligence in the field of accounting through a systematic review. The automation of tasks by artificial intelligence, its ability to perform identifications quickly, and its inherent nature of increasing operational accuracy have made it popular. However, the advanced dependence on AI also brings significant ethical concerns that cannot be overlooked, such as potential breaches of privacy, transparency, and accountability due to AI use. In this study, the potential benefits of using artificial intelligence in the field of accounting are discussed, followed by an examination of the aforementioned ethical concerns. This study proposes an ethical framework for the use of AI in accounting to address the aforementioned ethical concerns. In addition, the responsibilities and roles of stakeholders in the accounting field arising from the use of AI are also addressed. Clear ethical guidelines for the use of AI accounting are needed.

Keywords: Artificial Intelligence (AI), Accounting, Accounting ethics

JEL Classification: M40, M41

Başvuru/Submitted: 27.05.2024 **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 11.06.2024 **Son Revizyon/Last Revision Received:** 02.07.2024 **Kabul/Accepted:** 13.07.2024

Sorumlu yazar/Corresponding author: Uğur Bellikli / ugur.bellikli@giresun.edu.tr

Atıf/Citation: Bellikli. U. (2024). Muhasebede yapay zekâ kullanım etiği. Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute, *71*, 13-23. https://doi.org/10.26650/MED.1490433

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Extended Abstract

Artificial intelligence has emerged as a transformative force in the field of accounting, revolutionising processes, increasing efficiency, and providing valuable insights to stakeholders. The ability of AI to automate tasks, enhance accuracy, and provide data-driven predictions has reshaped the accounting domain, enabling accountants to focus more on strategic and value-added tasks. One of the key features that make the adoption of artificial intelligence in the field of accounting is its ability to automate repetitive and time-consuming tasks. Artificial intelligence algorithms can efficiently handle tasks such as data entry, record-keeping, and invoice processing, allowing accountants to focus on more complex and strategic tasks. As artificial intelligence continues to evolve, its role in accounting is expected to further expand and stimulate innovation and transformation across the industry.

However, the use of artificial intelligence in accounting raises certain ethical concerns. When employing AI in accounting, it is necessary to pay attention to ethical principles, such as transparency, accountability, privacy, bias, fairness, explaining ability, and societal impact. The use of artificial intelligence in accounting is particularly concerning in terms of transparency and accountability. How and in what manner do artificial intelligence make decisions when used in a certain field? This is an important question that must be addressed. Whether the decisions made are fair and unbiased has always been a controversial issue. Therefore, it could be a significant step for accountants to use AI systems that establish trust, accountability, transparency, and auditability. In addition, delineating an ethical framework with defined boundaries can make the complex environment of AI safer, ensuring that it serves the accounting profession more securely. In this way, the ethical principles of accounting can be upheld, and public trust in the profession can be enhanced.

Ethical principles regarding the use of AI in accounting necessitate a great emphasis on data privacy. The intensive processing of sensitive financial data requires stringent security measures. Compliance with data protection regulations and ethical standards is critical for ensuring the privacy and confidentiality of financial information. Algorithmic bias emerges as another ethical concern related to the use of AI in accounting processes. If training data contain biases, artificial intelligence algorithms may perpetuate and reinforce these biases, leading to unfair and discriminatory outcomes. To address this issue, continuous monitoring, evaluation, and adjustment of algorithms are necessary to minimise biases and ensure fairness in decision-making processes. In addition to increases in efficiency and improvements in accuracy, artificial intelligence also makes significant contributions to fraud detection mechanisms in accounting. AI-supported systems enhance financial integrity by detecting irregularities and anomalies in financial transactions. This, in turn, supports a functioning that is aligned with ethical corporate responsibility and accountability principles. The responsibilities and roles of stakeholders in accounting arising from the use of AI are also addressed. Establishing clear ethical guidelines for the use of artificial intelligence in accounting, utilising qualified and field-appropriate AI applications, and imparting ethical knowledge and skills to stakeholders can preserve the ethical principles of the accounting profession and enhance trust in the profession.

In conclusion, although the integration of AI into accounting offers significant practical benefits, ethical concerns must also be carefully addressed. Balancing efficiency gains with ethical responsibilities requires careful consideration of various issues, such as layoffs, data privacy protection, algorithmic bias reduction, and fair decision-making. As accounting professionals embrace technological advancements, an ethical approach that preserves trust and integrity must be adopted to fully leverage the potential of artificial intelligence.

1. Giriş

Yapay zekâ teknolojik yeniliklerin önemli bir itici gücü olarak ortaya çıkmış, endüstrileri dönüştürmüş ve toplumun geleceğini şekillendirme yolunda önemli bir araç haline gelmiştir. Öğrenme, akıl yürütme ve özerk hareket etme yeteneği, sağlıktan finansa ve ulaşıma kadar çeşitli zorluklara etkili çözümler sağlayabilmiştir. Yapay zekânın kullanım alanlarından birisi de muhasebedir. Yapay zekâ, muhasebe mesleğinde devrim yaratarak süreçleri dönüştürmüş, verimliliği artırmış ve değerli öngörüler sunmuştur. Görevleri otomatikleştirme, doğruluğu artırma ve veriye dayalı analizler yapma yeteneği sayesinde, yapay zekâ muhasebe alanını yeniden şekillendirmektedir. Bu sayede muhasebe meslek mensupları, daha stratejik ve katma değerli işlere odaklanma fırsatı bulabilmektedir. Yapay zekâ geliştikçe, muhasebedeki rolünün daha da genişleyeceği ve endüstri genelinde yenilik ve dönüşümü teşvik edeceği beklenmektedir.

Ancak muhasebede yapay zekânın kullanımı belirli etik endişeleri de beraberinde getirmektedir. Yapay zekâyı muhasebe alanında kullanılırken şeffaflık, hesap verebilirlik, gizlilik, önyargı, adalet, açıklanabilirlik ve toplumsal etki bağlamındaki etik ilkelere dikkat etmek gereklidir (Daştan, 2015). Yapay zekânın muhasebe alanındaki kullanımı özellikle şeffaflık ve hesap verebilirlik konularında endişe kaynağıdır. Yapay zekâ bir alanda kullanılırken nasıl ve ne şekilde karar vermektedir? Bu cevaplanması gereken önemli bir sorudur. Alınan kararların adil ve tarafsız olup olmadığı da her zaman için tartışmalı bir konu olmuştur. Dolayısıyla muhasebecilerin güven tesis eden, hesap verilebilir, şeffaf ve denetlenebilir yapay zekâ sistemlerini kullanmaları söz konusu etik endişelerin giderilmesinde önemli bir adım olabilir. Sınırları belirli olan etik bir çerçeve çizilmesi yapay zekânın karmaşık ortamını güvenli hale getirebilir, bu sayede yapay zekânın muhasebe mesleğine daha güvenli şekilde hizmet etmesini sağlayabilir. Bu sayede muhasebe mesleğinin etik prensipleri korunabilir ayrıca mesleğe duyulan kamu güveni artırılabilir.

Bu çalışmanın amacı, sistematik bir derlemeyle muhasebe alanında yapay zekânın kullanım etiğine ilişkin bir öngörü sağlamaktır. Yapay zekânın muhasebe alanında kullanımına ve sonuçlarına ilişkin özellikle son yıllarda çok sayıda çalışma literatürde mevcuttur (Şentürk, 2022; Çavuşoğlu, 2023; Küçüker, 2023). Ancak yapay zekânın muhasebedeki kullanım etiğine ilişkin çalışmalar (Özevin, 2023) özellikle yerli literatür bağlamında sınırlı kalmıştır. Çalışmanın özellikle literatüre bu bağlamda katkı sağlaması amaçlanmıştır. Çalışmada belirtilen amaç doğrultusunda öncelikle yapay zekâ kavramı teorik düzeyde ele alınmış, ardından yapay zekânın muhasebe alanında kullanımının potansiyel faydalarına değinilmiş, daha sonra ise yapay zekânın muhasebe alanında kullanımına ilişkin etik endişeler dile getirilmiştir. Muhasebede yapay zekâ kullanımı için etik bir çerçeve önerisi sunularak, tartışma ve sonuç kısmı ile çalışma tamamlanmıştır.

2. Yapay Zekâ Kavramı

Yapay zekânın birden fazla alana özgü bir olgu olması nedeniyle literatürde belirli bir alana ilişkin tanımlananın yapılması mümkün olmamıştır. Konuyla ilgili birkaç tanım aşağıda verilmiştir.

Yapay zekâ; bilgisayar veya bilgisayar denetimli bir makinenin insana has nitelikler olan akıl yürütme, anlamlandırma, genelleme, geçmiş deneyimlere dayalı öğrenme gibi zihinsel süreçlere özgü görevleri yerine getirme yeteneği (Nabiyev, 2016); karmaşık problemlerin çözümü, yorumu ve öğrenilmesi yoluyla eski ve yeni bilgilerin birlikte uyumlu kullanımı sayesinde kendini geliştiren akıllı programlar (Copeland; 1993); düşünme, konuşma, hatırlama, değerlendirme, karşılaştırma gibi insani işlevlere sahip bilgisayar bilimlerinin tıp, psikoloji, finans, muhasebe, askeri ve istihbarat gibi birçok alanda uygulanabilen disiplinler arası bir olgudur (Civalek, 2003).

Yapay zekâ terimi, bilim ve mühendislik disiplinlerinde akıllı makinelerin yaratılmasını ifade etmek üzere ilk kez 1955 yılında kullanılmıştır. "Yapay Zekâ Üzerine Dartmouth Yaz Araştırma Projesi İçin Bir Öneri" adlı çalışma, yapay zekâ teriminin kullanıldığı öncül çalışmalardan birisidir. Ancak genellikle yapay zekâ teriminin öncüsü olarak John McCarthy kabul edilir (McCarthy vd., 2006, s. 12). Yapay zekâ kavramı aynı zamanda 1960'lı yıllarda ortaya atılmış olan Endüstri 4.0 düşüncesinin temel felsefesi olarak kabul edilen bilgisayarların akıllı davranışı, karmaşık sorunların bilgisayarlarca çözülmesi konularının da başlangıç noktasıdır (Scrop, 2018, s. 2).

Yapay zekânın tanımsal açıklamaları ve kısa tarihi gelişimine bakıldığında, endüstrileri dönüştüren ve teknolojinin geleceğini şekillendiren bir güç olarak ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Yapay zekâ, makine öğrenimi, doğal dil işleme ve bilgisayarlı görü gibi çeşitli yaklaşımları kapsamaktadır. Makine öğrenimi algoritmaları, açık programlama olmaksızın verilerden öğrenme, uyum sağlama ve performansı iyileştirme olanağı sağlar (Goodfellow vd., 2016). Doğal dil işleme teknikleri, bilgisayarların insan dilini anlamasını, yorumlamasını ve üretmesini sağlayarak iletişimi ve etkileşimi kolaylaştırır (Jurafsky ve Martin, 2020). Bilgisayarlı görü ve sistemler sayesinde, resimler ve videolar gibi görsel verilerden anlamlı bilgi çıkarımları sağlanır; bu da nesne tanıma, sahne anlama ve otonom navigasyon gibi uygulamaları mümkün kılar (Szeliski, 2011).

Yapay zekâ, toplum üzerinde silinmez bir iz bırakarak çeşitli alanlara nüfuz etmiştir. Sağlık sektöründe, yapay zekâ destekli sistemler tıbbi teşhis, tedavi planlaması ve ilaç keşfi konularında yardımcı olarak hasta bakımını geliştirir ve tıbbi araştırmayı ilerletir (Gulrez vd., 2021). Finansta, yapay zekâ algoritmaları dolandırıcılık tespiti, risk değerlendirmesi ve yatırım kararları yanı sıra finansal stratejilerin optimize edilmesi ve ekonomik istikrarın korunması için kullanılır (Ngai, 2012). Ulaşımda, yapay zekâ otonom araçları devrim niteliğinde değiştirmekte, trafik akışını optimize etmekte, lojistik yönetimini geliştirerek hareketlilik ile tedarik zincirlerini dönüştürmektedir (Fagnant vd., 2021).

Ancak bahsi geçen bu dikkate değer ilerlemesine rağmen, yapay zekâ etik endişeler ve toplumsal sonuçlar doğurabilmekte, bu da yapay zekâ konusunun dikkatli bir şekilde ele alınmasını gerektirmektedir. Algoritmik önyargı, veri gizliliği ve iş kaybı potansiyeli gibi konular, yapay zekâ geliştirme ve uygulamalarının daha bilinçli ele alınmasını gerektirmektedir (Jobin vd., 2019a). Şeffaflık, sorumluluk ve insan denetimi, yapay zekânın etik prensiplere uyum sağlamasını ve toplumsal değerlerle uyumlu olmasını sağlamak için kritik adımlar olarak değerlendirilebilir (Floridi ve Taddeo, 2020).

3. Muhasebede Yapay Zekânın Kullanımı

Yapay zekânın muhasebe iş süreçlerindeki kullanım alanlarını anlayabilmek için öncelikle yapay zekânın alt bileşenlerine göz atmakta fayda vardır. Yapay zekânın alt bileşenlerini özetle aşağıdaki şekilde ifade etmek mümkündür (Zohuri ve Rahmani 2023; Soori vd. 2023; Zhong vd. 2020):

- *Makine öğrenimi;* Bilgisayar sistemlerinin deneyimlerden öğrenmesini ve kendini geliştirmesini mümkün kılan bir alt bileşendir. Veriler üzerinde model kurma ve öngörüde bulunma gibi işlemleri kapsar.

- *Derin öğrenme;* Karmaşık desenleri ve ilişkileri öğrenmek için çok katmanlı sinir ağları kullanan bir alt bileşendir. Büyük veri setlerinde yüksek verimlilikle çalışabilir.

- *Doğal dil işleme;* İnsan dilini anlama, yorumlama ve üretme kabiliyetine odaklanan bir alt bileşendir. Metin verileri üzerinde çalışarak dilbilgisi analizi, metin sınıflandırma ve metinden anlam çıkarma gibi işlemleri yapar.

- *Görüntü işleme;* Görüntü verilerini işleyerek nesne tanıma, yüz tanıma ve görüntü analizi gibi görevleri yerine getiren bir alt bileşendir. Desenleri algılar ve tanımlar.

- *Robotik;* Robotların çevrelerini algılayıp etkileşimde bulunmasını sağlayan sensörler, motorlar ve yapay zekâ tekniklerini kullanarak, fiziksel dünyada görevleri yerine getiren ve kararlar alabilen robotlar geliştiren bir alt bileşendir.

- *Otomatik karar verme;* Veri analizi yoluyla karar verme süreçlerini otomatikleştiren bir alt bileşendir. Önceden belirlenmiş kurallar veya makine öğrenmesi algoritmaları kullanarak en iyi kararı vermeyi amaçlar.

Yapay zekâ, muhasebe alanında dönüştürücü bir güç olarak ortaya çıkmış, süreçleri devrim niteliğinde değiştirerek verimliliği artırmış ve muhasebe alanındaki paydaşlara değerli öngörüler sağlamıştır. Doğal dil işleme ve görüntü işleme sayesinde yapay zekânın görevleri otomatikleştirme, doğruluğu artırma ve veriye dayalı öngörüler sağlama yeteneği, muhasebe alanını yeniden şekillendirmiş ve muhasebecilerin daha stratejik ve katma değerli işlere odaklanmasını sağlayabilmiştir (Özevin, 2023, s. 538).

Yapay zekânın tekrarlayan ve zaman alıcı görevleri otomatikleştirme yeteneği, muhasebe alanında benimsenmesinin temel özelliklerinden biridir. Yapay zekâ algoritmaları veri girişi, kayıt işlemleri ve fatura işleme gibi görevleri verimli bir şekilde yönetebilir, bu da muhasebecilerin daha karmaşık ve stratejik görevlere odaklanmasını sağlayabilir (Goh ve Seah, 2022). Örneğin, muhasebecilerin finansal analiz, vergi planlaması ve danışmanlık gibi daha üst düzey karar alma ve uzmanlık gerektiren faaliyetlere katılımı bu sayede gerçekleşebilir. Yapay zekâ, muhasebe çalışmalarının doğruluğunu artırmada, hataları en aza indirmede ve finansal düzenlemelere uyum sağlamada kritik bir rol oynar. Yapay zekâ algoritmaları, mali tablolar, vergi beyannameleri ve diğer muhasebe belgelerindeki hataları tespit edebilir ve düzeltebilir, bu da finansal raporlamanın genel kalitesini ve güvenilirliğini artırır (Bui ve Jaradat, 2020). Bu artan doğruluk, mali yanlış beyan riskini azaltarak muhasebe standartlarına ve yasal gerekliliklere uyumu sağlar.

Muhasebede hatalarla ilişkilendirilen ayrıca genellikle manuel örnekleme ve zaman alıcı prosedürlerde çıkmaza giren geleneksel denetim süreci, yapay zekâ tarafından yeniden şekillendirilebilir (Şentürk, 2022). Robotik alt bileşen sayesinde riski değerlendiren, verileri analiz eden ve anormallikleri insanüstü bir hassasiyetle tanımlayan akıllı algoritmalar artık hayal değildir. Bu sayede denetim süreci kolaylaşır ve etkinlik artacaktır. Yapay zekâ en deneyimli insan gözünden bile kaçabilecek gizli riskleri ve usulsüzlükleri ortaya çıkarabilir (PwC, 2018). Denetim konusunun bahsi geçerken elbette muhasebeyle ilgisi kurulabilecek alanlardan bir tanesi de dolandırıcılıktır. Dolandırıcılık finansal yapı içerisinde durmadan açıklar arayarak her geçen gün yeni savunma mekanizmalarının geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Yine robotik ve otomatik karar verme sayesinde finansal işlemler ve geniş veri kümeleri kartal gözlü algoritmalar tarafından titizlikle incelenebilmektedir. Yapay zekâ, ince usulsüzlükleri tespit etmede, olağandışı harcama modellerini, şüpheli hesap etkinliğini ve işlem verilerinde insan gözünden kaçabilecek anormallikleri belirlemede mükemmel işler ortaya koyabilir (FICO, 2023). Geçmiş veriler ve davranış kalıpları üzerinde eğitilmiş yapay zekâ algoritmaları, bireysel işlemler ve hesaplar için dolandırıcılık riskini dikkate değer bir doğrulukla değerlendirebilir. Bu durum finansal kurumların kaynaklarını daha stratejik alanlara tahsis etmelerini ve dolandırıcılık tespit çabalarını saldırıya en açık alanlara odaklamalarını sağlayabilir (SAS, 2023). Dolandırıcılık savunmasının geleceği sadece tespitte değil, tahminde de yatmaktadır. Geçmişteki dolandırıcılık girişimlerinin geniş veri kümeleri üzerinde eğitilen yapay zekâ destekli modeller, şüpheli kalıpları belirleyebilir ve potansiyel saldırıları gerçekleşmeden önce tahmin edebilir (Serçemeli, 2018).

Derin öğrenme sayesinde yapay zekânın geniş veri miktarlarını analiz etme yeteneği, muhasebecilere önceden manuel olarak elde etmenin zor veya imkânsız olduğu değerli öngörüler sağlar. Yapay zekâ algoritmaları, finansal verilerdeki trendleri, desenleri ve anormallikleri tespit ederek geleneksel yöntemlerin gözden kaçırabileceği gizli korelasyonları ve bağlantıları ortaya çıkarabilir (Goh ve Seah, 2022). Bu öngörüler, muhasebecilerin bilinçli kararlar almasını, potansiyel riskler ile fırsatları belirlemesini ve işletmelere stratejik rehberlik sağlamasını mümkün kılabilmektedir.

Vergi kanunları ve muhasebe düzenlemeleri genel olarak karmaşık bir yapıdadır aynı zamanda çağın gereklerine göre de sürekli olarak değişim halindedir. İşte yapay zekâ tam da böyle bir durumda koruyucu bir mekanizma olarak devreye girerek bu yasal düzenlemelere uyum sağlamada önemli görevler üstlenebilir. Böylece işletmeler ve muhasebeciler maliyetli hatalardan korunabilir (Küçüker, 2023). Her alanda olduğu gibi muhasebe alanında da bazı görevler artık otomasyona yenik düşmüştür. Ancak bunlar olurken insan ve makine uzmanlığının birleşimini gerektiren yeni görevlerin de ortaya çıktığı aşikârdır. Gelecekte hem muhasebe hem de makine öğrenimi konusunda yetenekli olan yapay zekâ mühendisleri, veri analistleri ve yapay zekâ uzmanlarına olan talebin artacağı bu sayede muhasebe mesleğinin geleceğinin şekilleneceği ifade edilebilir. İnsan muhakemesi ile teknolojik hünerin birleşimi neticesinde muhasebe mesleği bir dinamizm kazanacak ve muhasebe alanındaki paydaşlar bu alanda başarılı olmak için daha fazla gayret göstereceklerdir (Schweitzer, 2024).

Yapay zekânın alt bileşenlerinin hepsinin muhasebedeki kullanım alanlarında ön plana çıktığı ve her bir alt bileşenin; finansal raporlama, denetim, analiz, dolandırıcılık, vergisel işlemler… vb. alanlarda etkin olarak kullanıldığı görülmektedir.

Yapay zekâ her alanda olduğu gibi muhasebe alanında büyük bir devrim başlatmıştır. Bazı kesimlerce yapay zekâ bir robotun insanın yerini alma endişesi olarak değerlendirilmektedir. Oysa yapay zekâ muhasebecilerin yerini almaya değil, onların rollerini ve sorumluluklarını yeniden tanımlamaya yani artırılmış yeni bir zekâ çağını başlatmaya hazırlanmaktadır.

Dolayısıyla yapay zekânın muhasebe mesleği üzerindeki etkisi, bu dönüştürücü dalgaya direnen muhasebecilerin geride kalma riskiyle değil ona uyum sağlamayla ölçülebilecektir. Kısacası mesleğin geleceği yapay zekâyı bir rakip olarak değil, güçlü bir müttefik olarak benimseyenlerin omzunda olacaktır. Muhasebe alanının paydaşları becerilerini geliştirerek, dijital akıcılığı geliştirerek ve yapay zekânın yetenekleriyle ortaklık kurarak, sürekli gelişen finansal ekosistemde zenginleştirilmiş roller, daha önemli etkiler ve yeniden tanımlanmış bir amaçla dolu geleceğin kilidini açabilir.

4. Yapay Zekânın Muhasebe Alanında Kullanımına İlişkin Etik Endişeler

Yapay zekânın muhasebe alanındaki dönüştürücü gücü aynı zamanda onun kullanımının dikkatli ve sorumluluk duygusu altında yapılması gerekliliğini de ortaya koymaktadır. Muhasebenin temel kavramlarından da hareketle yapay zekâyı muhasebe alanında kullanılırken şeffaflık, hesap verebilirlik, gizlilik, önyargı, adalet, açıklanabilirlik ve toplumsal etki bağlamındaki etik ilkelere dikkat edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Daştan, 2015).

4.1. Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik İlkelerine İlişkin Etik Endişeler

Tanımsal düzeydeki açıklamalara bakıldığında sıklıkla karmaşık ve belirsizlikleriyle anılan yapay zekâ sistemleri özellikle şeffaflık ve hesap verebilirlik konularında endişelere neden olmaktadır. Yapay zekâ sistemlerinin bir konuya ilişkin nasıl kararlar verdiğini her zaman için net olarak anlamak mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla muhasebeciler bu sistemlerin adil karar verip veremediğini tarafsız olarak değerlendiremezler. Bu da yapay zekânın almış olduğu kararların sorumluluğunun kimde olduğu tartışmasını ortaya atmaktadır. Bu noktada muhasebeciler güveni artıran ve bu sistemler tarafından alınan kararlar için hesap verebilirliği sağlayan şeffaf ve denetlenebilir yapay zekâ sistemlerini öncelikli olarak kullanmaya özen göstermelidir (Ahmad ve Higgins, 2021). Muhasebe ile de doğrudan ilişkilendirilebilen kurumsal şeffaflık ticari sırlar dışında kalan tüm finansal ve finansal olmayan bilgilerin zamanında, doğru, anlaşılabilir, kapsamlı ve kolayca anlaşılabilir bir şekilde kamuoyu ile paylaşılmasını ifade eder (Poroy Arsoy, 2008, s. 20). Şeffaflık, güveni tesis eder, hesap verebilirliği güçlendirir, adaleti teşvik eder ve güvenliği artırır. Şeffaflık, yapay zekâ algoritmaları ve verileri içindeki potansiyel önyargıları aydınlatan bir mekanizmadır. Yapay zekâ sistemlerinin nasıl karar verdiğini anlayan bireyler, ayrımcı kalıpları tanımlayabilir ve bunlara meydan okuyabilir, marjinal grupları adil ve tarafsız yapay zekâyı savunmaları için güçlendirebilir (Miller vd., 2019). Yapay zekâ algoritmalarının çalışma prensipleri ve karar süreçleri, anlaşılır bir şekilde belgelenmeli ve şeffaf olmalıdır. Bu sayede, algoritmaların nasıl çalıştığı denetlenebilir hale gelir. Bir öneri olarak, yapay zekâ araçlarının geliştiricileri ile kullanıcıları arasında ortak yasal sorumluluk paylaşımı sağlanabilir (Özevin, 2023).

4.2. Gizlilik Etik İlkesine İlişkin Etik Endişeler

Muhasebecilerin yapay zekâyı kullanırken unutmaması gereken bir diğer husus yapay zekânın karar alırken geniş kişisel veri kümelerinden yardım aldığıdır. Yani muhasebeciler yapay zekâya nasıl karar alacağını öğreten meslek grubudur. Yapay zekâya kişisel veri girişlerini yapan kimseler aslında muhasebecilerdir. Bu durum veri gizliliği endişelerini ve hassas verilere yetkisiz erişim veya ihlal potansiyelini artırmaktadır. Muhasebeciler, müşteri ve müşteri gizliliğini korumak için önemli bir sorumluluk üstlenirler. Yapay zekâ destekli araçları kullanırken, muhasebecilerin dikkatlice değerlendirmesi gereken konular, toplanan veri türü, saklama ve güvenlik önlemleri, erişim protokolleri ve veri ihlalleri veya yetkisiz erişimin olası riskleri gibi faktörlerdir (Bui ve Jaradat, 2020).

4.3. Tarafsızlık ve Bağımsızlık İlkelerine İlişkin Etik Endişeler

Yapay zekânın muhasebe alanındaki kullanımına ilişkin önemli etik endişelerden bir diğeri de önyargıdır. İnsana has bir nitelik olan önyargının makineye öğretilmesi de mümkün gözükmektedir. Nitekim muhasebe alanında kullanılan yapay zekânın önyargısı kararları ve eylemleri hem bilinçli hem de bilinçsiz şekillerde etkilediği için kritik bir endişe kaynağıdır. Yapay zekâ sistemlerini eğitmek için kullanılan veriler, veri kümelerinin ağırlıklı olarak belirli demografik özellikleri temsil ettiği durumlarda görüldüğü gibi bir önyargıya neden olabilir (Smith, 2020). Örneğin bir yapay zekâ programını daha çok beyaz insanların görüntüleri ile eğitmek, yapay zekânın kararlar alırken bu demografik grubun lehine diğer grupların ise aleyhine kararlar vermesine neden olabilir. Ek olarak yapay zekâ algoritmaları bir denetim sürecinde suç

davranışını tahmin etmede faktör olarak ırk veya sosyoekonomik durumu kullanmak gibi önyargıları kullanabilir. Kısacası bir şeyi, bir kişiyi veya grubu diğerine tercih eden veya öne çıkaran sözkonusu önyargı, yapay zekâ sistemlerine dâhil edildiğinde derin etkilere sahiptir (Brown ve Jones, 2019). Yapay zekâdaki önyargının yansımaları çok yönlüdür ve çeşitli alanlara yayılır. Bunun neticesinde önyargılı yapay zekâ sistemleri istihdam, krediler veya diğer fırsatlarla ilgili kararları etkilediğinde ve belirli grupları dezavantajlı hale getirdiğinde bir ayrımcılık ortaya çıkacaktır. Bu durumlar göz önüne alındığında, muhasebeciler, yapay zekâ sistemlerindeki önyargıyı tanıma ve azaltmada dikkatli olmalıdır. Bunun için eğitim, önyargısız veri kullanımı, düzenli önyargı denetimlerini yapmak, önyargıyı önlemek ve ele almak için politika ve prosedürler uygulamak gereklidir (Goh ve Seah, 2022). Yapay zekâ sistemleri, önyargı veya ayrımcılığı sürdürmemeli, ancak adil ve önyargısız kararlar almalıdır. Muhasebeciler, yapay zekâ sistemlerinin bu prensiplere uygun olduğundan emin olmalı ve tüm paydaşlar için adil ve eşitlikçi sonuçlar üretmelidir. Muhasebede güveni sürdürmek ve etik standartları korumak için yapay zekâ karar alma süreçlerinde adaletin sağlanması önemlidir (Ahmad ve Higgins, 2021).

4.4. Diğer İlkelere İlişkin Etik Endişeler

Yapay zekâ sistemleri, kullanıcıların kararlarının arkasındaki mantığı anlamalarını sağlayacak şekilde açıklanabilir olmalıdır. Yapay zekâ sistemlerinin açıklanabilir olması, alınan kararların ardındaki gerekçeler hakkında tarafları bilgilendirir dolayısıyla bu durum hesap verebilirlik ve adalete katkıda bulunur. Hal böyle iken muhasebeciler açıklanabilir yapay zekâ sistemlerinin kullanımını tercih etmeli ve sistemlerin karar alma sürecini müşterilere etkili bir şekilde iletebilmelidir (Bui ve Jaradat, 2020). Etik ilkeler bağlamında son olarak toplumsal etkiye de değinmek gereklidir. Bu etkinin özellikle diğer mesleklerde olduğu gibi muhasebe alanında da istihdam boyutuna odaklanmak gereklidir. Çünkü yapay zekânın muhasebe mesleğini de içeren iş piyasasını önemli ölçüde etkilemesi beklenmektedir (Crawford ve Hudson, 2021). Daha önce de ifade edildiği gibi yapay zekâ mevcut olarak muhasebeciler tarafından gerçekleştirilen görevleri potansiyel olarak otomatikleştirebilir. Bu durum, artık muhasebecilere ihtiyaç kalmayacağı ya da en azından muhasebe mesleğindeki ara eleman ihtiyacını ortadan kaldıracağı yorumlamalarına neden olabilir. Hatta bu düşünceler yetişmiş muhasebe meslek mensuplarının ve ara elemanlarının görevlerini yapay zekâya bırakması gerektiği düşüncelerine yol açabilir (Selbst ve Barocas, 2018). Ancak meslekte bu şekilde bir adımın atılması yukarıda dile getirilen tüm etik endişelerin aynı anda ortaya çıkmasına neden olabilir. Çünkü makine özellikle muhasebe mesleğinde insanın yerini asla alamayacaktır. Bunun yerine gelecekte talep görecek beceriler ve bilgi alanlarını içeren yapay zekâ, veri bilimi ve makine öğrenimi gibi alanlarda uzmanlık kazanan ve bu gelişen manzaraya uyum sağlayan muhasebe meslek profesyonellerinin öne çıkması daha akılcı bir yol olacaktır (Goh ve Seah, 2022).

Muhasebede yapay zekânın kullanımına ilişkin etik endişelerin ışığında muhasebe meslek mensuplarının özellikle muhasebe alanında kullanımı bakımından şu dört hususu etik açıdan göz önünde bulundurmalarında fayda vardır (Bui ve Jaradat, 2020; Ahmad ve Higgins, 2021):

- Yapay zekânın denetim alanında verileri hızlı bir şekilde ortaya koyabildiği ve analizleri titizlikle yapabildiği bilinir, ancak muhasebe meslek mensuplarının yapay zekânın kullanımının denetim sürecinin bağımsızlığını ve tarafsızlığını koruduğundan emin olması gerekir.

- Yapay zekânın veri girişleri ve vergi hesaplamalarında oldukça iyi işler çıkardığı bilinir, ancak muhasebe meslek mensuplarının yapay zekânın kullanımının tüm ilgili vergi yasaları ve düzenlemelerine uygun olduğundan emin olması gerekir.

- Yapay zekânın insan eline göre finansal raporları ve finansal tablo dipnotlarını oldukça hızlı ve neredeyse hatasız olarak hazırlayabildiği bilinir, ancak muhasebe meslek mensuplarının yapay zekânın doğru ve güvenilir bilgi ürettiğinden emin olması gerekir.

- Yapay zekânın bir insan denetimi ya da sıradan güvenlik önlemlerine göre sahtekârlık işlemlerini ve faaliyetlerini daha iyi tespit edebildiği bilinir, ancak muhasebe meslek mensuplarının yapay zekânın kullanımının bireysel gizliliği koruduğundan ve belirli bir grup insanı ayrımcılığa maruz bırakmadığından emin olması gerekir.

Muhasebe paydaşları ve özellikle meslek mensuplarının yapay zekâyı kullanırken bahsi geçen etik ilkeleri göz önünde bulundurmaları gerekir. Muhasebeciler, yapay zekâyı etik ve sorumlu bir şekilde kullanmakla yükümlüdür. Bu, yapay zekânın potansiyel risklerini ve zorluklarını anlamayı, bunları azaltmak için adımlar atmayı ve gizliliğe saygılı, adil ve topluma faydalı bir şekilde çalışmasını sağlamayı içerir. Yapay zekânın muhasebeye entegrasyonuyla, etik ilkeleri benimsemek, güveni artırmak, mesleki bütünlüğü korumak ve yapay zekânın tüm paydaşlara fayda sağlamasını sağlamak esastır.

5. Muhasebe Alanında Yapay Zekânın Kullanımına İlişkin Etik Bir Çerçeve

Yapay zekânın muhasebe mesleğini etkileyen yapısı bu çalışmada ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha önce de ifade edildiği üzere muhasebe alanında yapay zekâyı kullanırken güveni artırmak, hesap verebilirliği sağlamak ve şeffaflık oldukça önemlidir. Kısacası kullanıcılar, yapay zekâ sistemlerinin nasıl karar verdiğini, seçimlerini hangi kriterlere göre yaptığını ve eylemlerini etkileyebilecek potansiyel önyargıları anlamayı hak etmektedir (Mittelstadt, 2019).

Öncelikle ifade etmek gerekir ki yapay zekâ muhasebe mesleğinde mevcut toplumsal eşitsizlikleri sürdürmemeli veya büyütmemelidir. Yapay zekâ kullanılırken, onun eğitim verilerine ve algoritmalarına gömülü önyargılar mümkün olduğunca azaltılmalı kişi veya grupların diğer özelliklerine bakılmaksızın yapay zekâ onlar hakkında adil ve eşitlikçi kararlar alabilmelidir (Selbst ve Barocas, 2018). Yapay zekânın gücü muhasebe mesleğinin iyiliği için kullanılmalı ve refahı teşvik etmelidir. Yapay zekâ sistemleri muhasebe alanındaki paydaşlara ve topluma fayda sağlayacak şekilde kullanılmalı, kendisinin neden olduğu zarar riskini de en aza indirecek şekilde tasarlanmalıdır. Bu da bir dizi test, titiz güvenlik önlemleri ve gerçek dünyada yaşanan senaryolara göre programlama sayesinde gerçekleşebilmektedir (Floridi ve Taddeo, 2018).

Yapay zekânın muhasebe alanında kullanılırken belirli seçenekleri dikte etmemesine dikkat edilmeli, insan özerkliğine saygı gösterilmeli, meslek mensuplarına yapay zekâ sistemleriyle etkileşime girip girmemeyi seçme veya veriler üzerinde kontrolü elinde tutma hakkı verilmesine özen gösterilmelidir (Jobin vd., 2019b). Bunların yanı sıra dijital çağda mahremiyetin değerli bir meta olduğu unutulmamalıdır. Yapay zekâ sistemleri verileri şeffaf ve saygılı bir şekilde toplamalı ve kullanmalı ayrıca bireylerin kişisel yaşamlarına müdahaleyi en aza indirmelidir. Kullanıcı rızası ve verileri üzerindeki kontrol ön planda olmalıdır (Veale ve Binney, 2017). Yapay zekâ kendisine verilenler yani kısacası topladığı ya da onun algoritmalarına girilen verilerle karar verdiği için asla yanılmaz değildir. Muhasebede en azından bu yanılma payını en aza indirmek için kullanıcılara zarar verebilecek arızaları, hataları veya istenmeyen sonuçları önlemek kritik bir öneme sahiptir. Bu da titiz testler, sağlam güvenlik önlemleri ve sürekli izleme mümkündür (Matthias, 2020).

Bahsedilen hususların yanı sıra çeşitli yasal düzenlemeler ilave olarak yapay zekânın kullanımında hem muhasebe meslek mensuplarına hem de toplumu diğer kesimlerine ışık tutabilir. Bunlardan birkaçına kısaca değinilmiştir (Schweitzer, 2024, s. 95):

- *Avrupa Komisyonu'nun Güvenilir Yapay Zekâ için Etik Kılavuzları:* Bu çerçeve, sorumlu yapay zekâ geliştirme ve kullanımını sağlamak için insan faktörü, sağlamlık, şeffaflık, adalet ve toplumsal yarar dahil olmak üzere yedi temel ilkeyi savunmaktadır.

- *Ulusal Standartlar ve Teknoloji Enstitüsü (NIST) Yapay Zekâ Çerçevesi:* Güvenilirlik, hesap verebilirlik, şeffaflık ve adalete odaklanan bu çerçeve, temel ilkeler olarak güvenilirlik, kullanıcı bilgilerine erişim ve adil sonuçlarla sorumlu yapay zekâ geliştirmeye rehberlik eder.

- *Hesap Verebilir Algoritmalar için İlkeler*: Uygulayıcılar tarafından geliştirilen bu ilkeler, doğruluk, denetlenebilirlik, hesap verebilirlik, adalet ve faydaya öncelik vererek, güvenilir yapay zekâ çıktıları, şeffaf karar verme süreçleri ve etkilerin sorumlu bir şekilde ele alınmasını sağlar.

Yukarıda adı geçen yasal düzenlemelerden ve diğer etik ilkelerden hareketle muhasebe meslek mensupları;

- Yaklaşımlarını belirli yapay zekâ uygulamalarına göre uyarlayarak etik hususların ön planda kalmasını sağlayabilir,
- Önyargıları, kötüye kullanımı, mahremiyeti, güvenliği ve muhasebe mesleği üzerindeki etkiyi göz önünde bulundurarak potansiyel fayda ve risklerin kapsamlı bir değerlendirmesini yapabilir,
- Belirlenen risklere ve seçilen etik ilkelere dayanarak, adalet, önyargıları azaltma, şeffaflık, açıklanabilirlik, gizlilik, güvenlik önlemleri ve beceri geliştirme girişimleri için politikalar geliştirebilir,
- Politika etkinliğini sağlamak ve ortaya çıkan riskleri belirleyebilmede, yapay zekâ performansının izlenmesini, paydaş geri bildirimi istenmesini ve etik sonuçların düzenli olarak gözden geçirilmesini sağlayabilirler.

Yukarıda sınırları verilmeye çalışılan etik çerçeve sadece bir öneri boyutundadır. Ancak bu etik çerçeveye bağlı kalarak, yapay zekânın karmaşık ortamında güvenle gezinebilir, bu dönüştürücü teknolojinin muhasebe mesleğine hizmet etmesini, meslek paydaşlarını güçlendirmesini ve herkes için daha parlak bir geleceği şekillendirmesi sağlanabilir.

6. Tartışma ve Sonuç

Yapay zekânın muhasebeye entegrasyonu, önemli pratik avantajlar sunan umut verici bir alan olsa da, etik boyutlarının dikkatle ele alınmasını gerektirir. Bu makale boyunca, sistematik bir derlemeye dayanan araştırma metodolojisi, muhasebede yapay zekânın kullanım alanları ve bu kullanım alanlarına ilişkin etik endişelerin anlaşılmasına yardımcı olmayı amaçlamıştır.

Yapay zekâ teknolojisinin gelişmesiyle birlikte, muhasebe süreçlerinde kullanımı, finansal veri analizinde yüksek verimlilik ve doğruluk sağlayabilir. Makine öğrenimi algoritmalarının hızlı işlem yapabilme kabiliyetleri, karmaşık kalıpları tespit ederek, muhasebe meslek mensuplarının kolayca fark edemeyeceği bazı öngörüler sunar. Bu gelişmiş analitik yetenek, doğru finansal raporlamaya katkıda bulunarak, daha bilinçli kararlar alınmasını sağlayabilir.

Ancak, yapay zekânın getirdiği verimlilik artışları, şeffaflık, hesap verebilirlik, gizlilik, önyargı, adalet, açıklanabilirlik ve toplumsal etki bağlamındaki etik sorunları da beraberinde getirir (Daştan, 2015). Bu etik sorunların yanı sıra rutin muhasebe görevlerinin artan otomasyonu, bazı geleneksel pozisyonların azalmasına neden olabilir ve bu durum işgücü yönetiminde dikkatli bir yaklaşım gerektirir. Kuruluşların, çalışanlar üzerindeki olumsuz etkileri azaltmak için yeniden eğitim ve beceri kazandırma programlarını değerlendirmesi önemlidir.

Yapay zekânın muhasebe alanında kullanımına ilişkin etik ilkeler veri gizliliğine büyük özen gösterilmesini gerektirir. Hassas finansal verilerin yoğun şekilde işlenmesi, güçlü güvenlik önlemlerinin alınmasını zorunlu kılar. Veri koruma düzenlemelerine ve etik standartlara uyum, finansal bilgilerin gizliliğini ve mahremiyetini sağlamak açısından kritik öneme sahiptir. Algoritmik önyargı, muhasebe süreçlerinde yapay zekânın kullanımıyla ilgili bir başka etik endişe olarak öne çıkmaktadır. Eğer eğitim verileri önyargılar içeriyorsa, yapay zekâ algoritmaları bu önyargıları devam ettirip güçlendirerek haksız ve ayrımcı sonuçlar doğurabilir. Bu durumu düzeltmek için, algoritmaların sürekli olarak izlenmesi, değerlendirilmesi ve ayarlanması gereklidir; böylece önyargılar en aza indirilebilir ve karar alma süreçlerinde adalet sağlanabilir.

Verimlilik artışları ve doğruluk iyileştirmelerinin ötesinde, yapay zekâ muhasebede dolandırıcılık tespiti mekanizmalarına da önemli katkılar sağlar. Yapay zekâ destekli sistemler, finansal işlemlerdeki düzensizlikleri ve anormallikleri tespit ederek, finansal bütünlüğü artırır. Bu da, etik kurumsal sorumluluk ve hesap verebilirlik ilkeleriyle uyumlu bir işleyişi destekler.

Bu çalışma yukarıda da özet şekilde ifade edildiği yapay zekanın muhasebe alanındaki kullanımına ilişkin etik endişeleri toplu bir şekilde değerlendirme açısından literatürdeki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Yapay zekânın muhasebe alanında kullanımına ve sonuçlarına ilişkin özellikle son yıllarda çok sayıda çalışma literatürde mevcuttur (Şentürk, 2022; Çavuşoğlu, 2023; Küçüker, 2023). Ancak yapay zekânın muhasebedeki kullanım etiğine ilişkin çalışmalar (Özevin, 2023)

özellikle yerli literatür bağlamında sınırlı kalmıştır. Bu sınırlı sayıdaki çalışmalar özellikle tek bir yapay zeka uygulaması üzerinden değerlendirme yaparak alana araştırma bağlamlı katkılar sağlamışlardır. Bu çalışmada sistematik bir derleme kullanılarak, yapay zekanın tüm yönleriyle kullanım özelliklerine özellikle muhasebe bağlamlı değinilmeye çalışılmıştır. Çalışma teorik haliyle özellikle bu alandaki uygulamalı çalışmalara ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Sonuç olarak, yapay zekânın muhasebeye entegrasyonu önemli pratik faydalar sağlarken, etik kaygıların da özenle ele alınması gerekmektedir. Verimlilik kazançlarını etik sorumluluklarla dengelemek, işten çıkarmalar, veri gizliliğinin korunması, algoritmik önyargının azaltılması ve adil karar verme gibi konulara dikkatle yaklaşmayı gerektirir. Muhasebe mesleği teknolojik ilerlemeleri benimserken, yapay zekânın tüm potansiyelinden faydalanmak için güveni ve dürüstlüğü koruyan etik bir yaklaşım benimsenmelidir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemişdir.
Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemişdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.
Financial Disclosure: Author declared no financial support.

Kaynakça

Ahmad, S. & Higgins, S. (2021). The impact of artificial intelligence on the accounting profession. Journal of Accounting and Management Information Systems. *Accounting and Finance Association of Australia and New Zealand, 22(3),* 354–372.

Brown, A. & Jones, B. (2019). Mitigating Bias in AI: Best Practices and Policy Recommendations. *AI Ethics Quarterly, 12(2),* 112–135.

Bui, T.Q. & Jaradat, I. (2020). Artificial intelligence: Its implication for the accounting and auditing profession. *Current Research in Accounting, 86,* 100439.

Civalek, Ö. (2003). Yapay Zekâ. *Türkiye Mühendislik Haberleri, 423 (1),* 40-50.

Copeland, J. (1993). *Artificial Intelligence:A Philosophical Introduction.* Blackwell: Oxford Press.

Crawford, K., & Hudson, V. M. (2021). *The AI now hiring: Bias, discrimination, and algorithmic accountability.* Oxford Studies in Information Science.

Çavuşoğlu, K. (2023). ChatGPT ile Muhasebe Üzerine Sohbet. *Ahi Evran III-International Conference on Scientific Research,* 3-4 Mayıs.

Daştan, A. (2015). Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 26(1),* 281-311.

Fagnant, D., Kockelman, K. & Goodall, N. (2021). Autonomous vehicles and the future of public transportation. Transportation Research Part A: *Policy and Practice, 144,* 400-416.

FICO. (2023). FICO Falcon Fraud Manager. https://www.fico.com/en/products/fico-falconfraud-manager (Erişim: 15.04.2024).

Floridi, L. & Taddeo, M. (2020). *The ethics of artificial intelligence.* Oxford University Press.

Gacar, A. (2019). Yapay Zekâ ve Yapay Zekânın Muhasebe Mesleğine Olan Etkileri: Türkiye'ye Yönelik Fırsat ve Tehditler. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi, 8,* 389-394.

Goh, A.C. & Seah, J.Y.W. (2022). The impact of artificial intelligence on accounting and auditing: An exploratory study. *Journal of Emerging Technologies in Accounting, 23(3),* 1163–1199.

Goodfellow, I., Bengio, Y. & Courville, A. (2016). *Deep learning.* MIT Press.

Gulrez, H.H., Hanif, M., Al-Hamad, M. & Khan, S. S. (2021). Machine Learning and AI in Cancer Research *Application of artificial intelligence in the medical field içinde* (ss. 73-96). Springer, Cham.

Jobin, A., Iachello, G., Chant, I., Shah, V. & Mathieu, A. (2019a). The ethics of artificial intelligence: A thematic analysis of the literature. *Journal of Information and Communication Ethics in Society, 18(3),* 166-180.

Jobin, A., Ienca, M. & Vayena, F. (2019B). The ethics of artificial intelligence: A review. *Science and Engineering Ethics, 25(4),* 1193-1209.

Jurafsky, D. & Martin, J. H. (2020). *Speech and language processing.* Pearson Education.

Küçüker, M. (2023). Muhasebede Yapay Zekâ Uygulamaları: ChatGPT'nin Muhasebe Sınavı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 33(2),* 875-888.

Matthias, M. (2020). *The art of artificial intelligence safety and security.* John Wiley & Sons.

McCarthy, J., Minsky, M. L., Rochester, N., & Shannon, C. E. (2006). A proposal for the dartmouth summer research project on artificial intelligence, *AI magazine, 27(4),* 12-12.

Miller, T., Howe, K., & Sherratt, K. (2019). Equity and algorithms in AI: An emerging field of inquiry. *Big Data & Society, 6(2),* 1-12.

Mittelstadt, B. (2019). Algorithmic fairness in practice: Investigating bias in algorithms. Proceedings of the 2019 ACM Conference on Fairness, *Accountability, and Transparency,* 499-513.

Nabiyev, V.V. (2016). *Yapay Zekâ: İnsan-Bilgisayar Etkileşimi.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ngai, E.W.T. (2012). *Artificial intelligence and business intelligence: Enhancing knowledge discovery through business analytics.* Business Expert Press.

Özevin, O. (2023). Muhasebede Yapay Zekâ Kullanımının Meslek Etiğine Etkileri: ChatGPT Uygulaması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(3),* 535-549.

Poroy Arsoy, A. (2008). Kurumsal Şeffaflık ve Muhasebe Standartları, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(2),* 17-35.

PwC. (2018). Audit reimagined: How AI is transforming the future of audit. https://www.cfodive.com/news/pwc-turns-ai-audit-transformation/650311 (Erişim: 11.05.2024).

SAS. (2023). AI and analytics leader SAS delivers trustworthy generative AI value through industry solutions. https://www.sas.com/en_us/news/pressreleases/2023/september/gener ative_ai_announcement_sas_explore.html (Erişim: 13.05.2024).

Schweitzer B. (2024). Artificial Intelligence (AI) Ethics in Accounting. *Journal of Accounting, Ethics & Public Policy, JAEPP, 25(1),* 67.

Scrop, A. (2018). *Industry 4.0 - Challenges in Industrial Artificial Intelligence.* II. International Scientific Conference on Tourism and Security, November.

Selbst, A. & Barocas, S. (2018). The AI that sees race. *California Law Review, 106(1),* 131.

Serçemeli, M. (2018). Muhasebe ve Denetim Mesleklerinin Dijital Dönüşümünde Yapay Zekâ. *Turkish Studies, 13(30),* 369-386.

Smith, J. (2020). Understanding Bias in AI: A Comprehensive Analysis. *Journal of Artificial Intelligence Research, 25(3),* 45–68.

Soori, M., Arezoo, B. & Dastres, R. (2023). Artificial İntelligence, Machine Learning and Deep Learning in Advanced Robotics, A review. *Cognitive Robotics, 3,* 54-70

Szeliski, R. (2011). *Computer vision: Algorithms and applications.* Springer Science & Business Media.

Şentürk, Ö. (2023). İç Denetim Faaliyetlerinde Yapay Zekâdan Beklentiler: ChatGPT Uygulaması Örneği, *TİDE AcademIA Research, 4(2),* 51-82

Veale, M. & Binney, K. (2017). *Algorithms and the state*. Routledge.

Zhong, H., Xiao, C., Tu, C., Zhang, T., Liu, Z. & Sun, M. (2020). How does NLP Benefit Legal System: A Summary of Legal Artificial Intelligence. *arXiv preprint arXiv:2004.12158.*

Zohuri, B. & Rahmani, F.M. (2023). Artificial Intelligence Driven Resiliency With Machine Learning and deep learning components. *Japan Journal of Research, 1(1),* 1-7.

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

DOI: 10.26650/MED.1428359

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Muhasebe Enstitüsü Dergisinde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Articles Published in the Journal of Accounting Institute

Gamze Sevimli Örgün[1]

[1]Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İşletme Bölümü, Van, Türkiye, E-mail: gamzesevimliorgun@yyu.edu.tr

ORCID: G.S.Ö. 0000-0002-4233-8363

ÖZ

Bu çalışmada amaç, Muhasebe Enstitüsü Dergisi'nde yayımlanmış makalelerin içerik açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda 2018-2023 yılları arasında Muhasebe Enstitüsü Dergisi'nde yayımlanan çalışmalar araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Çalışmada "bibliyometrik analiz yöntemi" kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen yıllarda derginin 11 sayısında toplam 70 makale yayımlanmıştır. Yapılan inceleme sonucunda, en fazla makalenin 2019 yılında yayımlandığı, makalelerde en fazla sayfa sayılarının 11-20 arasında olduğu, çalışmaların büyük çoğunluğunun araştırma makalesi olduğu, en fazla yayının Türkçe dilinde yapıldığı ancak yararlanılan kaynak bakımından İngilizce kaynağın daha fazla olduğu, en fazla kullanılan anahtar kelimelerin ise denetim, muhasebe, kurumsal yönetim ve finansal raporlama oldukları tespit edilmiştir. Yazar bilgilerinde ise en fazla yayın yapanların öğrenciler ve meslek mensuplarından oluşan diğer kategorisinin olduğu, çift yazarlı ve erkek yazarların çoğunlukta olduğu, en fazla yazarın kurum olarak İstanbul Üniversitesinde bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Muhasebe Enstitüsü Dergisi, Bibliyometrik Analiz, İstanbul Üniversitesi
Jel Sınıflandırma: M40, M41, M49

ABSTRACT

The aim of this study is to examine articles published in the Accounting Institute Journal in terms of content. In line with the determined purpose, studies published in the Journal of Accounting Institute between 2018 and 2023 were included in the research. The bibliometric analysis method was used in the study. A total of 70 articles were published in 11 issues of the journal during the years examined within the scope of the research. As a result of the examination, it was found that most articles were published in 2019, the maximum number of pages in the articles was between 11 and -20, the majority of the studies were research articles, and most publications were made in Turkish. However, in terms of the sources used, there were more English sources, and the most used keywords were auditing, accounting, corporate governance, and financial reporting. In terms of author information, it was concluded that those who published the most were students and other categories of professionals, double authors and male authors were in the majority, and the institution with the most authors was Istanbul University.

Keywords: Journal of Accounting Institute, Bibliometric Analysis, Istanbul University
JEL Classification: M40, M41, M49

Başvuru/Submitted: 30.01.2024 **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 15.05.2024 **Son Revizyon/Last Revision Received:** 29.05.2024 **Kabul/Accepted:** 29.05.2024

Sorumlu yazar/Corresponding author: Gamze Sevimli Örgün / gamzesevimliorgun@yyu.edu.tr

Atıf/Citation: Sevimli Örgün, G. (2024). Muhasebe Enstitüsü Dergisinde yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizi. Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute, *71*, 25-37. https://doi.org/10.26650/MED.1428359

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Extended Abstract

Bibliometric analysis is a method used to examine studies written in any branch of science, to determine the development process in that branch of science, and to see which topics are focused on (Hotaşımlı and Erem, 2014).

Although it is not known exactly when the first study on bibliometric analysis was made in the literature, it is said that the study titled "Theory of National and International Bibliography", conducted by Campbell in 1896, was the first (Hood and Wilson, 2001). According to Donthu et al. 2021, discussions about bibliometric analysis started in the early 1950s, but bibliometric analysis has become populars in recent years because of the ease of obtaining large volumes of data in Scopus and Web of Science databases and the ease of analysis with bibliometric software such as Gephi, Leximancer, and VOSviewer.

The study examined and analyse the articles published in the Journal of Accounting Institute in terms of their bibliometric features. Because of the literature review, no bibliometric analysis study was found regarding a journal with a deep-rooted history, such as the Journal of the Accounting Institute. In the study, the number of articles published in the journal by year was evaluated by classifying them into categories such as the number of pages of the articles, the types of the articles, their writing language, the types of sources they used, the number of contributing authors, their title, gender, institution, and keywords used in the articles. Since the issues of the journal before 2018 could not be accessed from the Dergipark and the Journal of Accounting Institute's website, 11 issues covering the years 2018-2023 were examined.

According to the analysis results of the study, a total of 70 articles were published between 2018 and 2023. When the number of articles published by year was examined, it was determined that the most articles were published in 2019 and the fewest articles were published in 2018.

When the published articles were classified according to their number of pages, 47 articles were in the range of 11-20 pages, and none of the articles were in the range of 31-40 pages. It has been concluded that the article types generally consist of studies conducted in the journal, research, compilation, opinion, case study, technical note, and symposium note. The most published article type is a research article, and the least published article type is a symposium note and technical note In the journal, where publications are published in Turkish and English, 62 of the 70 studies published between 2018 and 2023 were published in Turkish and 8 in English.

The total number of Turkish and foreign sources used in the studies published in the journal is 1887. It was observed that 1131 of these sources were foreign sources, while 756 were Turkish sources. When the academic titles of the 120 authors who contributed to the journal were classified, it was determined that the group that we call the other category, consisting of doctoral / master's students and private and public sector employees, made the most contributions, while the least contribution was in the lecturer and research assistant category. In gender classification, 61 male authors and 59 female authors contributed to the magazine.

In the analysis where 70 articles were examined, the most studies consisted of studies with double authors, while the least studies consisted of studies with three or more authors.

The keywords used in the studies published in the journal were analysed and it was determined that Auditing, Accounting, Corporate Governance, and Financial Reporting were the most used keywords.

Finally, the author institutions that contributed the most to the journal were Istanbul University, Marmara University, and Halic University.

1. Giriş

Bibliyometrik analiz, herhangi bir bilim dalında yazılan çalışmaların incelenmesi ve söz konusu bilim dalındaki gelişim sürecini belirlemek ve hangi konulara yoğunlaşıldığını görmek açısından kullanılan bir yöntemdir (Hotamışlı ve Erem, 2014). Ayrıca çalışmanın etki ve değerini makul bir biçimde analiz eden ve araştırma alanlarında gelişen durumları haritalamak için istatistiksel ve matematiksel yöntemleri birleştiren kullanışlı bir araçtır (Koçyiğit, Temelli ve Baskan, 2023).

Literatürde bibliyometrik analizle ilgili ilk çalışmanın hangi tarihte yapıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte Campbell tarafından 1896 yılında yapılan "Theory of National and International Bibliography" isimli çalışmanın ilk olduğu söylenmektedir (Hood ve Wilson, 2001). Donthu vd. (2021)'e göre ise bibliyometrik analizle ilgili tartışmalar 1950'lerin başlarında başlamıştır ancak son dönemlerde bibliyometrik analizin popüler hale gelmesinin Scopus ve Web of Science veri tabanlarının büyük hacimli verilerin kolaylıkla elde edilmesi ve Gephi, Leximancer ve VOSviewer gibi bibliyometrik yazılımlarla analizlerin daha kolay yapılmasından kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Yapılan bu çalışma ile muhasebe alanında yayın yapmakta olan Muhasebe Enstitüsü Dergisi çalışma konusu olmuş ve bibliyometrik açıdan analizinin yapılması amaçlanmıştır. Muhasebe Enstitüsü Dergisi, 1975 yılında İstanbul Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi yayını olarak faaliyetlerine başlamış, açık erişimli, hakemli, Ocak ve Temmuz aylarında olmak üzere yılda iki defa elektronik ve basılı olarak yayımlanan bilimsel bir dergidir. Muhasebe Enstitüsü Dergisiyle ilgili bu çalışmanın yapılmasının nedenlerini uzun yıllardır faaliyette olması ile birlikte muhasebe alanında yayımlanmış öncü çalışmaların bulunması ve derginin daha önce yayımlanan çalışmalarını içeren bibliyometrik analizine rastlanılmaması oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Muhasebe Enstitüsü Dergisi'nde yayımlanan makaleleri bibliyometrik özellikleri açısından incelemek ve analiz etmektir. Yapılan literatür taraması sonucunda Muhasebe Enstitüsü Dergisi gibi köklü geçmişe sahip bir dergi ile ilgili herhangi bir bibliyometrik analiz çalışmasına rastlanılmamıştır. Çalışmada, dergide yıllara göre yayımlanan makale sayısı, makalelerin sayfa sayısı, makalelerin türleri, yazım dilleri, yararlandıkları kaynak türleri, katkı sunan yazar sayısı, ünvanı, cinsiyeti, kurumu ve makalelerde kullanılan anahtar kelimeler gibi kategoriler sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Derginin 2018 yılı öncesi sayılarına Dergipark ve Muhasebe Enstitüsü Dergisi'nin web sayfasından ulaşılamadığı için 2018-2023 arasındaki yılları içeren toplam 11 sayı incelenmiştir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Girişi takiben ikinci bölümde konuyla ilgili yapılan ulusal çalışmaların incelendiği literatür taramasına yer verilmiştir. Literatür incelemesi sonrasında araştırma metodolojisi ve elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

2. Literatür İncelemesi

Bibliyometrik analiz tekniği her alanda çalışma yapılmasına uygun bir analiz yöntemidir. Aşağıda muhasebe ve alt alanlarında bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak yapılan ulusal çalışmalara yer verilmiştir.

Önce ve Başar (2010), 2000-2008 yılları arasında Türkiye'deki akademik araştırma dergilerinde muhasebe alanında yayımlanmış makalelerin bibliyometrik analizini yapmışlardır. Yapılan çalışmada incelenen makaleler ile ilgili en fazla çalışmanın Finansal Muhasebe, Maliyet ve Yönetim Muhasebesi ve Muhasebe Standartları kategorilerinde yazıldığı saptanmıştır. En fazla makalenin ise sırasıyla Mali Çözüm, MÖDAV, MUFAD ve Muhasebe ve Denetime Bakış dergilerinde yayımlandığı tespit edilmiştir.

Hotamışlı ve Erem (2014), 2005-2013 yılları arasında Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde yayımlanan 562 makaleyi bibliyometrik analiz yönteminden yararlanarak incelemişlerdir. Yapılan çalışmada dergiye 112 kurum tarafından katkı verildiği, en fazla katkı veren kurumların sırasıyla Marmara Üniversitesi, Trakya Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi olduğu belirlenmiştir. Genellikle incelenen dönemde tek yazarlı çalışmaların çoğunlukta olduğu, finansal performans, kamu ekonomisi ve finansal piyasalar konularına ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmaların kaynakçalarında yararlanılan kaynaklar açısından ilk olarak dergilerin daha sonra diğer kaynaklar, kitaplar ve bildirilerin yer aldığı belirlenmiştir.

Şentürk ve Fındık (2015), 2005-2014 yılları arasında Türkiye'deki akademik dergilerde yayımlanan muhasebe ile ilgili makaleleri analiz etmişlerdir. Yazarlar söz konusu çalışma kapsamında, en fazla çalışmanın muhasebe standartları, denetim ve meslek mensupları üzerine yapıldığını, en fazla yayın yapan dergilerin Muhasebe ve Finansman Dergisi ve Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi olduğunu, en fazla çalışmanın 2010 yılında yapıldığını ve çoğunlukla tek yazarlı makalelerin yer aldığını tespit etmişlerdir.

Yücel, Öncü ve Kartal (2015), 2007 ve 2014 yılları arasında muhasebe ve finansal raporlama standartları konusunda ulusal dergilerde yayımlanan 493 makale ve 364 lisansüstü tezi bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. Yapılan inceleme sonucunda, en fazla yapılan çalışmanın standartların bütününü ele alan yayınlar olduğunu, en çok makalenin Mali Çözüm Dergisi, Vergi Dünyası Dergisi ve Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde yayınlanırken konuyla ilgili en fazla tezin ise Marmara Üniversitesi bünyesinde yazıldığını tespit etmişlerdir.

Apak ve diğerleri (2016), 2011-2016 yılları arasında Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanan 107 makaleyi bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. Analiz sonucunda konuyla ilgili en fazla yayın yapan yazarların bağlı oldukları kurumların sırasıyla Marmara Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Trakya Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi olduğunu tespit etmişlerdir.

Akgün ve Karataş (2017) çalışmalarında, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi'nde 2000-2016 yılları arasında yayımlanan toplam 380 makaleyi bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemişlerdir. Yapılan inceleme sonucunda, yazarların yayımlarında Maliyet-Yönetim Muhasebesi ve Denetim alanlarında yoğunlaştığı, tek yazarlı çalışmaların fazla olduğu ve dergiye en fazla katkı gösteren ünvan yardımcı doçentken en fazla yazarı bulunan kurumların sırasıyla Dokuz Eylül Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi olduğu belirlenmiştir.

Beşel ve Yardımcıoğlu (2017), 2007-2016 yılları arasında Maliye Dergisi'nde yayımlanan toplam 330 makalenin bibliyometrik analizi yöntemi ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda Maliye alanında son yıllarda ampirik çalışmaların sayılarında artış olduğu tespit edilmiştir.

Şen ve diğerleri (2017) tarafından yapılan çalışmada, 2009-2015 yılları arasında MÖDAV, MUFAD, BAKIŞ ve MUVU dergilerinde yayımlanan makaleler incelenerek muhasebe eğitiminin yeri ve önemi bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, MÖDAV'ın muhasebe alanında en fazla yayının yapıldığı dergi olduğu ve muhasebe eğitimi alanındaki çalışmaların, yapılan toplam çalışmaların sadece % 6'sını oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada dergiye katkı sunan yazarların çoğunlukla yardımcı doçent ünvanına sahip oldukları ve yayınların kaynakçalarının incelenmesi sonucunda büyük ölçüde makaleler ve bildirilerden yararlanıldığı belirlenmiştir.

Gündüz (2018) çalışmasında, 2014 ve 2016 yılları arasında muhasebe alanında akademik dergilerde yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizini yapmıştır. Yapılan çalışmada, en fazla yayının 2014 yılında Mali Çözüm ve Muhasebe Finansman Dergisi'nde, 2015-2016 yıllarında ise Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi'nde yayımladığını tespit etmiştir. Söz konusu dönemde yayın yapılan alanların ise sırasıyla, Muhasebe Denetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları ve Finansal Muhasebe olduğu belirlenmiştir.

Özbek ve Badem (2018), 2008 ve 2017 yılları arasında Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi'nde yayımlanan makalelerin bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. Yapılan incelemede 10 yılda yayımlanan toplam 149 makalenin yazarlarının % 73'ünün erkek yazarlardan oluştuğu, % 28,2'sinin yardımcı doçent ünvanına sahip olduğu ve yazarların büyük çoğunluğunun Gazi Üniversitesi kurumuna bağlı oldukları tespit edilmiştir. Yayımlanan makalelerin sayfa sayılarının ortalama 21,58 sayfa olduğu, ortalama anahtar kelimelerin sayısı 3,44 iken ortalama kaynak sayısı ise 22 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca makalelerin yaklaşık % 45'inin tek yazarlı ve çalışılan konunun ise % 22,14 oranıyla muhasebe standartları olduğu tespit edilmiştir.

Dinç ve Atabay (2018), 2007-2016 yılları arasında Türkiye'de denetim ile ilgili yapılan yayınların içeriğini incelemişlerdir. Çalışma kapsamında Türkiye'de yayımlanan 13 akademik dergiye ait toplam 3050 dergi sayısı taranmış ve konuya ilişkin

240 makale analize dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda, denetim konusunda yapılan yayın sayısının gün geçtikçe arttığını, en fazla yayın yapılan konunun bağımsız denetim olduğunu ve en az sayıda yayının ise sürekli denetim olduğunu tespit etmişlerdir.

Temelli ve Karcıoğlu (2018), 2010-2017 yılları arasındaki dönemde Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi'nde yayımlanan toplam 123 makaleyi bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. Yapılan analiz sonucuna göre, katkı sunan 171 yazarın çoğunlukla doktor öğretim üyesi ünvanına sahip olduğu, en fazla yayının 2013 ve 2017 yıllarında yayımlandığı ve incelenen makalelerde teorik çalışmaların sayısının daha fazla olduğu ve makalelerde toplam 2735 kaynaktan yararlanıldığı tespit edilmiştir.

Dinç ve Cengiz (2019), Mali Çözüm Dergisi'nde 2010 ve 2017 yılları arasındaki dönemde yayımlanan toplam 225 makaleyi bibliyometrik analiz yöntemini kullanarak incelemişlerdir. Yapılan inceleme sonucunda dergiye katkı sunan yazarların ağırlıklı olarak erkek olduğu, yazarların bulunduğu kurumların ise sırasıyla Akdeniz Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Özel Sektör mensuplarından oluştuğu ve en fazla katkıyı sunan ünvanın ise doktor öğretim üyesi olduğu belirlenmiştir. Yayımlanan çalışmaların çoğunlukla uygulamalı çalışmalar olduğu ve toplam 5143 kaynaktan yararlanıldığını tespit edilmiştir.

Tosunoğlu, Cengiz ve Anadolu (2019) yaptıkları çalışmada muhasebe eğitimi ile ilgili 2017 yılında ulusal ve uluslararası nitelikteki dergiler üzerine bibliyometrik bir araştırma yapmışlardır. Araştırma kapsamında konuyla ilgili 79 makale incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, muhasebe eğitimi konusunda çalışmaların çoğunlukla yurt dışındaki dergilerde yayımlandığını, örneklem olarak öğrencilerin alındığını, veri kaynağı olarak anketin kullanıldığını ve analiz yönteminin sıklıkla regresyon analizi olduğunu tespit etmişlerdir.

Kayakıran ve Doğan (2019), 2008 ve 2019 yılları arasında Maliye ve Finans Dergisi'nde yayımlanan makaleleri bibliyometrik analiz yönteminden yararlanarak incelemişlerdir. Toplam 186 makalenin incelendiği araştırma sonucunda, tek yazarlı yayınların fazla olduğu, erkek yazarların dergiye daha fazla katkı sağladığı ve doktor öğretim üyesi ünvanına sahip yazarların çoğunlukta olduğunu tespit etmişlerdir.

Yürekli ve Uyar (2020) çalışmalarında, 2004 ve 2019 yılları arasında Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde yayımlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile ilgili yayınları bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda konuyla ilgili en fazla makalenin muhasebe alanında ve çift yazarlı olduğu, yazarların çoğunlukla profesör ünvanına sahip olduğu ve en çok yayının Pamukkale Üniversitesine bağlı yazarlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen yayınlarda büyük oranda veri toplama aracı olarak anketlerin kullanıldığı ve BIST' de faaliyet gösteren firmaların örneklem olarak yer aldığı belirtilmiştir.

Balı ve Dündar (2020), Maliye ve Finans Yazıları Dergisi'nde 2009-2018 yılları arasında yer alan toplam 159 makaleyi bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemişlerdir. Analiz sonucunda dergiye katkı sunan yazarların çoğunluğunun erkek olduğu ve doktor öğretim üyesi ünvanına sahip olduğu ve en çok katkı veren yazarların Marmara Üniversitesi'ne bağlı olduklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca, yayımlanan makalelerin çoğunlukla tek yazarlı olduğunu ve yabancı kaynaktan yararlanma oranının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bircan (2021), 2010-2020 yılları arasında Mali Çözüm Dergisi'nde yayımlanan makaleleri bibliyometrik analiz yönteminden yararlanarak incelemiştir. Toplam 211 makalenin incelendiği çalışmanın sonucunda, en çok makalenin 2020 yılında yazıldığı, tek yazarlı çalışmaların çoğunlukta olduğu ve incelenen dönemde muhasebe standartları konusunun en fazla çalışılan konu olduğu tespit edilmiştir.

Karaaslanoğlu ve Şahin (2021), 2014-2020 yılları arasında Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde yayımlanan 370 makaleyi bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. Analiz sonucunda en fazla makalenin 2020 yılında yayınlandığını, en fazla sayfa sayısının 32 olduğunu, kaynakça bölümlerinin çoğunlukla yabancı kaynaktan oluştuğu ve dergiye en fazla katkı sunan yazarların doktor öğretim üyeleri olduklarını ve kurumlarının sırasıyla Uludağ Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi olduklarını tespit etmişlerdir.

Ceylan (2021), 2016-2020 yılları arasında Türkiye'de muhasebe alanında yayın yapan beş dergide denetim alanında yayımlanmış makalelerinin bibliyometrik açıdan analizini yapmıştır. Analiz sonucuna göre seçilmiş beş dergi içerisinde en fazla yayın yapan derginin Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, iki yazarlı çalışmaların çoğunlukta olduğu ve erkek yazarların sayısının kadın yazarlara göre daha fazla olduğu ve en sık çalışılan konunun iç denetim olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca en fazla atıf alan çalışmaların ise Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde yer alan yayınlar, teorik çalışmalar, tek yazarlı yayınlar ve kilit denetim konusundaki makaleler olduğu belirlenmiştir.

Bulut ve Göksu (2021) çalışmalarında, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi'nde 2006 ve 2020 yılları arasında yayımlanmış bağımsız denetim konusu ile ilgili makaleleri bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. Toplam 51 makalenin analize dahil edildiği araştırma sonucunda, en fazla çalışmanın hata ve hile denetimi konusunda yapıldığını, çoğunlukla çift yazarlı yayınların olduğunu, anahtar kelimelerde en fazla bağımsız denetim, bağımsız denetçi ve hile kelimelerinin kullanıldığını ve en fazla katkı sunan yazar kurumunun Başkent Üniversitesi olduğunu tespit etmişlerdir.

Yücel (2021), 2015-2020 yılları arasında Türkiye'de yayımlanan akademik dergilerdeki muhasebe makaleleri ile ilgili çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemiştir. Toplam 3602 makalenin analiz kapsamına alındığı çalışmada en fazla makale yayımlayan dergilerin sırasıyla Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Muhasebe ve Finansman Dergisi ve Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi olduğu, en fazla yayının 2020 yılında yapıldığı, çift yazarlı çalışmaların çoğunlukta olduğu ancak son dönemlerde tek yazarlı yayınlara eğilimin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca konu başlıklarında en çok çalışılan konuların ise mali tablo ve performans analizi, finansal muhasebe ve muhasebe denetimi olduğu belirlenmiştir.

Karasioğlu ve Yenişenol (2022) çalışmalarında, 2019-2021 yılları arasında MÖDAV ve EAA (European Accounting Association) tarafından yapılan muhasebe kongrelerinde yayımlanmış toplam 1544 muhasebe bildirisini bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. Analiz sonucunda 2021 yılında MÖDAV tarafından düzenlenen kongrede 41 bildiri yayımlanırken, EAA tarafından düzenlenen kongrede ise 780 bildirinin yayımlandığı belirlenmiştir. Ayrıca söz konusu dönem kapsamında EAA tarafından düzenlenen kongrelere 52 ülkeden katılım sağlanırken, MÖDAV tarafından düzenlenen kongrelere ise 7 ülkeden katılım sağlandığı tespit edilmiştir.

Kılıç ve Önal (2022) çalışmalarında, 2015 ve 2021 yılları arasında Muhasebe Bilim Dünyası dergisinde yayımlanan toplam 343 makaleyi bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, dergide yayımlanan makalelerin büyük çoğunluğunun araştırma makalesi olduğu, en fazla çalışılan alanın denetim olduğu, en uzun makalenin 52 sayfa olduğu, en sık kullanılan anahtar kelimelerin ise Muhasebe Eğitimi ve Denetim kelimeleri olduğu ve katkı sunan yazarların çoğunlukla doktor öğretim üyesi ünvanına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Alataş (2022), 2017-2021 yılları arasında Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde yayımlanan 358 yayını bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemiştir. Yapılan inceleme sonucunda en fazla yayının 2019 yılında yayımlandığı ve yayınların çoğunlukla araştırma makalesi olduğu, en fazla çalışılan konunun ise finans alanında olduğu tespit edilmiştir. Dergide yayımlanan makalelerde en fazla kullanılmış anahtar kelimelerinin Performans Değerlendirme, Finansal Raporlama, Muhasebe Standartları ve Denetim kelimeleri olduğu belirlenmiştir. Ayrıca dergiye katkı sunan yazar ünvanlarının çoğunlukla doktor öğretim üyesi olduğu ve kullanılan kaynakça açısından yabancı kaynaktan yararlanmanın daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Özdemir ve Kırhasanoğlu (2023), Türkiye'de Dergipark sistemindeki dergilerde muhasebe kayıtlarını içeren ve 2010-2022 yılları arasında yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizini yapmak amacıyla 343 makale incelemişlerdir. Çalışma sonucunda en fazla çalışmanın 2020 yılında yayımlandığı, en az çalışmanın ise 2010 yılında yayımlandığını tespit etmişlerdir. Ayrıca alanla ilgili en fazla yayını bulunan kurumun Marmara Üniversitesi olduğu, en fazla makalesi yayımlayan derginin Muhasebe ve Finansman dergisi olduğunu ve araştırmacıların büyük çoğunluğunun ise erkek olduğunu belirtmişlerdir.

3. Çalışmanın Amaç ve Yöntemi

Bu çalışmada, Muhasebe Enstitüsü Dergisinde 2018-2023 yılları arasında yayımlanmış makalelerin analizi ve dergi özelinde yayımlanan çalışmaların yönelimini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere çalışmada, bibliyometrik analiz yönteminden yararlanılmıştır.

4. Araştırmanın Bulguları

1975 yılında İstanbul Üniversitesi Muhasebe Enstitüsü yayını olarak yayına başlayan dergi yılda iki kez basılı ve elektronik olarak yayımlanan bilimsel ve hakemli dergidir ve 2018-2023 yılları arasında toplamda 70 makale yayımlanmıştır. Araştırma kapsamı içerisindeki dönemde yayımlanmış 70 makalenin; yıllara göre sayıları, sayfa sayıları, makale türleri, yazım dilleri, yararlanılan kaynaklar, anahtar kelimeler, makalelerde yer alan yazarların sayıları, cinsiyetleri, ünvanları ve yazarların bağlı oldukları kurum olmak üzere on başlık altında bibliyometrik açıdan analizi yapılmıştır. Yapılan incelemeler ile elde edilmiş bulgular aşağıda yer alan tablolarda gösterilmiştir.

4.1. Makalelerin Yıllara Göre Sayı Dağılımı

Dergide, 2018-2023 yılları arasında her yıl Ocak ve Temmuz aylarında iki sayı olmak üzere toplam 70 makale yayımlanmıştır. Tablo 1'de yıllar itibariyle yayımlanan makale sayıları gösterilmiştir.

Tablo 1: Makalelerin Yıllara Göre Sayısı

Yıl	Sayı	Makale Sayısı	Yüzde
2018	59	7	10
2019	60	7	24
	61	10	
2020	62	6	18
	63	6	
2021	64	6	18
	65	6	
2022	66	6	18
	67	6	
2023	68	5	12
	69	5	
Toplam		**70**	**100**

Tablo 1'e göre 2018-2023 yılları arasında dergide en fazla yayın yapılan sayı 2019 yılında iken en az sayı ise 2023 yıllarında gerçekleşmiştir. 2019 yılında toplam 17 makale yayımlanmıştır ve bu sayı dergide toplam yayımlanan makalelerin %24'ünü oluşturmaktadır. Ayrıca derginin 2018 yılında sadece Temmuz sayısı yayımladığından toplam içerisinde en az yayın yapılan yıl olduğu görülmektedir.

4.2. Makalelerin Sayfa Sayısına Göre Dağılımı

Tablo 2' de 2018-2023 yılları arasında dergide yayımlanan makalelerin sayfa sayılarına göre dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 2: Makalelerin Sayfa Sayısı

Sayfa	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toplam	Yüzde
1-10	3	9	2	2	0	1	17	24
11-20	4	8	10	10	9	6	47	67
21-30	0	0	0	0	2	3	5	7
31-40	0	0	0	0	0	0	0	0
41+	0	0	0	0	1	0	1	2
Toplam	**7**	**17**	**12**	**12**	**12**	**10**	**70**	**100**

Tablo 2 incelendiğinde dergide yayımlanan makalelerin %67'sini oluşturan önemli bir kısmının 11-20 sayfa aralığında olduğu görülmektedir. Daha sonra 1-10 sayfa aralığı yer almaktadır.

4.3. Makalelerin Türlerine Göre Dağılımları

Tablo 3'de dergide ilgili yıllarda yer alan makalelerin türlerine göre dağılımları yer almaktadır. Dergide yayımlanan makaleler araştırma, görüş, derleme, vak'a etüdü, sempozyum notu ve teknik not türlerinden oluşmaktadır.

Tablo 3: Makalelerin Türü

Tür	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**Toplam**	**Yüzde**
Araştırma	2	11	11	10	10	9	53	76
Görüş	1	4	0	0	0	0	5	7
Derleme	2	0	0	1	1	0	4	6
Vak'a Etüdü	2	1	1	0	1	1	6	9
Sempozyum Notu	0	1	0	0	0	0	1	1
Teknik Not	0	0	0	1	0	0	1	1
Toplam	**7**	**17**	**12**	**12**	**12**	**10**	**70**	**100**

Tablo 3 incelendiğinde 2018-2023 yılları arasında yayımlanan makalelerin türleri arasında, en fazla araştırma makalesi türünde yayın yapıldığı, en az yayımlanan yayın türünün ise sempozyum notu ve teknik not olduğu görülmektedir. Tablodaki veriler yüzdesel olarak karşılaştırılırsa araştırma makalelerin toplam çalışmaların %76'sını, sempozyum notu ve teknik notun ise %1'lik kısmını oluşturduğu görülmektedir.

4.4. Makalelerin Yazım Diline Göre Dağılımı

Dergide makaleler Türkçe ve İngilizce dilinde yayımlanmıştır. Tablo 4' de makalelerin yıllar itibariyle yazım diline göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4: Makalelerin Yazım Dili

Dil	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**Toplam**	**Yüzde**
Türkçe	6	16	11	10	10	9	62	89
İngilizce	1	1	1	2	2	1	8	11
Toplam	**7**	**17**	**12**	**12**	**12**	**10**	**70**	**100**

Tablo 4 incelendiğinde 2018-2023 yılları arasında yayımlanan çalışmaların çoğunluğunun Türkçe dilinde yayımlandığı İngilizce yayımlanan çalışmaların toplam makaleler içerisinde sadece %11'lik kısmı oluşturduğu tespit edilmiştir.

4.5. Makalelerin Yararlandıkları Kaynak Sayısına Göre Dağılımı

Tablo 5'de dergide incelenen makalelerin yararlandıkları kaynakların Türkçe ve yabancı kaynak olarak sınıflandırılmasıyla ilişkili olarak sayıları belirtilmiştir.

Tablo 5: Makalelerde Kullanılan Kaynaklar

Kaynak	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**Toplam**	**Yüzde**
Türkçe Kaynak	54	111	142	169	162	118	756	40
Yabancı Kaynak	64	96	161	239	277	294	1131	60
Toplam	**118**	**207**	**303**	**408**	**439**	**412**	**1887**	**100**

Tablo 5 verileri incelendiğinde 2018-2023 yılları arasında dergide yayımlanan makalelerin kaynakçalarının incelenmesi sonucunda 2018 yılında toplam 118 kaynaktan yararlanıldığı bunların 54'ünün Türkçe kaynak, 64'ünün ise yabancı kaynak olduğu, 2019 yılında yararlanılan kaynakların 111'inin Türkçe kaynak, 96'sının ise yabancı kaynak olduğu, 2020 yılında yararlanılan 303 kaynaktan 142'sinin Türkçe kaynak 161'inin ise yabancı kaynak, 2021 yılında yararlanılan 408 kaynaktan 169'unun Türkçe kaynak, 239' unun ise yabancı kaynak olduğu, 2022 yılında yararlanılan toplam 439 kaynaktan 162'sinin Türkçe kaynak, 277'sinin ise yabancı kaynak, 2023 yılında ise yararlanılan 412 kaynaktan 118'i Türkçe kaynak iken, 294'ünün yabancı kaynak olduğu tespit edilmiştir. Buna göre 2018 yılı haricinde diğer yıllarda yabancı kaynaktan yararlanma durumunun daha fazla olduğu görülmektedir. Tablo verileri yüzdesel olarak incelendiğinde, yayımlanan makalelerin kaynakçalarında %60 oranında yabancı kaynak, %40'ında ise Türkçe kaynaktan yararlanıldığı görülmektedir.

4.6. Makalelerde Yer Alan Yazarların Ünvanlarına Göre Dağılımı

Tablo 6' da dergide makaleleri yayımlanan yazarların, akademik ünvanlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Derginin 6 yıllık süre içerisinde yazar ünvanlarının değiştiği varsayımı dikkate alınmamıştır. Analizde yazarların makalelerinin yayına çıktığı tarihte makale üzerinde belirtilen ünvanları dikkate alınmıştır.

Tablo 6: Makalelerde Yer Alan Yazarların Ünvanı

Ünvan	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toplam	Yüzde
Prof. Dr.	6	8	1	2	2	1	20	17
Doç. Dr.	4	5	3	3	4	1	20	17
Dr. Öğr. Üyesi	0	2	3	2	10	6	23	19
Dr. Arş. Gör/Arş. Gör.	1	4	1	1	3	2	12	10
Dr. Öğr. Gör./Öğr. Gör.	0	1	3	3	1	1	9	7
Diğer	5	9	9	7	1	7	36	30
Toplam	**16**	**29**	**21**	**17**	**21**	**18**	**120**	**100**

Tablo 6 verileri incelendiğinde, ünvan açısından %30'luk bir oran ile en yüksek payın diğer başlığı altında sınıflandırılan lisansüstü öğrenciler ve özel/kamu sektörü çalışanından oluştuğu görülmektedir. Daha sonra sırasıyla Doktor Öğretim Üyesi, Profesör ve Doçent Doktor ünvanları gelmektedir. Yıllar itibari ile bakıldığında, 2018 yılında dergide en fazla makalesi bulunan ünvan Profesör iken, 2022 yılında ise Doktor Öğretim Üyesi ünvanına sahip öğretim üyeleridir. 2019, 2020, 2021 ve 2023 yıllarında en fazla makalesi yayımlanan ünvan diğer olarak adlandırılan kişilerdir. Toplam içerisinde en az yayın yapan ünvan ise %7 oranıyla Doktor Öğretim Görevlisi ve Öğretim Görevlilerinden oluşmaktadır.

4.7. Makalelerde Yer Alan Yazar Sayılarına Göre Dağılımı

Tablo 7'de dergide yer alan makalelerin yazar sayısına göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 7: Makalelerde Yer Alan Yazarların Sayısı

Yazar Sayısı	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toplam	Yüzde
Tek Yazarlı	1	8	3	6	5	4	27	39
İki Yazarlı	4	6	9	6	5	5	35	50
Üç ve Daha Fazla Yazarlı	2	3	0	0	2	1	8	11
Toplam	**7**	**17**	**12**	**12**	**12**	**10**	**70**	**100**

Tablo 7 incelendiğinde dergide yayımlanan makalelerin ağırlıklı olarak iki yazarlı daha sonra ise tek yazarlı olduğu, yüzdesel olarak incelendiğinde toplam makalelerin %50'sinin iki yazarlı olarak yayımlandığı görülmektedir.

4.8. Makalelerde Yer Alan Yazarların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Tablo 8'de söz konusu yıllara ait dergide yayımlanan makale yazarlarının cinsiyetlerine yer verilmiştir.

Tablo 8: Makalelerde Yer Alan Yazarların Cinsiyetleri

Cinsiyet	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toplam	Yüzde
Kadın	8	14	10	8	12	7	59	49
Erkek	8	15	11	10	9	10	61	51
Toplam	**16**	**29**	**21**	**18**	**21**	**17**	**120**	**100**

Tablo 8 incelendiğinde 2018-2023 yılları arasında dergide yayını bulunan toplam 120 yazarın 59'u kadın ve 61'i ise erkek yazardır.

4.9. Makalelerde Kullanılan Anahtar Kelimelerin Dağılımı

Anahtar kelimeler, araştırmacıların ilgi duydukları çalışmalara kolaylıkla ulaşmalarını sağlayan, makale içeriğini belirtecek nitelikteki kısa sözcükleridir. Tablo 9'da, dergide 2018-2023 yılları arasında yayımlanmış olan makalelerdeki en fazla kullanılan ilk 10 anahtar kelime ve kullanım sayıları belirtilmiştir.

Tablo 9: Makalelerde Kullanılan Anahtar Kelimeler	
Makalelerde Kullanılan Anahtar Kelimeler	**Sayısı**
Denetim	15
Muhasebe	10
Kurumsal Yönetim	7
Finansal Raporlama	7
Sürdürülebilirlik	5
Borsa İstanbul	5
Risk Yönetimi	4
Türkiye	4
İntihal	4
Kilit Denetim Konuları	3

Çalışmada en sık kullanılan anahtar kelimeler sırasıyla; denetim, muhasebe, kurumsal yönetim, finansal raporlama, sürdürülebilirlik, Borsa İstanbul, risk yönetimi, Türkiye, intihal ve kilit denetim konularıdır.

4.10. Yazarların Bağlı Olduğu Kurumlara Göre Dağılımı

Tablo 10'da 2018-2023 yılları arasında dergide makalesi yayımlanan yazarların kurum bilgilerine yer verilmiştir. Ortak yazarlı makalelerde her yazar kendi kurumunda gösterilmiştir. Ayrıca yüksek lisans, doktora öğrencileri de lisansüstü programlarını yaptıkları kurumda gösterilmiştir. Diğer olarak belirtilenler, özel ve kamu kurumlarında çalışan yurt dışı öğretim üyesi ve yurt dışı öğrencilerini içermektedir.

Tablo 10: Yazarların Bağlı Olduğu Kurumlar			
Kurum Adı	**Makale Sayısı**	**Kurum Adı**	**Makale Sayısı**
İstanbul Ü.	44	Bilecik Şeyh Edebali Ü.	1
Marmara Ü.	5	Çanakkale 18 Mart Ü.	1
Haliç Ü.	5	İstanbul Sağlık ve Teknik Ü.	1
Dokuz Eylül Ü.	4	Doğuş Ü.	1
Trakya Ü.	3	İstanbul Bilgi Ü.	1
Maltepe Ü.	3	Karadeniz Teknik Ü.	1
Tekirdağ Namık Kemal Ü.	3	Gaziantep Ü.	1
Anadolu Ü.	2	Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü.	1
Erzincan Binali Yıldırım Ü.	2	İstanbul Arel Ü.	1
Kırklareli Ü.	2	İstanbul Kültür Ü.	1
Bursa Uludağ Ü.	2	Hitit Ü.	1
İstanbul Aydın Ü.	2	Ordu Ü.	1
Osmaniye Korkut Ata Ü.	2	Bitlis Eren Ü.	1
Trabzon Ü.	2	Dicle Ü.	1
Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Ü.	1	Van Yüzüncü Yıl Ü.	1
Alanya Alaaddin Keykubat Ü.	1	Diğer	21
Ardahan Ü.	1		

Tabloya 10'da 2018-2023 yılları arasında dergiye en fazla katkı sunan yazarların kurumunun İstanbul Üniversitesi olduğu görülmektedir. Söz konusu yıllar içerisinde 18 kurumda bulunan yazarların sadece bir makalesi yayımlanmıştır.

5. Sonuç

Son zamanlarda yapılan çalışmalarda bibliyometrik analiz yönteminden yararlanılarak belirli bir konu, dergi ya da dönem içerisinde yapılan yayınlar analiz edilmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada 2018-2023 yılları arasında Muhasebe Enstitüsü Dergisi'nde yayımlanan makalelere ilişkin bibliyometrik bir analiz gerçekleştirilmiştir.

Muhasebe Enstitüsü Dergisi, 1975 yılında İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi yayını olarak faaliyetlerine başlamış, açık erişimli, hakemli, Ocak ve Temmuz aylarında olmak üzere yılda iki kez basılı ve elektronik olarak yayımlanan bilimsel bir dergidir.

Yapılan çalışmada analiz sonuçlarına göre, 2018-2023 yılları arasında toplam 70 makalenin yayımlandığı ve makalelerin yıllara göre yayımlanan sayıları incelendiğinde en fazla makalenin 2019 yılında en az makalenin ise 2018 yılında yayımlandığı tespit edilmiştir.

Yayımlanan makalelerin sayfa sayılarına göre sınıflandırılmasında ise 47 makalenin 11-20 sayfa aralığında olduğu, hiçbir makalenin ise 31-40 sayfa sayısı aralığında olmadığı görülmüştür.

Makale türlerinde dergide genellikle yapılan çalışmalar, araştırma, derleme, görüş, vak'a etüdü, teknik not ve sempozyum notundan oluştuğu yayımlanan en fazla makale türünün araştırma makalesi olduğu, en az makale türünün ise sempozyum notu ve teknik not olduğu sonucuna varılmıştır.

Yazım dili olarak Türkçe ve İngilizce yayının yapıldığı dergide 2018-2023 arasındaki yıllarda yayımlanan 70 çalışmadan 62'si Türkçe, 8'i ise İngilizce olarak yayımlanmıştır.

Dergide yayımlanan çalışmalarda yararlanılan toplam Türkçe ve yabancı kaynakların sayısı 1887'dir. Bu kaynaklardan 1131'i yabancı kaynak iken, 756'sının ise Türkçe kaynak olduğu görülmüştür.

Dergiye katkı sunan 120 yazarın akademik ünvanları sınıflandırıldığında en fazla katkıyı doktora/yüksek lisans öğrencileri, özel ve kamu sektörü çalışanlarından oluşan diğer kategorisi olarak adlandırdığımız grup oluştururken en az katkının ise öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi kategorisinde olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet sınıflandırmasında ise 61 erkek yazarın, 59 kadın yazarın dergiye katkı sağladığı görülmektedir.

Toplam 70 makalenin incelendiği analizde en fazla çalışma çift yazarlı olanlardan, en az çalışma ise üç ve daha fazla yazarlı çalışmalardan oluşmaktadır.

Dergide yayımlanan çalışmalarda kullanılan anahtar kelimeler analiz edilmiş ve Denetim, Muhasebe, Kurumsal Yönetim ve Finansal Raporlamanın en fazla kullanılan anahtar kelimeler oldukları tespit edilmiştir.

Son olarak ise dergiye en fazla katkı sunan yazar kurumlarının ise sırasıyla İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Haliç Üniversitesi olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak bu çalışma Muhasebe Enstitüsü Dergisi'nde yayımlanan çalışmaların sayı, tür ve yazarların profilini göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, yapılan çalışmanın ilgili literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir. Konuya ilişkin gelecekte yapılacak çalışmalarda muhasebe ile ilgili uluslararası dergilerde yayımlanmış olan bibliyometrik analizler başlıklı çalışmalar karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemişdir.
Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemişdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.
Financial Disclosure: Author declared no financial support.

Kaynakça

Akgün, M., ve Karataş, B. (2017). Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisinde Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi (2000-2016). *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (52), 19-34.

Alataş, A. (2022). Muhasebe ve Finansman Dergisinde 2017-2021 Yılları Arasında Yayınlanmış Makalelerin Bibliyometrik Açıdan İncelenmesi. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 8(23), 1-13.

Apak, S., Erol, M. ve Öztürk, S. (2016). Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisinde Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 11(11), 111-124.

Balı, S., ve Dündar, D. (2020). Maliye ve Finans Yazıları Dergisi'nde Yayınlanmış Makalelerin Bibliyometrik Analizi (2009-2018). *Maliye ve Finans Yazıları*, (113), 153-184.

Beşel, F., ve Yardımcıoğlu, F. (2017). Maliye Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi:2007-2016 Dönemi. *Maliye Dergisi*, 172, 133-151.

Bircan, N. G. (2021). Mali Çözüm Dergisinde Yayınlanmış Muhasebe ve Denetim Makalelerinin İçerik Analizi: 2010-2020. *Mali Çözüm Dergisi*, 31(165), 187-204.

Bulut, N. Ve Göksu, M. (2021). Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi'nde 2006-2020 Yılları Arasında Yayınlanan Bağımsız Denetim ile İlgili Makalelerin İçerik Analizi. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (63), 249-274.

Ceylan, E. (2021). Muhasebe Alanında Yayımlanan Seçilmiş Beş Dergide 2016-2020 Yılları Arasında Denetim Konusunda Yayımlanmış Makalelerin Bibliyometrik Analizi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi,* 91, 57-80.

Çil Koçyiğit, S., Temelli, F., ve Derya Baskan, T. (2023): Sürdürülebilirlik Muhasebesi Konusunda Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi: Web of Science Örneği. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 241-264.

Dinç, E. ve Atabay, E. (2018). Türkiye'deki Denetim Literatürünün İçerik Analizi (2007-2016). *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 53, 101-114.

Dinç, Y., ve Cengiz, S. (2019). Mali Çözüm Dergisinde Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Mali Çözüm Dergisi*, 29(155), 33-54.

Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W.M. (2021). How to Conduct a Bibliometrics Analysis: An Overview and Guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.

Gündüz, M. (2018). Türkiye'de 2014-2016 Yılları Arasında Akademik Dergilerde Muhasebe Alanında Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 236-257.

Hood, W.W. ve Wilson, C.S. (2001). The Literature of Bibliometrics, Scientometrics, and Informetrics. *Scientometrics*, 52(2), 291-314.

Hotamışlı, M., ve Erem, I. (2014). Muhasebe ve Finansman Dergisinde Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 7, 1-20.

Karaaslanoğlu, F. ve Şahin, E.T. (2021). 2014-2020 Yılları Arasında Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Profilinin İncelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 08-Özel Sayı, 219-232.

Karasioğlu, F., ve Yenişenol, B. (2022). 2019-2021 Yıllarında MÖDAV ve EAA'nın Yapmış Olduğu Uluslararası Muhasebe Kongrelerinde Yayınlanan Muhasebe Bildirileri Üzerine Bir İçerik Analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 417-428.

Kayakıran, D., ve Doğan S. (2019). Maliye ve Finans Yazıları Dergisinde Yayınlanmış Makalelerin Bibliyometrik Analizi (2008-2019). *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*, 2(2), 92-102.

Kılıç, İ., ve Önal, S. (2022). Muhasebe Bilim Dünyası Dergisinde Yayınlanmış Makalelerin Bibliyometrik Açıdan İncelenmesi. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 8(16), 104-116.

Kıymetli Şen, İ., Hatunoğlu, Z., ve Terzi, S. (2017). Muhasebe Araştırmalarında Muhasebe Eğitiminin Yeri ve Önemi: Muhasebe Dergileri Üzerinde Bibliyometrik Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(1), 247-291.

Önce, S. ve Başar, B. (2010). Türkiye'deki Akademik Araştırma Dergilerinde Muhasebe Alanında Yazılmış Makalelerin Analizi: 2000-2008. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 45, 55-68.

Özbek, C.Y. ve Badem, A.C. (2018). Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi Yayınlanmış Makalelerin Bibliyometrik Analizi (2008-2017), *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 11(2), 216-247.

Özdemir, M. ve Kırhasanoğlu, Ş. (2023). Türkiye'de DergiPark Sistemindeki Dergilerde Muhasebe Kayıtlarını İçeren Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(4), 3346-3366.

Şentürk, F., ve Fındık, H. (2015). Türkiye'deki Akademik Araştırma Dergilerinde 2005-2014 Döneminde Muhasebe Alanında Yazılmış Makalelerin Literatür Taraması ve İçerik Analizi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 17(2), 413-436.

Temelli, F., ve Karcıoğlu, R. (2018). Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisinde Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi: 2010-2017 Dönemi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 11(2), 248-268.

Tosunoğlu, B., Cengiz, S., ve Anadolu, Z. (2018). Muhasebe Eğitimi Konusunda Ulusal ve Uluslararası Dergiler Üzerine Bibliyometrik Bir Araştırma. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 7(14),18-24.

Yücel, S., Öncü, M.A. ve Kartal, O. (2015). Türkiye'de Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Konularında Yayınlanmış Akademik Çalışmalar (2007-2014 Arası Literatür Taraması). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 68, 39-66.

Yücel, S. (2021). Muhasebe Konularında 2015-2020 Yılları Arasında Türkiye'de Yayınlanmış Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 21(64), 95-122.

Yürekli, E. ve Uyar, S. (2020). Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde 2004-2019 Yılları Arasında Yayınlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) ile ilgili Makalelerin İçerik Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 88, 57-74.

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

DOI: 10.26650/MED.1468635

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Enflasyonun Mali Rasyolar Üzerindeki Etkisi: Borsa İstanbul'da İşlem Gören İmalat Sektöründe Bir Araştırma

Effect of Inflation on Financial Ratios: A Research in the Manufacturing Sector Traded in Borsa Istanbul

Erdem Saçan[1]

[1]SMMM; İstanbul, Türkiye, E-mail: erdemsacan@hotmail.com

ORCID: E.S. 0000-0002-2043-5197

ÖZ

Enflasyon, fiyatlar genel düzeyinin sürekli ve önemli artışı olarak tanımlanır ve ekonomik süreçler üzerinde büyük etkilere sahiptir. Bu tanım, olayın sadece yüzeysel bir açıklaması gibi görünse de aslında derinlemesine incelendiğinde, enflasyonun etkileri oldukça karmaşık ve geniş kapsamlıdır. Enflasyon, işletme bilançosundaki varlık ve kaynakların reel değerlerinde azalmaya neden olurken, gelir tablosundaki nominal değerler üzerindeki değişiklikler gerçek performansın doğru bir şekilde yansıtılmasını engeller. Özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde, işletmelerin finansal performansı ve istikrarı ciddi şekilde tehlikeye girebilir. Ancak unutmamak gerekir ki, enflasyonun etkileri sektöre, işletmeye ve ekonomik koşullara göre değişkenlik gösterebilir. Finansal tabloların enflasyonun etkisinden arındırılarak sunulması bilgilerin daha tutarlı ve güvenilir olmasını sağlar, bu da finansal tablo kullanıcılarının daha doğru kararlar almaları açısından önemlidir. Enflasyonun finansal tablolar üzerindeki olumsuz etkilerini gidermek için "kısmi düzeltme yöntemleri" ve "kalıcı düzeltme yöntemleri" olmak üzere iki uygulama kullanılmaktadır. Bu çalışma, enflasyonun etkilerine karşı kullanılan uygulamaları ele almakta ve konuyla ilgili birtakım öneriler sunmaktadır . Araştırmada, 2016 Q2 - 2023 Q3 dönemleri arasındaki 3'er aylık çeyrek dönemler halinde toplam 30 döneme ait Borsa İstanbul'da (BIST) işlem gören imalat sektöründeki işletmelerin mali rasyoları incelenerek, enflasyonun likidite, finansal yapı, devir hızı ve kârlılık oranları üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Enflasyonun bazı mali rasyolar üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, enflasyonun mali rasyolar üzerindeki etkilerini anlamak ve analiz etmek, işletmelerin doğru kararlar almasına ve finansal durumlarını daha iyi değerlendirmelerine yardımcı olabilir.

Anahtar kelimeler: Enflasyon, Enflasyon Muhasebesi, Finansal Tablolar

Jel Kodu: E31, M21, M41

ABSTRACT

Inflation is defined as a continuous and significant increase in the general price level, and it has profound effects on economic processes. Although this definition might seem like a superficial explanation of the phenomenon, a deeper examination reveals that the effects of inflation are quite complex and extensive. Inflation decreases the real values of assets and liabilities on the balance sheet, whereas changes in nominal values on the income statement prevent an accurate reflection of actual performance. In particular, during periods of high inflation, financial performance and business stability can be severely jeopardised. However, it is important to remember that the effects of inflation can vary depending on the sector, individual business, and economic conditions. Presenting financial statements adjusted for the effects of inflation ensures that the information is more consistent and reliable, which is crucial for users of financial statements to make more accurate decisions. To mitigate the adverse effects of inflation on financial statements, two approaches are employed: "partial adjustment methods" and "permanent adjustment methods." This study discusses the practises used against the effects of inflation and offers suggestions on the subject. In this research,

Başvuru/Submitted: 15.04.2024 **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 29.05.2024 **Son Revizyon/Last Revision Received:** 28.06.2024 **Kabul/Accepted:** 12.07.2024

Sorumlu yazar/Corresponding author: Erdem Saçan / erdemsacan@hotmail.com

Atıf/Citation: Saçan, E. (2024). Enflasyonun mali rasyolar üzerindeki etkisi: Borsa İstanbul'da işlem gören imalat sektöründe bir araştırma. Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute, *71*, 39-57. https://doi.org/10.26650/MED.1468635

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

the financial ratios of companies in the manufacturing sector that traded on Borsa Istanbul (BIST) for a total of 30 periods in three-month quarters between the 2016Q2 and 2023Q3 periods were examined, and the effects of inflation on liquidity, financial structure, turnover rate, and profitability were examined. Their effects on rates were analysed. It was found that inflation has statistically significant effects on some financial ratios. These findings can help in understanding and analysing the effects of inflation on financial ratios, assisting businesses in making informed decisions and better evaluating their financial positions.
Keywords: Inflation, Inflation Accounting, Financial Statements
JEL Code: E31, M21, M41

Extended Abstract

Inflation, a continuous and significant increase in the general price level, emerges as an economic reality. It is a crucial issue globally and is also felt in Turkey economically, socially, and morally. The resurgence of high inflation in Turkey has brought the issue of inflation accounting to the forefront. The impacts on financial statements become more pronounced as the inflation rate rises. This heightened impact necessitates that businesses and financial analysts pay closer attention to the distortions caused by inflation in their financial reporting. Historical cost accounting, which records assets and liabilities at their original purchase prices, becomes less relevant as the real value of money changes over time.

Financial statements provide critical information for decision makers; However, during the preparation of these statements, inflation is a significant obstacle to accurate and relevant financial reporting. To accurately evaluate real results, financial statements must be cleared of the negative effects of inflation. Because the information in financial statements based on historical cost loses its understandability as the nominal value of the local currency used as the unit of measurement changes, that is, the purchasing power of money varies on various dates. It is difficult to make comparisons between previous periods and different financial statements. This creates uncertainty about whether financial statements have the necessary qualitative characteristics. Therefore, correcting the financial statements of companies operating in countries affected by high inflation is of great importance to eliminate these negative effects. The methods applied in the literature and in practise to reduce the effects of inflation on financial statements are examined under two main categories: partial adjustment methods" and "permanent adjustment methods". These methods offer different approaches to evaluating the effects of inflation on financial statements.

Financial ratios are based on important measures used to evaluate a business' financial performance. The impact of inflation on these ratios can have serious consequences on the financial soundness of businesses and their decision-making processes. As inflation distorts the true value of financial statement items, it can lead to inaccurate financial ratios. For instance, profitability ratios may appear inflated due to nominal increases in revenue and profits; however, in reality, the real purchasing power of these returns might decrease. Similarly, real assets and liabilities may be affected by inflation. To address these issues, financial analysts and decision makers must adjust financial ratios for inflation to reflect more accurate and consistent measures of financial performance. This can involve using inflation-adjusted figures for revenues, expenses, assets, and liabilities to recalculate financial ratios. Overall, understanding and adjusting for the effects of inflation is essential for accurate financial analysis, sound business decision-making, and maintaining the financial health of businesses in an inflationary environment.

In this study, the sector average of liquidity, financial structure, turnover rate, and profitability rates of companies in the production sector operating in Borsa Istanbul are examined in three-month quarters between the 2016 and 2023 periods. Time series analysis was used to test the research hypotheses. ADF (Augmented Dickey Fuller) analysis was performed to check the stationarity of the series, and the research hypotheses were tested using ARDL (Automatic Distributed Lag) modelling. The effects of PPI rates, which represent inflation, on financial ratios are discussed and interpreted in detail. Many studies in the literature discuss inflation accounting theoretically. However, empirical studies on inflation accounting are limited. This study aims to fill an important gap in this field and make a significant contribution to the literature by examining the effects of inflation on financial statements in detail. In this research, it was concluded that the financial structure ratios, borrowing capacities and profitability of companies are directly affected by changes in PPI. Additionally, some suggestions have been made on the subject.

1. Giriş

Küresel ekonomik krizlerle birlikte enflasyonda gözlemlenen yüksek artışlar, tarihi maliyet esasının zayıf yanlarını daha belirgin bir şekilde ortaya çıkarmaktadır. Tarihi maliyet esası basit ve denetimi kolay olması açısından tercih edilirken; enflasyonist ortamlarda muhasebe bilgi kullanıcılarını yanıltabilmektedir. Çünkü farklı zamanlarda edinilen varlıklar, tarihi maliyet esasına göre raporlanırken satın alma tarihindeki tutarları ile finansal tablolara yansıtılmaktadır (Saçan, 2014, s.67). Farklı tarihlerde satın alınan aynı niteliksel özelliklere sahip varlıkların maliyetleri enflasyonist bir ortamda birbirinden farklı olmaktadır. Halbuki aynı niteliksel özelliklere sahip varlıkların satılması halinde elde edilecek değer aynı olmasına rağmen maliyetleri ve satış kârı veya zararları birbirinden farklı olacaktır. Bu da enflasyonist bir ortamda, tarihi maliyet esasına göre raporlama yapıldığında finansal tabloların karşılaştırılabilirliğini bozmakta ve finansal tablo kullanıcıların ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamasına neden olmaktadır.

Enflasyonun neden olduğu fiktif kâr işletmelerin kasasına giren/gerçekleşen kâr olmakla birlikte, bazı durumlarda işletmelerin kasasına girmeyen/gerçekleşmeyen kârların vergisinin peşin olarak ödenmesine neden olabilir. Bu duruma örnek olarak kur farkı gelirleri gösterilebilir. Enflasyonla etkileşimli olan döviz kuru sürekli ve belirgin bir şekilde yükseldiğinde, döviz varlıkları döviz borçlarından daha yüksek olan işletmeler, gerçekleşmemiş kârlar üzerinden vergi ödemek zorunda kalabilir, bu da işletmelerin satın alma gücünü düşürebilir.

Fiyatların genel düzeyindeki hızlı artış, birim satış gelirlerini artırırken tarihi maliyet esasından kaynaklı maliyetlerin güncelliğini yitirmesine neden olur. Bu durum finansal tablolarda kârların gerçek kâr yerine fiktif kâr üzerinden raporlanmasına neden olabilir. Bir işletmede oluşan fiktif kârların seviyesi işletmeden işletmeye değişebilir. Örneğin kaldıraç oranı yüksek olan yani daha çok yabancı kaynakla finanse edilen işletmelerin finansman giderleri fiktif kârları azaltırken, kaldıraç oranı düşük olan yani daha çok öz sermaye ile finanse edilen işletmelerin fiktif kârları artmaktadır. İşletmelerin kaldıraç oranlarını düşük seviyede kalması için "finansman gider kısıtlaması" (KVK 11/1-i) ve "nakdi sermaye artışı faiz indirimi" (KVK 10/1-ı) gibi yöntemlerle vergi otoriteleri tarafından mükellefleri cezalandırıcı veya ödüllendirici adımlar atılmaktadır. Ancak, vergi politikaları bile işletmelerin ticari kaygılarının önüne geçememektedir. İşletmelerin ticari kararları genellikle vergi avantajlarından ziyade işletmenin uzun vadeli büyüme stratejilerine ve piyasa koşullarına dayanmaktadır. Dolayısıyla, vergi otoritelerinin aldığı cezalandırıcı veya ödüllendirici adımlar bile işletmelerin kaldıraç tercihlerini tamamen etkileyemeyebilir.

Enflasyonist bir ortam, sadece finansal tabloların yapısını olumsuz etkilemekle kalmaz, aynı zamanda verginin karakterini de değiştirmektedir. Kaldıraç oranı düşük olan yani öz sermaye ile finanse edilen işletmeler özelinde konuyu değerlendirirsek; fiktif kâr üzerinden hesaplanan vergi, kazanç üzerinden değil sermaye/servet üzerinden hesaplanan vergilere dönüşmektedir. Bu, Anayasa'nın 73. maddesiyle belirlenen vergilendirme ilkelerine ters düşen bir hususdur. Vergi yükünün adil bir şekilde dağıtılmasının yanı sıra, vergi kanunlarının tüm mükelleflere adaletli bir şekilde uygulanması da hayati öneme sahiptir (Türel ve Saçan, 2020, s.10). Enflasyon, vergi yükünün dağılımını olumsuz etkileyip vergi adaletini derinden sarsmaktadır. Enflasyon aynı zamanda kayıt dışı faaliyetlerin artma olasılığını yükseltebilir. İşletmelerin ve bireylerin fiyat artışlarını resmi kayıtlara dahil etmeme eğilimlerini artırarak vergi kaçırma ve vergi ödemelerini azaltma pratiklerini teşvik edebilir. Yükümlülüklerin yerine getirilmemesi toplum içinde adaletsizliği daha da artırmaktadır ve bu durumun beraberinde getireceği sonuçlar oldukça ciddi olabilir (Saçan, 2018, s.47).

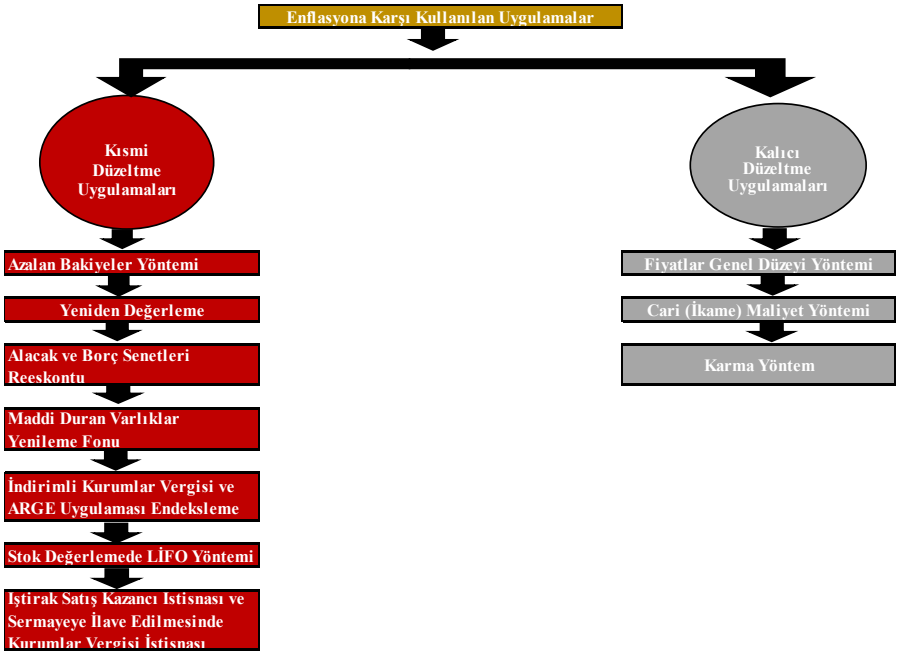
Enflasyon, bilançodaki varlıkların gerçek değerlerini yansıtmasını engeller. Gelecek dönemlere ilişkin tahmin yapmayı, geçmiş dönemlerle ve farklı işletmelerle karşılaştırma yapmayı zorlaştırarak, bütçelerde önemli sapmalara yol açar. İşletmenin gerçek performansının yorumlanmasını engelleyerek fiktif kârların dağıtılmasına ve öz sermayenin aşınmasına sebep olur. (Köroğlu ve Uçma, 2005, s.2). Enflasyonun bilanço üzerindeki etkileri, parasal varlık ve kaynak dağılımına bağlı olarak farklılık gösterir. Parasal varlıkları parasal kaynaklarından fazla olan işletmeler, enflasyondan dolayı "parasal kayba" uğrayabilirler. Çünkü varlıklarının satın alma gücü azalırken, borçlarının reel değeri aynı kalır veya azalır. Diğer yandan, parasal kaynakları parasal varlıklarından fazla olan işletmeler, satın alma güçlerini koruyabilir ve hatta "parasal kazanç" elde edebilirler. (Açık, 2006, s.349) Çünkü borçları, enflasyonla birlikte azalan reel değerleriyle birlikte düşerken,

varlıkları artan fiyatlarla değer kazanabilir. Bu durumda enflasyonist bir ortamda parasal varlık kalemlerinin parasal kaynak kalemlerinden daha az olduğu kompozisyon daha uygun görünmektedir. Çünkü enflasyon, parasal varlıkların reel değerlerini azaltma eğilimindedir. Dolayısıyla, işletmelerin daha az parasal varlık ve daha fazla parasal kaynak bulundurmaları, enflasyonun getirdiği olumsuz etkilere karşı korumalarına yardımcı olabilir. Ancak, bu konuda dengenin iyi korunması önemlidir. Zira bu durum, işletmelerin "nakit oranı"nı olumsuz yönde etkileyebilir. Eğer işletmeler çok az parasal varlık bulundururlarsa, likidite sorunları ortaya çıkabilir ve işletmenin günlük operasyonlarını sürdürmesi zorlaşabilir. Bunun yanı sıra, aşırı derecede az parasal varlık bulundurmak, beklenmedik harcamalar işletmeleri savunmasız ve kırılgan bırakabilir. Bu nedenle, işletmelerin enflasyonist bir ortamda uygun bir parasal varlık ve kaynak dağılımı sağlaması gerekmektedir. Dengeli bir yaklaşım benimsemek, işletmelerin likidite ihtiyaçlarını karşılamak ve enflasyona karşı korunaklı bir pozisyon oluşturmak açısından önemlidir. Ancak, her işletmenin ihtiyaçları farklı olduğundan, uygun kompozisyonun belirlenmesi için dikkatli bir finansal planlama ve risk yönetimi gerekmektedir.

Çalışmada, Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren imalat sektöründeki şirketlerin 2016 Q2 - 2023 Q3 dönemleri arasındaki üçer aylık dönemler için ortalama likidite, mali yapı, devir hızı ve kârlılık oranları incelenmiştir. Araştırma hipotezlerini test etmek için zaman serisi analizi kullanılmıştır. Çalışmada enflasyonu temsil eden Üretici Fiyat Endeksi oranlarının mali rasyolar üzerindeki etkileri ayrıntılı olarak ele alınmış ve yorumlanmıştır. Ayrıca konuyla ilgili çeşitli öneriler de sunulmuştur.

2. Türkiye'de Enflasyona Karşı Kullanılan Uygulamalar

Enflasyonun finansal tablolar üzerindeki olumsuz etkilerini gidermek amacıyla "kısmi düzeltme yöntemleri" ve "kalıcı düzeltme yöntemleri" olmak üzere iki farklı yöntem bulunmaktadır. Kısmi nitelikli uygulamalar ile kalıcı nitelikli uygulamalar birbirinin alternatifi değil, tamamlayıcısı niteliktedir. Kısmi nitelikli uygulamalar bazı bilanço kalemlerini aksayan yönleri itibarıyla düzeltmeyi amaçlamaktadır. Ancak kısmi nitelikli uygulamaların çoğu birbirleriyle uyumlu ve tutarlı olmamaları, dağınık ve bazı uygulamaların ileri düzey uzmanlık gerektirmesi açısından yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Ayrıca bu yöntem finansal tabloların tümünü düzeltmemekte ve enflasyonun yüksek olmadığı dönemlerde/ekonomilerde uygulanmaktadır. Tarihi maliyet esası, enflasyonun olmadığı durumlarda doğru ve yararlı bilgi sağlarken, enflasyonist bir ortamda sadece "kalıcı düzeltme uygulamalarıyla" daha faydalı ve tutarlı bilgiler sunabileceği kabul edilen bir görüştür. Enflasyona karşı kullanılan uygulamalar Şekil 1'de gösterildiği gibi kategorize edilebilir.

Şekil 1: Enflasyona Karşı Kullanılan Uygulamalar
Kaynak: Şekil konuyla ilgili alan yazını incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.1. Kalıcı Düzeltme Uygulamaları: Muhasebede enflasyona karşı kalıcı düzeltme uygulamaları, enflasyonun etkilerini finansal tablolardan komple kalıcı olarak ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bu tür uygulamalar, enflasyonun neden olduğu değer kaybını hesaplamalarda ve raporlamalarda dikkate alarak, finansal tabloların kalıcı bir şekilde düzeltilmesini sağlar. Kalıcı düzeltme uygulamaları, fiyatlar genel düzeyi yöntemi, cari maliyet yöntemi ve karma yöntem olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

2.1.1. Fiyatlar Genel Düzeyi Yöntemi: Fiyatlar genel seviyesi yöntemi, enflasyonun vermiş olduğu tahribatın finansal tablolar üzerindeki etkilerini gidermek için işletmenin parasal olmayan kalemlerinin topluca güvenilir endeksler yardımıyla düzeltilmesini ifade eder. Türkiye Muhasebe Standartları (TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama) ve vergi otoriteleri (VUK 298A) tarafından uygulanması pratik ve kişisel yargılar içermemesi nedeniyle, kalıcı düzeltme uygulamaları arasından "Fiyatlar genel düzeyi" yöntemi benimsenmiştir. Tarihi maliyet esasının enflasyon karşısındaki zayıflığını gidermek için "Fiyatlar genel düzeyi" en pratik yöntem olmasına rağmen bazı sınırlamaları ve eksiklikleri bulunmaktadır. Türkiye'de enflasyon muhasebesi ilk kez 2003 ve 2004 yıllarında hayata geçirilmiştir. Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. Maddesi ile usul ve esasları düzenlenmiştir.

2.1.2. Cari (İkame) Maliyet Yöntemi: Cari maliyet yöntemi, finansal tablolarda yer alan kalemlerin cari değerlerine getirilmesini ifade eder. Cari maliyet yöntemi, fiyatlar genel düzeyi yönteminde olduğu gibi finansal tablolarda yer alan tüm kalemlere aynı endeksi kullanmaz. Bu endeks genellikle belli ürün yelpazesine dayanır ve gerçek değişimleri yansıtmada yetersiz kalabilir. Çünkü farklı ürünlerin fiyat artışları ayrı ayrı değerlendirilmemekte ve enflasyonun farklı gruplar üzerindeki dağılımı homojen olmamaktadır. Dolayısıyla endekslerin oranı ve gerçekleşme tarihi farklıdır. Cari maliyet yöntemi, özel fiyat değişikliklerini temel alarak varlıkların ve kaynakların gerçek değerlerini finansal tablolara yansıtma imkanı sunar. Cari maliyet yöntemi, güncel fiyatları yansıtmasına rağmen, subjektif ve denetimi zor olması, başlıca dezavantajlarından biridir.

2.1.3. Fiyatlar Genel- Cari Maliyet (Karma) Yöntemi: Karma yöntem, diğer iki yöntemin birleşimi olup iki yöntemin üstün yönlerini kullanarak daha etkili bir çözüm sunmayı hedefler. Ancak her iki yöntemin aynı anda uygulanması zor ve maliyetli olduğu için, genellikle tercih edilmeyen bir yaklaşım olmuştur.

2.2. Kısmi Düzeltme Uygulamaları: Enflasyonun olumsuz etkilerini gidermek amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin ana hedefi, finansal tabloları bütün olarak düzeltmek yerine enflasyonun sebep olduğu fiktif kârların vergisel etkilerini ortadan kaldırmaya veya hafifletmeye ve bazı hesapları düzeltmeye yöneliktir. Ayrıca bu uygulamaların kullanımı zorunlu değil, isteğe bağlı ve mükelleflere tanınan seçimlik bir hak olarak kullanılmaktadır. Bu çerçevede kullanılan yöntemler, tarihi maliyet esasına bağlı kalarak enflasyonun olumsuz yanlarının kısmi olarak düzeltilmesine imkan sağlamaktadır.

2.2.1. Azalan Bakiyeler Yöntemi: Bu yöntemle, amortismana tabi bazı iktisadi kıymetlere ilk yıllarda daha fazla amortisman gideri hesaplanarak verginin ötelenmesi sağlayabilir, fiktif kârları azaltabilir. İşletmenin vergi ödemesi bulunmadığı veya olmayacağı durumlar hariç enflasyonist bir ortamda azalan bakiyeler yöntemi faydalı olabilir. Ancak VUK hükümlerine göre normal amortisman yönteminden azalan bakiyeler yöntemine geçilemeyeceği unutulmamalıdır

2.2.2. Yeniden Değerleme: Yeniden değerleme düzenlemesi VUK Mükerrer 298/Ç maddesiyle birlikte yeniden uygulamaya girmiştir. Ancak enflasyon düzeltmesi şartlarının gerçekleşmediği dönemlerde uygulanabilir. Bu uygulama çerçevesinde, amortisman tabi iktisadi kıymetlere yeniden değerleme hükümleri uygulanarak işletmelerin sermaye yapılarının güçlenmesi mümkün olabilir ve vergisel avantajlar elde edebilir. Ancak boş arazi ve arsalar için yeniden değerleme hükümlerinin uygulanmaması, adil olmayan bir ayrımcılığa yol açarak enflasyon kârlarının vergilendirilmesine neden olmaktadır. Boş arazi ve arsaların da yeniden değerleme hükümleri kapsamına alınması önerilmektedir.

2.2.3. Alacak ve Borç Senetleri Reeskontu: Alacak ve borçların reeskonta tabi tutulması, bu varlıkların değerlerini değerleme günündeki seviyelerine getirmeyi amaçlar. Değerleme günü ile senedin vade tarihi arasındaki süre boyunca oluşan faiz, reeskont işlemiyle hesaplanır. Bu faiz tutarı, işletmelerin mali kârlarının hesaplanmasında dikkate alınır. Mali

kârın hesaplanması sırasında, işletme nette reeskont kârı elde edebileceği gibi zarar da edebilir. Bu durum işletmenin alacak ve borç senetlerinin kompozisyonuna bağlı olarak değişkenlik gösterebilir.

2.2.4. Maddi Duran Varlıklar Yenileme Fonu: Amortismana tabi iktisadi kıymetin satılması durumunda oluşan kâr, geçici hesapta (özel fonlar hesabında) tutulup yeni satın alınan kıymetin amortisman giderlerine mahsup edilebilmektedir. Öz kaynaklar hesabında raporlanan özel fon, verginin ötelenmesine olanak tanımaktadır. Yenileme fonunun özel fonlar hesabında muhafaza edileceği azami üç yıllık sürenin hesaplanması vergi idaresi ile Danıştay arasındaki ihtilaflı konu olmuştur. Bu konu 7338 Sayılı Kanun'la "*satışın yapıldığı tarihi takip eden üçüncü takvim yılının sonuna kadar pasifte geçici bir hesapta tutulabileceği*" hükmü getirilerek çözüme kavuşturulmuştur. Bu süre içerisinde kullanılmayan fonların kâr-zarar hesabına eklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Kâr-zarar hesaplarına yansıtılan tutarın dönemi, ilgili yılın mali rasyolarını etkileyebildiği için bu husus önem arz etmektedir.

2.2.5. İndirimli Kurumlar Vergisi ve ARGE Uygulamasında Endeksleme: Yatırım teşvik sistemi kapsamında işletme döneminde yararlanılamayan yatırıma katkı tutarları ve kazancın yetersiz olması sebebiyle indirim konusu yapılamayan ARGE harcamaları için sonraki yıllara devreden tutarlara endeksleme yapılabilmektedir. Bu sayede işletmeler, enflasyonun sebep olduğu değer kaybından korunabilmektedirler.

2.2.6. Stok Değerlemede LİFO (Son Giren İlk Çıkar) Yöntemi: Stok değerlemede kullanılan son giren ilk çıkar (LİFO) yöntemi, bir işletmenin stoklarının değerlemesinde son alınan malın ilk olarak kullanıldığı varsayımına dayanır. LİFO yöntemi, muhasebe standartları ve VUK'ta uygulamadan kaldırılsa da, yönetime sunulan finansal raporlamada tercih edilebilecek bir alternatif olarak düşünülebilir. LİFO yönteminin VUK'ta kullanılmaması, uluslararası finansal raporlama standartlarıyla yerel vergi düzenlemeleri arasında bir uyum sağlama çabasını yansıtmaktadır. Uluslararası finansal raporlama standartlarıyla yerel vergi düzenlemeleri arasında uyum sağlama çabası önemlidir. Ancak tüm raporlamayı tek bir raporlama üzerinde uyumlaştırılarak genişletilmesi önerilmektedir. Tek bir raporlama üzerinde uyum sağlama süreci, hem standartlar hem de vergi düzenlemeleri arasındaki karmaşıklığı dikkate alarak titizlikle planlanmalı ve uygulanmalıdır.

2.2.7. İştirak Satış Kazancı İstisnası ve Sermayeye İlave Edilmesinde Kurumlar Vergisi İstisnası: İştirak satış kazançlarının sermayeye ilave edilmesi halinde kurumlar vergisi istisnası uygulanır. Bu uygulamanın temel amacı, kazancın işletmeden çekilmesini önlemek, işletmelerin finansal sıkıntılarla karşılaşmasını engellemek ve sermaye yapılarını güçlendirme çabalarını teşvik etmektir. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5/1-e maddesi, işletmenin bağlı ekonomik değerlerini ekonomiye kazandırmak ve finansal sağlamlığını güçlendirmek amacıyla oluşturulan bir istisna olarak belirlenmiştir. Kanun dolaylı olarak enflasyon (fiktif) kârlarının vergilendirilmesini engellemektedir. Öte yandan, bu kanun kapsamında düzenlenen iştirak hisselerinin satışından kaynaklanan kazançlar (% 75 oranında) halen istisna kapsamında bulunurken, taşınmazların satışından kaynaklanan kazançların kurumlar vergisi ve katma değer vergisinden (KDV 17/4-r) istisna tutan uygulamaya 15.07.2023 tarihi itibariyle son verilmiştir. İşletmede enflasyon sonucu oluşan fiktif kârların vergilendirilmesinin önlenmesi için taşınmazlar ile ilgili uygulamanın tekrar geri getirilmesi önerilmektedir.

3. Literatür İncelemesi

Enflasyon muhasebesi, hem ulusal hem de uluslararası literatürde çeşitli perspektiflerden incelenmiştir. Enflasyon muhasebesi konusunda yapılan çalışmaların özeti yayın yılı sırasına göre Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1: Literatür İncelemesi

Yazar, Yıl	Araştırmanın İsmi	Araştırma Türü	Sonuç
Bilici, 2003	Enflasyonun Mali Tablolar Üzerindeki Etkilerini Azaltmak İçin Türkiye'de Uygulanan Önlemler	Kavramsal Araştırma-Doküman Analizi	Çalışmada finansal tabloların enflasyon etkilerinden arındırılması, işletme yöneticilerine ve diğer paydaşlara, zaman içindeki performansın gerçekçi bir şekilde karşılaştırılmasını sağlayarak doğru kararlar almalarına yardımcı olduğu belirtilmiştir. Bu düzenlemelerin işletmelerin mali durumunu güvenilir bir şekilde değerlendirmelerine olanak tanıdığı vurgulanmıştır.

Tablo 1: Literatür İncelemesi

Yazar, Yıl	Araştırmanın İsmi	Araştırma Türü	Sonuç
Tekşen ve Atay, 2004	Vergi Hukuku Açısından Enflasyon Muhasebesinin Finansal Tablolara Etkileri	Kavramsal Araştırma-Doküman Analizi	Çalışmada yüksek enflasyonun varlığı işletmeler için bir dizi zorluk ve belirsizliklerle dolu olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, mali analizlerde değişkenlikler meydana getirdiği ve gerçek kârlılığı belirlemeyi zorlaşırtırdığı yorumu yapılmıştır. Bu husus, finansal bilgilerin güvenilirliğini azalttığı ve karşılaştırılabilirlik özelliğinin kaybolabileceği yönünde vurgulanmıştır. Çalışmada yüksek enflasyonlu ekonomilerde, işletmelerin bilanço ve faaliyet sonuçlarını doğru bir şekilde yansıtmak için tarihi maliyet esasına dayalı muhasebe sistemlerinin yetersiz kaldığı savunulmuştur.
Altınışık, 2004	Enflasyonun İşletmeler Üzerindeki Etkisi ve Bu Etkileri Gidermeye Yönelik Yöntemler	Kavramsal Araştırma-Doküman Analizi	Çalışmada enflasyonun vergi sistemini aksatarak vergi yükünün dengesini bozduğu, bu da verginin ekonomik, mali ve sosyal hedeflerini gerçekleştirmesini engellediği sonucuna ulaşılmıştır. Enflasyonun işletmelerin yatırım risklerini artırdığı, maliyetleri yükselttiği ve faiz yükünü artırdığı ifade edilmiştir. Ayrıca, işletmelerin finansal tablolarını anlamsız hale getirdiği belirtilmiştir.
Gökçen, 2004	Enflasyonun Mali Tablolar Analizine Etkileri	Vaka Analizi	Çalışmada enflasyonist ortamda, finansal tablolar gerçek varlık ve kaynak yapıları ile gerçek gelir ve giderleri yansıtmakta yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Bu durumda, bilançoda bu varlıkların veya sermayenin gerçek değerlerini yansıtmayan düşük değerlerle raporlanmasına neden olacağı vurgulanmıştır. Dolayısıyla, anlamlı sonuçlar elde etmek için finansal tabloların enflasyon düzeltmesine tabi tutulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
Özkan, 2005	Enflasyon Muhasebesi Uygulamasının Firmaların Finansal Yapıları Üzerine Etkileri	Vaka Analizi	Çalışmada enflasyon düzeltmesi yapılarak finansal tablolarda nominal değerleri reel değerlere dönüştürdüğü yorumunda bulunulmuştur. Bu sayede, gerçek ekonomik durumu yansıtan kabul edilebilir bir finansal tablo elde edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Enflasyon düzeltmesi, mevcut kısmi düzeltmelere kıyasla daha anlamlı sonuçlar sağladığı vurgulanmıştır.
Açık, 2006	Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerini Giderici Bir Tedbir Olarak Enflasyon Muhasebesi ve Yasal Düzenleme	Kavramsal Araştırma-Doküman Analizi	Çalışmada enflasyon muhasebesi, gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin gelir ve giderlerindeki enflasyonun etkisini düzelterek, beyan edilen kâr/zarar miktarlarını gerçek değerlerine yaklaştırarak işletmelerin finansal durumunu daha doğru bir şekilde yansıttığı belirtilmiştir. Bu sayede finansal tabloların daha güvenilir bir şekilde değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır.
Özdemir ve Arslan, 2007	Enflasyon Muhasebesinde Kullanılan Yöntemlerin Karşılaştırılmalı Analizi	Kavramsal Araştırma-Doküman Analizi	Çalışmada "Genel fiyat düzeyi muhasebesi yönteminin" etkinliği, seçilen endeksin fiyatlar genel seviyesini ne kadar doğru bir şekilde yansıttığına bağlı olduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle, endeks seçiminde titizlikle davranılması gerektiği ifade edilmiştir. Aksi halde, beklenen fayda, endeksin doğruluğuyla orantılı olarak kısmen gerçekleşebileceği savunulmuştur.
Riordan and Riordan, 2009	Inflation And Financial Statement Analysis İn The İ. A. C.	Vaka Analizi	Çalışmada, Uluslararası Muhasebe Standartı 29'un uygulanması sonucu, uygulamanın cari oranı değiştirmediği, kârlılık, borçlanma ve aktif kârlılığı düşeceği sonucuna ulaşılmıştır.
Ilter, 2012	Exploring The Effects Of İnflation On Financial Statements Through Ratio Analysis	Vaka Analizi	Çalışmada, Uluslararası Muhasebe Standartı 29'un uygulanması sonucu, borç / öz kaynak oranı bir miktar azaldığı, toplam borç/aktif oranı hafif bir düşüş gösterdiği, stok devir hızı ve varlık devir hızının hafif artış göstereceği, kârlılık oranları ise önemli ölçüde düşeceği ifade edilmiştir. Etki derecesi, şirketin net parasal durumuna bağlı olarak farklılık gösterebileceği belirtilmiştir.
Wang et al., 2014	Inflation, Operating Cycle, and Cash Holdings	Ampirik Araştırma-Regresyon Analizi	Çalışmada Çin borsasında 1998–2009 yılları arasında işlem gören işletmelerin enflasyon düştüğünde, daha fazla nakit tutmayı tercih ettiği, enflasyon yükseldiğinde ise nakit miktarını azaltma eğiliminde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle enflasyonun en düşük seviyelere gerilediği zamanlarda, nakit varlıklarda görülen değişim daha belirgin olduğu belirtilmiştir.
Keleş, 2015	TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardı Çerçevesinde Finansal Tabloların Düzeltilmesi ve Finansal Analiz Sonuçları Üzerine Etkileri	Vaka Analizi	Çalışmada geleneksel finansal tabloların fiyatlar genel düzeyi muhasebesine göre düzeltilmesiyle finansal tablolarda önemli değişiklikler ortaya çıkacağı savunulmuştur. Düzeltme öncesi ve sonrası veriler arasındaki farklar incelenerek, bu değişikliklerin işletme ve finansal analiz sonuçlarına olan etkilerinin belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Enflasyonist bir dönemde fiyatlar genel düzeyi muhasebesine göre finansal tabloların düzeltilmesi, daha anlamlı bilgiler sağladığı ve kullanıcılarının karar alma süreçlerine olumlu bir şekilde katkıda bulunduğu sonucuna ulaşılmış.
Asuquo et al., 2017	Effect Of İnflation Accounting On Business İncome Measurement Of Quoted Manufacturing Companies İn Nigeria	Ampirik Araştırma-Regresyon Analizi	Çalışmada tarihi maliyet esası, kuruluşların raporladığı kârı enflasyonist bir ortamda şişirebileceği, bu da şirketin gerçek değerini anlaşılmasını zorlaştırdığı yorumunda bulunulmuştur. Ve kârlılık düzeyleri günümüzün satın alma gücüne göre değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Tarihsel maliyet muhasebesi ve cari maliyet muhasebesi yönteminin de işletme gelirleri üzerinde belirgin bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1: Literatür İncelemesi

Yazar, Yıl	Araştırmanın İsmi	Araştırma Türü	Sonuç
Agha, 2019	How the Economic Inflation Affects the Financial Statement	Vaka Analizi	Çalışmada enflasyon döneminde, bir muhasebe yönteminin uygulanması kaçınılmaz bir gereklilik ve acil bir ihtiyaç haline geldiği vurgulanmıştır. Eğer şirketin amacı, işletmenin gerçek performansını doğru bir şekilde ölçmekse, genel fiyat düzeyi yönteminin tercih edilmesinin daha uygun olduğu belirtilmiştir. Bu yöntem, enflasyonun etkilerini düzeltmek için yaygın olarak kullanıldığı bu ise şirketin ana hedeflerine ulaşmasına yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Mbambo, 2020	Effects Of İnflation Accounting On The Financial Performance Of Retail Stores İn Kwazulu-Natal, South Africa	Ampirik Araştırma-Regresyon Analizi	Çalışmada işletmelerin enflasyon muhasebesi tekniklerini benimsemesi durumunda, finansal tablolarının enflasyonu düzeltmeyen diğer muhasebe yöntemlerine kıyasla daha sağlam sonuçlar sunma ihtimali bulunduğu savunulmuştur. Ayrıca, birçok kişinin enflasyon ile fiyatlar arasındaki ilişkiyi kavrayamadığı ve dolayısıyla geçmiş ve gelecekteki enflasyon ölçümlerinin farkında olmadığı yorumu yapılmıştır.
Tamimi and Orban, 2020	Hyperinflation and Its Impact on the Financial Results	Ampirik Araştırma-Regresyon Analizi	Çalışmada enflasyon oranları ile net kârlar arasında güçlü negatif korelasyon (-0,783) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca enflasyon oranları ile toplam aktifler arasında orta düzeyde negatif korelasyon (-0,687) olduğu tespit edilmiştir.
Kantar ve ark, 2021	Enflasyonun İşletmelerin Finansal Oranlarına Etkisi: BIST İmalat Sektöründe Bir Uygulama	Ampirik Araştırma-Regresyon Analizi	Çalışmada 2013 ile 2018 arasında yapılan incelemede, şirketlerin kısa ve uzun vadeli borç oranının arttığı, buna karşılık öz kaynak oranının ise azaldığı belirlenmiştir. Ayrıca, likidite oranları incelendiğinde, cari oran ve asit test oranının bu dönemde önemli ölçüde düştüğü tespit edilmiştir. Bu durum, işletmelerin kısa vadeli borçlarını ödeme güçlüğü çekme riskini arttırdığı ampirik araştırma ile keşfedilmiştir. "Öz Kaynaklar/Toplam Aktifler" oranının anlamlı ve negatif bir etkiye sahip olması, teorik beklentilerle uyumlu bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.
Stojanova et al., 2022	Financial Reporting In Terms Of Inflation Accounting	Kavramsal Araştırma-Doküman Analizi	Çalışmada enflasyon muhasebesi, iş sektörünün istikrarını sağlamak ve genel pazar verimliliğini artırmak için bir gereklilik olduğu vurgulanmıştır. Kullanıcıların tarihsel maliyetlere dayalı finansal tablolara güvenmedikleri ifade edilmiştir. Enflasyon muhasebesi, finansal tabloları gerçek maliyetler ve değerlerle uyumlu hale getirerek bir şirketin ekonomik kârlılığını ve finansal durumunu analiz etme imkanı sunduğu, böylece enflasyon muhasebesinin finansal tabloları daha güveninlir hale getirdiği düşünülmektedir.
Arzova ve Şahin, 2022	Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Süreçleri ve Enflasyon Muhasebesinin Finansal Tablolara Etkisi	Kavramsal Araştırma-Doküman Analizi	Çalışmada enflasyonist ortamda tarihi maliyet esasına göre oluşturulan finansal tabloların gerçek durumu yansıtmada eksik kalarak işletmenin faaliyet sonuçlarını doğru ve gerçek bir şekilde yansıtmada zorlanabileceği vurgulanmıştır. İşletme yönetiminin etkin varlık-kaynak yönetimini sürdürmesini engelleyebileceğine ayrıca olağanüstü kârlar vergilendirme sürecini olumsuz yönde etkileyebileceği ifade edilmiştir. Tüm finansal tablo kalemlerinin enflasyondan aynı şekilde etkilenmediği için, farklı düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Yenisu, 2022	Enflasyonun Finansal Tablolara Etkisi ve Enflasyon Muhasebesi	Vaka Analizi	Çalışmada ulusal para birimindeki değer kayıpları, finansal tabloların güvenilirlik ve karşılaştırılabilirlik özelliklerini tehlikeye sokabileceği belirtilmiştir. Enflasyonun sürekli olarak paranın değerini azaltması, muhasebe bilgi sisteminin tutarlılığı açısından hayati bir öneme sahip olduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle, yüksek veya hiperenflasyon dönemlerinde, tüm karar vericilerin doğru yönlendirilmesi için enflasyon muhasebesinin kullanılması gerekliliği ifade edilmiştir.
Shamsadini et al., 2022	The Moderating Effect of the Inflation on the R. betw. Asset Rev. and the F. S. of Com. Listed on the Tehran and Bombay Stock Exc.	Ampirik Araştırma-Regresyon Analizi	Çalışmada enflasyon muhasebesinin uygulandığı durumlarda, finansal kaldıraç, likidite ve firma büyümesi oranlarına pozitif yönde etkileyeceği saptanmıştır. Özetle, yüksek finansal kaldıraç, likidite, sabit varlıklar oranı ve büyüme potansiyeli olan firmaların varlıklarını yeniden değerleme eğiliminde oldukları yorumunda bulunulmuştur.
Varol, 2022	Inflation Accounting İn Terms Of Tax Legislation And Accounting Standards İn Turkey	Vaka Analizi	Vergi mevzuatına göre enflasyon muhasebesi uygulanması için muhasebe standartlarına uyum sağlanmaması gibi bazı öncelikler bulunmaktadır. Vergi mevzuatına göre enflasyon ayarlaması yetersizdir. Bunun sebebi sadece bilançonun düzeltilmesidir. Muhasebe standartları ile vergi mevzuatı arasında uyumsuzlukların uyumlu hale getirilmesi gerektiği tavsiye edilmiştir.
Ata, 2023	Enflasyonun İşletmelerin Varlık ve Finansal Yapılarına Etkisi: BİST 30 Analizi	Ampirik Araştırma-Regresyon Analizi	Çalışmada Bist 30 da işlem gören 2017-2022 dönemini kapsayan 26 işletme panel veri analizi ile incelenmiştir. Çalışmada enflasyon ile Stok/Dönen Varlık ile Dönen Varlık/Toplam Varlık oranları arasında anlamlı ilişki olmadığı, Öz Kaynak/ Toplam Kaynak, Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar /Toplam Kaynak Ve Maddi Duran Varlık/ Toplam Varlık oranları arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.
Hussein et al., 2024	The Impact Of Inflation On Financial Statement Data	Ampirik Araştırma-Regresyon Analizi	Çalışmada enflasyonun yerel para biriminin değerine etkisi nedeniyle, finansal tabloların karşılaştırılabilir olmaması ve finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılayamaması önemli bir sorun olduğu vurgulanmıştır. Çünkü tarihsel maliyet esasının benimsenmesi, gelirlerin ve giderlerin ölçümünde tutarsızlığa neden olarak elde edilen kârın doğru bir şekilde ölçülmesini sağlamadığı, bu da kâr enflasyonuna ve gerçek dışı kârların dağıtılmasına yol açtığı ve sermayenin erozyonuna sebep olduğu belirtilmiştir. Enflasyonun bütçe kalemlerinin güvenilirliğini azalttığı sonucuna varılmıştır.

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde, üç farklı türde araştırmanın yapıldığı belirlenmiştir: vaka analizi, ampirik araştırma-regresyon analizi ve kavramsal araştırma-doküman analizi. Ulusal çalışmalar genellikle kavramsal çerçeveye odaklanırken, uluslararası çalışmalar daha çok ampirik araştırmaları içermektedir. Ancak vaka analizini içeren çalışmalar ulusal ve uluslararası literatürde benzer oranda olduğu gözlemlenmiştir.

4. Borsa İstanbul'da İşlem Gören İmalat Sektöründe Bir Araştırma

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmada 2016 Q2 - 2023 Q3 dönemleri arasında 3'er aylık çeyrek dönemler halinde toplam 30 dönemden oluşan Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören imalat sektöründe faaliyet gösteren 170 işletmenin mali rasyoları incelenerek enflasyonun mali rasyolar üzerindeki etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın önemi, işletmelerin enflasyonun mali rasyolar üzerindeki etkilerini anlamalarına ve bu etkileri yönetebilmelerine yardımcı olmaktır. Bu sayede, işletmeler enflasyonun finansal performanslarına olan etkilerini daha iyi değerlendirebilir ve stratejilerini buna göre şekillendirebilirler. Ayrıca, finansal analistler ve karar vericiler için de bu çalışma, enflasyonun mali rasyolar üzerindeki etkilerini anlamak ve doğru kararlar almak için önemli bir kaynak olacaktır.

4.2. Araştırma Hipotezleri ve Değişkenleri

Araştırmada ÜFE (Üretici Fiyat Endeksi) bağımsız değişken olarak kullanılmış ve likidite, mali yapı, devir hızı ve kârlılık oranları bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkilere ait hipotezler aşağıdaki gibidir;

H1: Enflasyonun stok devir hızı oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H2: Enflasyonun ticari alacak devir oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H3: Enflasyonun maddi duran varlık/aktif oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H4: Enflasyonun dönen varlık/aktif oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H5: Enflasyonun kısa vadeli yabancı kaynaklar/aktif oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H6: Enflasyonun uzun vadeli yabancı kaynaklar/aktif oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H7: Enflasyonun özkaynaklar/aktif oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H8: Enflasyonun brüt kâr marjı oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H9: Enflasyonun esas faaliyet kâr marjı oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H10: Enflasyonun net kâr marjı oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H11: Enflasyonun cari oran üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H12: Enflasyonun asit test oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H13: Enflasyonun nakit oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

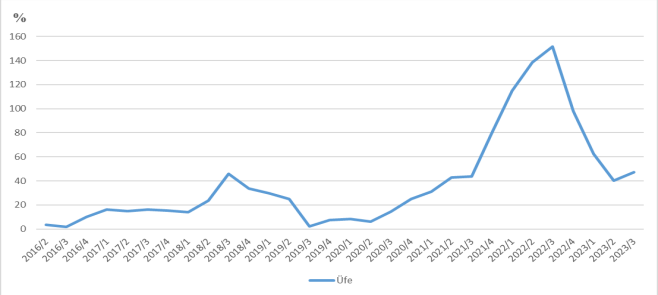
H14: Enflasyonun stok/dönen varlık oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

4.3. Araştırmanın Veri Seti ve Kısıtları

Elde edilen finansal tablo verileri, Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) üzerinden, enflasyonu temsilen ÜFE oranları ise Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) resmi internet sitesinden temin edilmiş olup işletmelerin likidite, finansal yapı,

devir hızı, ve kârlılık oranları gibi finansal göstergeler incelenmiştir. Bu çalışmanın kapsamı, Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren imalat sektöründeki şirketlerle sınırlandırılmıştır. İmalat sektörü, ekonominin önemli bir parçasını oluşturmakta ve işletmelerin genel ekonomik durum üzerinde büyük etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle, bu sektörde faaliyet gösteren işletmelerin finansal göstergelerinin incelenmesi, genel ekonomik durumu anlamak için önemli olduğu düşünülmektedir.

ÜFE, ekonomik göstergeler arasında önemli bir yere sahiptir. ÜFE, üretim sürecindeki mal ve hizmetlerin fiyatlarını ölçerek gelecekteki tüketici fiyatlarındaki olası artışları gösterir. ÜFE, ekonomik karar alıcılar için önemli veriler sağlar ve para politikası ile ekonomik yönetim stratejilerinin belirlenmesinde kullanılır. Şekil 2'de 2016 Q2 - 2023 Q3 dönemleri arasındaki ÜFE artış oranları gösterilmiştir.

Şekil 2: 2016 Q2 - 2023 Q3 Dönemleri Arası Üfe Artış Oranları
Kaynak: https://www.tuik.gov.tr/ 19.02.2024

4.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki zaman serileri analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen verilerin analizi STATA/MP 18 paket programı ile yapılmıştır. Serilerin durağanlığını kontrol etmek için ADF (Augmented Dickey Fuller) analizi yapılmış ve ARDL (Otomatik Gecikmeli Dağıtılmış Lag) modellemesi kullanarak araştırma hipotezleri test edilmiştir. ADF analizi, zaman serilerinin durağan olup olmadığını belirlemek için kullanılan bir yöntemdir. Durağan olmayan bir zaman serisi, istatistiksel modelleme sürecinde yanlı sonuçlara yol açabilir, bu nedenle durağanlık kontrolü önemlidir. ARDL modellemesi ise, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki uzun ve kısa dönem ilişkileri analiz etmek için kullanılan bir yöntemdir. Bu model, hem durağan hem de durağan olmayan serilerle çalışabilme yeteneğine sahiptir ve genellikle zaman serileri analizinde tercih edilen bir modelleme yaklaşımıdır.

4.5. Araştırmanın Bulguları ve Sonuçların Değerlendirilmesi

Elde edilen verilere dayanarak, modelde kullanılan tüm değişkenlerin ortalama değerleri, standart sapmaları, minimum ve maksimum değeri, R-kare, Ayarlanmış R-kare, F istatistiği, P-değerine ilişkin özet bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Veri Özeti Tablosu

Variable	Obs	Mean	Std. dev.	Min	Max	F	Prob > F	R-squared	Adj R-squared
ÜFE	30	3.883.367	3.989.608	Oca.78	151.5				
StokDevirHizi	30	3.222.776	1.500.552	1.097.638	56.818	0.28	0.8379	0.0327	-0.0833
Tic.Al.DevirHizi	30	3.349.096	1.626.655	1.152.127	7.445.974	1.45	0.2517	0.1483	0.0461
Mad.Dur.Var./Aktif	30	3.012.135	3.325.715	2.356.643	3.430.155	88.39	0.0000	0.9138	0.9035
DonenVarlik/Aktif	30	5.642.131	3.679.807	5.183.433	6.427.664	84.16	0.0000	0.9099	0.8991
K.V.Y.K./Aktif	30	4.031.617	2.511.403	3.573.875	4.604.034	27.75	0.0000	0.7690	0.7413
U.V.Y.K./Aktif	30	1.430.681	2.663.349	9.618.153	1.770.119	126.25	0.0000	0.9381	0.9307
Ozkaynaklak/Aktif	30	4.513.468	2.181.699	4.089.285	500.797	6.26	0.0026	0.4291	0.3606
BrutKârMarji	30	2.271.931	193.951	20.083	268.198	24.05	0.0000	0.7426	0.7118
EsasFaaliyetKârMarji	30	1.148.646	3.106.537	7.102.292	1.775.949	29.83	0.0000	0.7816	0.7554
NetKârMarji	30	674.248	3.541.092	1.424.597	1.451.716	26.01	0.0000	0.7573	0.7282
CariOran	30	1.613.336	.0758822	1.456.822	1.765.974	1.97	0.1449	0.1909	0.0938
AsitTestOrani	30	.9741217	.0716932	.8450799	1.115.259	9.39	0.0002	0.5299	0.4735
NakitOrani	30	.2720708	.0723688	.172956	.4120011	24.61	0.0000	0.7471	0.7167
Stoklar/DonenVarlik	30	3.188.176	1.540.067	2.975.232	3.586.312	15.17	0.0000	0.6454	0.6029

Zaman serisi analizi, ekonometrik modeller aracılığıyla geleceğe yönelik tahminler yapmanın güçlü bir aracıdır. Bu modeller, ekonomik karar verme süreçlerinde bilgilendirici ve doğru tahminler sunarak, politika yapıcılar, işletmeler ve yatırımcılar için vazgeçilmez bir kaynak haline gelmiştir. Zaman serilerinde durağanlık kavramı, tahminlerin doğruluğu açısından büyük önem taşır. Durağan bir zaman serisi, zaman içinde sabit bir varyans, sabit bir ortalama ve sabit bir otokorelasyona sahiptir. Bir zaman serisinin durağan olmaması, analizin doğruluğunu ve dolayısıyla gelecekteki tahminlerin güvenilirliğini olumsuz etkileyebilir. Serilerin durağanlığının kontrol edilmesi için ADF testi yapılmıştır.

	Test statistic	Dickey-Fuller critical value 1%	5%	10%
Z(t)	-1.386	-3.723	-2.989	-2.625

MacKinnon approximate *p*-value for Z(t) = 0.5891.

Test sonucunda elde edilen Augmented Dickey-Fuller test istatistiği -1.386 olarak bulunmuştur. 1%, 5% ve 10% anlamlılık seviyeleri için kritik değerlerle (-3.723, -2.989 ve -2.625) karşılaştırılmıştır. Test istatistiği, tüm anlamlılık seviyelerindeki kritik değerlerden daha büyük olduğu için, ÜFE bağımsız değişkeninin birim kök içerdiği ve dolayısıyla durağan olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu, ÜFE serisinin, %1, %5 ve %10 anlamlılık seviyelerinde birim kök hipotezini (H0) reddetmek için yeterli kanıt sağlamadığını göstermektedir. Durağan olmayan bir serinin analizi ve tahmini için ARIMA, ARDL gibi durağanlığı dikkate alan modeller veya seriyi durağan hale getirecek dönüşümler tercih edilebilir. Çalışmada analiz, zaman serisi verileri üzerinde ARDL modellemesi kullanarak yapılmıştır. Bu yöntem, kısa ve uzun dönem dinamiklerini aynı anda ele alabilen bir yaklaşımdır. ARDL modelleme, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini kısa ve uzun dönemde incelemektedir. Sonuçlar, bu bağımlı değişkenlerin ÜFE'deki değişimlere nasıl tepki verdiğini göstermektedir. Sonuçları detaylı bir şekilde yorumlamak için, her modelin temel istatistiklerine (R-kare, Ayarlanmış R-kare, F istatistiği, P-değeri) ve katsayılara (anlamlılık seviyeleri dahil) bakılmıştır. Bu test sonuçlarına göre:

4.5.1. Stok Devir Hızı ve ÜFE: R-kare: %3.27: ÜFE ile Stok Devir Hızı arasındaki ilişki zayıftır. P-Değeri: 0.8379: Model anlamlı değildir ve ÜFE değişiklikleri Stok Devir Hızını etkilemede önemsizdir. Katsayılar: ÜFE değişimleri, Stok Devir Hızı üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir. Stok devir hızı, şirketlerin stoklarını ne kadar hızlı sattığını veya kullandığını ifade etmektedir. Bu sonuç, ÜFE değişimlerinin stok yönetimi üzerindeki etkisinin diğer operasyonel veya pazar talebi kadar belirgin olmayabileceğini göstermektedir.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023 — Number of obs = 29
F(3, 25) = 0.28
Prob > F = 0.8379
R-squared = 0.0327
Adj R-squared = -0.0833
Log likelihood = -52.402091 — Root MSE = 1.5876

StokDevirHizi	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
StokDevirHizi L1.	-.1751113	.1968198	-0.89	0.382	-.5804693	.2302467
UFE_BağımsızDeğ --.	-.0045756	.0167508	-0.27	0.787	-.0390745	.0299234
L1.	.0037693	.0165191	0.23	0.821	-.0302525	.0377911
_cons	3.836704	.7685183	4.99	0.000	2.253911	5.419497

4.5.2. Ticari Alacaklar Devir Hızı ve ÜFE: R-kare: %14.83: ÜFE ile Ticari Alacaklar Devir Hızı arasındaki ilişki zayıftır. P-Değeri: 0.2517: Bu model de istatistiksel olarak anlamlı değildir. Katsayılar: ÜFE'nin bir önceki dönemdeki değişiklikleri, Ticari Alacaklar Devir Hızı üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir. Bu oran, şirketlerin alacaklarını tahsil etme hızını ifade eder. Alacak yönetimi üzerindeki etkiler, makroekonomik değişimlerden daha çok şirketin iç süreçleri ve piyasa koşullarıyla ilişkili olabilir.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023 — Number of obs = 29
F(3, 25) = 1.45
Prob > F = 0.2517
R-squared = 0.1483
Adj R-squared = 0.0461
Log likelihood = -52.758057 — Root MSE = 1.6072

TicariAlacaklarDevirHizi	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
TicariAlacaklarDevirHizi						
L1.	-.2521518	.1924715	-1.31	0.202	-.6485544	.1442507
UFE_BağımsızDeğ						
--.	-.0087495	.0170916	-0.51	0.613	-.0439503	.0264514
L1.	.0221016	.0171648	1.29	0.210	-.01325	.0574533
_cons	3.715091	.7187814	5.17	0.000	2.234733	5.195449

4.5.3. Maddi Duran Varlıklar/Aktifler ve ÜFE: R-kare: %91.38, Ayarlanmış R-kare: %90.35: ÜFE'deki değişimler, Maddi Duran Varlıklar/Aktiflerin %91.38'ini açıklamaktadır. Bu, modelin çok yüksek bir açıklama gücüne sahip olduğunu gösterir. F İstatistiği: 88.39 ve P-Değeri: 0.0000: Model istatistiksel olarak anlamlıdır. Katsayılar: ÜFE'nin bir önceki dönemdeki değişimi ile Maddi Duran Varlıklar/Aktifler arasında güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bu, ÜFE'nin şirketlerin aktif yapısını önemli ölçüde etkileyebileceğini düşündürmektedir. ÜFE'deki değişimeler maddi duran varlıklarının/Aktif oranı ile negatif yönlü ilişki vardır.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023 — Number of obs = 29
F(3, 25) = 88.39
Prob > F = 0.0000
R-squared = 0.9138
Adj R-squared = 0.9035
Log likelihood = -39.785371 — Root MSE = 1.0276

MaddiDuranVarliklarAktif	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
MaddiDuranVarliklarAktif						
L1.	.9849609	.1182653	8.33	0.000	.7413889	1.228533
UFE_BağımsızDeğ						
--.	-.0366415	.0117142	-3.13	0.004	-.0607675	-.0125156
L1.	.0409761	.011454	3.58	0.001	.0173861	.0645661
_cons	.070369	3.926738	0.02	0.986	-8.016899	8.157637

4.5.4. Dönen Varlıklar/Aktifler ve ÜFE: R-kare: %90.99, Ayarlanmış R-kare: %89.91: ÜFE'deki değişimler, Dönen Varlıklar/Aktiflerin %90.99'unu açıklamaktadır ve yüksek açıklama gücüne işaret etmektedir. F İstatistiği: 84.16, P-Değeri: 0.0000: Modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu gösterir. Katsayılar: Pozitif ve negatif katsayılar, ÜFE değişimlerinin Dönen Varlıklar/Aktifler üzerinde karmaşık etkileri olduğunu göstermektedir.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023 — Number of obs = 29
F(3, 25) = 84.16
Prob > F = 0.0000
R-squared = 0.9099
Adj R-squared = 0.8991
Log likelihood = -43.538354 — Root MSE = 1.1695

DonenVarliklarAktif	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
DonenVarliklarAktif						
L1.	.9503872	.15392	6.17	0.000	.633383	1.267391
UFE_BağımsızDeğ						
--.	.050964	.0134637	3.79	0.001	.0232351	.078693
L1.	-.05103	.0143544	-3.56	0.002	-.0805934	-.0214666
_cons	3.007321	8.153654	0.37	0.715	-13.78544	19.80009

4.5.5. Kısa Vadeli Yükümlülükler/Aktif ve ÜFE: R-kare: %76.90: ÜFE ile Kısa Vadeli Yükümlülükler arasında güçlüye yakın bir ilişki vardır. P-Değeri: 0.0000: Model istatistiksel olarak anlamlıdır. Katsayılar: ÜFE'nin bir önceki dönemdeki değişiklikleri, Kısa Vadeli Yükümlülükler üzerinde güçlü ve anlamlı bir etkiye sahiptir. Bu, ÜFE'deki artışların şirketlerin kısa vadeli borç yükünü artırabileceği anlamına gelebilir. Bu durum, likidite yönetimi ve kısa vadeli finansal planlama için önemli olabilir.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023

Number of obs = 29
F(3, 25) = 27.75
Prob > F = 0.0000
R-squared = 0.7690
Adj R-squared = 0.7413
Log likelihood = -44.77593
Root MSE = 1.2205

KisaVadeliYukumluluklerAktif	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
KisaVadeliYukumluluklerAktif						
L1.	.3496757	.1749431	2.00	0.057	-.0106264	.7099778
UFE_BağımsızDeğ						
--.	.048749	.0128738	3.79	0.001	.0222349	.0752631
L1.	-.0160242	.0154797	-1.04	0.310	-.0479053	.0158569
_cons	25.06415	6.687742	3.75	0.001	11.29048	38.83781

4.5.6. Uzun Vadeli Yükümlülükler/Aktif ve ÜFE: R-kare: %93.81: Bu model, ÜFE ile Uzun Vadeli Yükümlülükler diğer mali rasyolar arasında en güçlü ilişkilerden birini göstermektedir. P-Değeri: 0.0000: İstatistiksel olarak son derece anlamlıdır. Katsayılar: ÜFE değişiklikleri, Uzun Vadeli Yükümlülükler üzerinde çok güçlü ve anlamlı bir etkiye sahiptir. Bu, şirketlerin borçlanma maliyetlerinin ve finansal yapılarının ÜFE'deki değişimlerden önemli ölçüde etkilenebileceğini işaret etmektedir. Enflasyonist baskılar ve maliyet artışları, şirketlerin uzun vadeli yükümlülüklerini ve borç kapasitelerini etkileyebilir.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023

Number of obs = 29
F(3, 25) = 126.25
Prob > F = 0.0000
R-squared = 0.9381
Adj R-squared = 0.9307
Log likelihood = -29.215551
Root MSE = 0.7137

UzunVadeliYukumluluklerAktif	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
UzunVadeliYukumluluklerAktif						
L1.	.8709015	.0882309	9.87	0.000	.6891865	1.052617
UFE_BağımsızDeğ						
--.	-.0117946	.0075225	-1.57	0.129	-.0272875	.0036983
L1.	-.000953	.0086333	-0.11	0.913	-.0187336	.0168275
_cons	2.210145	1.461421	1.51	0.143	-.7997084	5.219998

4.5.7. Özkaynaklar/Aktif ve ÜFE: R-kare: %42.91: Bu model, ÜFE ile Özkaynaklar arasındaki ilişkinin orta seviyede olduğunu göstermektedir. P-Değeri: 0.0026: Model istatistiksel olarak anlamlıdır. Katsayılar: ÜFE'nin bir önceki dönemdeki değişiklikleri, özkaynaklar üzerinde orta derecede etkilidir. Bu modelin sonuçları, ÜFE değişikliklerinin şirketlerin özkaynak yapısını ve finansal kaldıraçlarını etkileyebileceğini düşündürür.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023

Number of obs = 29
F(3, 25) = 6.26
Prob > F = 0.0026
R-squared = 0.4291
Adj R-squared = 0.3606
Log likelihood = -52.709136
Root MSE = 1.6045

OzkaynaklarAktif	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
OzkaynaklarAktif						
L1.	.5137911	.1389467	3.70	0.001	.227625	.7999572
UFE_BağımsızDeğ						
--.	-.0339537	.0169187	-2.01	0.056	-.0687984	.0008911
L1.	.0389862	.0166903	2.34	0.028	.0046119	.0733604
_cons	21.66168	6.3129	3.43	0.002	8.66002	34.66334

4.5.8. Brüt Kâr Marjı ve ÜFE: R-kare: %74.26: ÜFE ile Brüt Kâr Marjı arasında güçlüye yakın bir ilişki vardır. P-Değeri: 0.0000: Model istatistiksel olarak anlamlıdır. Katsayılar: ÜFE değişiklikleri, Brüt Kâr Marjı üzerinde güçlü ve anlamlı bir etkiye sahiptir. Bu, ÜFE'deki değişimlerin şirketlerin maliyet yapılarını ve sonuç olarak kârlılıklarını önemli ölçüde etkileyebileceğini gösterir. ÜFE'nin yükselmesi genellikle brim satış fiyatının yükselmesi ve üretim maliyetlerindeki artışı gösterir. Eğer şirketler bu maliyet artışlarını satış fiyatlarına tam olarak yansıtabilirlerse, brüt kâr marjlarını artırabilirler. Brüt satış kârının volatilitesi, önceki dönemlerden devreden stok miktarına ve stok kullanım miktarlarına bağlı olarak değişkenlik gösterebilir.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023 — Number of obs = 29
F(3, 25) = 24.05
Prob > F = 0.0000
R-squared = 0.7426
Adj R-squared = 0.7118
Log likelihood = -40.602307 — Root MSE = 1.0569

BrutKarMarji	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
BrutKarMarji						
L1.	.4049894	.228155	1.78	0.088	-.0649046	.8748834
UFE_BağımsızDeğ						
--.	.0445717	.0126764	3.52	0.002	.0184642	.0706792
L1.	-.0226384	.0116086	-1.95	0.062	-.0465467	.0012698
_cons	12.67088	4.783039	2.65	0.014	2.820026	22.52173

4.5.9. Esas Faaliyet Kâr Marjı ve ÜFE: R-kare: %78.16: ÜFE ile Esas Faaliyet Kâr Marjı arasında güçlüye yakın bir ilişki bulunmaktadır. P-Değeri: 0.0000: Model güçlü istatistiksel anlam taşımaktadır. Katsayılar: ÜFE'nin bir önceki dönemdeki değişiklikleri, Esas Faaliyet Kâr Marjı üzerinde güçlü ve anlamlı bir etkiye sahiptir. ÜFE değişimlerinin şirketin operasyonel verimliliği ve maliyet yönetimi üzerinde doğrudan etkileri olabileceğini düşündürür.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023 — Number of obs = 29
F(3, 25) = 29.83
Prob > F = 0.0000
R-squared = 0.7816
Adj R-squared = 0.7554
Log likelihood = -51.414655 — Root MSE = 1.5345

EsasFaaliyetKarMarji	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
EsasFaaliyetKarMarji						
L1.	.4868007	.2273702	2.14	0.042	.0185229	.9550785
UFE_BağımsızDeğ						
--.	.0574443	.0185967	3.09	0.005	.0191436	.095745
L1.	-.0266973	.0174377	-1.53	0.138	-.062611	.0092164
_cons	4.796628	1.984989	2.42	0.023	.7084663	8.884789

4.5.10. Net Kâr Marjı ve ÜFE: R-kare: %75.73: ÜFE ile Net Kâr Marjı arasında güçlüye yakın bir ilişki bulunmaktadır. P-Değeri: 0.0000: Bu model istatistiksel olarak anlamlıdır. Katsayılar: ÜFE değişiklikleri, Net Kâr Marjı üzerinde güçlü ve anlamlı bir etkiye sahiptir. ÜFE ve Net Kâr Marjı arasındaki pozitif ilişki, üretici fiyatlarındaki artışların şirketlerin kâr marjlarını olumlu yönde etkileyebileceğini gösterir. Bu, şirketlerin üretim maliyetlerindeki artışları satış fiyatlarına yansıtabildikleri ve kârlılıklarını koruyabildikleri anlamına gelebilir. Ancak, bu ilişkinin şirketin sektörü, maliyet yapıları ve fiyatlandırma stratejileri gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebileceği unutulmamalıdır.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023 — Number of obs = 29
F(3, 25) = 26.01
Prob > F = 0.0000
R-squared = 0.7573
Adj R-squared = 0.7282
Log likelihood = -57.240105 — Root MSE = 1.8759

NetKarMarji	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
NetKarMarji						
L1.	.52123	.1904949	2.74	0.011	.1288985	.9135615
UFE_BağımsızDeğ						
--.	.0429805	.0211039	2.04	0.052	-.0004837	.0864447
L1.	-.0077699	.0208208	-0.37	0.712	-.0506512	.0351114
_cons	1.901968	.8485077	2.24	0.034	.1544337	3.649502

4.5.11. Cari Oran ve ÜFE: R-kare: %19.09: ÜFE ile Cari Oran arasındaki ilişki zayıftır. P-Değeri: 0.1449: Model istatistiksel olarak anlamlı değildir. Katsayılar: ÜFE değişiklikleri, Cari Oran üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir. Bu oranın daha çok şirketin kısa vadeli varlık ve yükümlülük yapısından etkilendiğini, ÜFE'nin doğrudan etkisinin olmadığını gösterir. Cari Oran üzerinde ÜFE'den ziyade, şirketin kendi iç dinamikleri ve piyasa koşullarına adaptasyonu daha belirleyici faktörler arasında yer alabilir.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023

Number of obs = 29
F(3, 25) = 1.97
Prob > F = 0.1449
R-squared = 0.1909
Adj R-squared = 0.0938
Log likelihood = 38.960558
Root MSE = 0.0680

CariOran	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
CariOran						
L1.	.0726347	.1851875	0.39	0.698	-.3087662	.4540356
UFE_BağımsızDeğ						
--.	.0000269	.0007251	0.04	0.971	-.0014665	.0015203
L1.	-.0007255	.0007474	-0.97	0.341	-.0022647	.0008138
_cons	1.517836	.3040489	4.99	0.000	.891636	2.144037

4.5.12. Asit Test Oranı ve ÜFE: R-kare: %52.99: ÜFE ile Asit Test Oranı arasında orta seviyede bir ilişki vardır. P-Değeri: 0.0002: Model istatistiksel olarak anlamlıdır. Katsayılar: ÜFE'nin bir önceki dönemdeki değişiklikleri, Asit Test Oranı üzerinde orta derecede etkilidir. Bu modelin sonuçları, ÜFE'nin şirketin hızlı likidite pozisyonu üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olmayabileceğini işaret etmektedir.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023

Number of obs = 29
F(3, 25) = 9.39
Prob > F = 0.0002
R-squared = 0.5299
Adj R-squared = 0.4735
Log likelihood = 48.134247
Root MSE = 0.0496

AsitTestOrani	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
AsitTestOrani						
L1.	.2897534	.1737534	1.67	0.108	-.0680984	.6476052
UFE_BağımsızDeğ						
--.	-.0005248	.0005239	-1.00	0.326	-.0016038	.0005542
L1.	-.0003331	.0005707	-0.58	0.565	-.0015084	.0008423
_cons	.7211758	.1775576	4.06	0.000	.3554891	1.086862

4.5.13. Nakit Oranı ve ÜFE: R-kare: %74.71, Ayarlanmış R-kare: %71.67: ÜFE'deki değişiklikler Nakit Oranının %74.71'ini açıklamaktadır ve aralarında güçlüye yakın bir ilişki bulunmaktadır. F İstatistiği: 24.61, P-Değeri: 0.0000: Model yine istatistiksel olarak anlamlıdır. Katsayılar: Nakit Oranı, ÜFE değişimlerine karşı duyarlıdır. Bu da şirketlerin nakit pozisyonlarının ve kısa vadeli mali sağlıklarının ÜFE'deki değişimlerden etkilenebileceğini göstermektedir.

ARDL(1,1) regression

Sample: 2016 thru 2023

Number of obs = 29
F(3, 25) = 24.61
Prob > F = 0.0000
R-squared = 0.7471
Adj R-squared = 0.7167
Log likelihood = 55.240489
Root MSE = 0.0388

NakitOrani	Coefficient	Std. err.	t	P>|t|	[95% conf.	interval]
NakitOrani						
L1.	.9162975	.1104444	8.30	0.000	.688833	1.143762
UFE_BağımsızDeğ						
--.	-.0002765	.0004111	-0.67	0.507	-.0011231	.0005701
L1.	.0002919	.0004034	0.72	0.476	-.0005389	.0011228
_cons	.0289217	.0294737	0.98	0.336	-.0317805	.0896239

4.5.14. Stoklar/Dönen Varlıklar ve ÜFE: R-kare: %64.54: ÜFE ile Stoklar/Dönen Varlıklar oranı arasında sınırlı bir ilişki bulunmaktadır. P-Değeri: 0.0000: Model istatistiksel olarak anlamlıdır. Katsayılar: ÜFE değişiklikleri, Stoklar/Dönen Varlıklar oranı üzerinde sınırlı ve anlamlı bir etkiye sahiptir. ÜFE'deki artışların stokların dönen varlıklar içindeki payını artırması, şirketlerin stokları daha hızlı döndürme veya maliyetlerini daha etkili bir şekilde yönetme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bu durum, özellikle stok maliyetlerinin yüksek olduğu sektörlerde, finansal sağlığı korumak ve maliyet enflasyonunun olumsuz etkilerini minimize etmek için stratejik planlamayı önemli kılmaktadır.

```
ARDL(1,1) regression

Sample:       2016 thru       2023                  Number of obs =     29
                                                    F(3, 25)      =  15.17
                                                    Prob > F      = 0.0000
                                                    R-squared     = 0.6454
                                                    Adj R-squared = 0.6029
Log likelihood = -37.710546                         Root MSE      = 0.9566

------------------------------------------------------------------------------
StoklarDonenVarliklar | Coefficient  Std. err.      t    P>|t|     [95% conf. interval]
----------------------+-------------------------------------------------------
StoklarDonenVarliklar |
                  L1. |  -.0252616   .1800525    -0.14   0.890    -.3960866    .3455634
                      |
      UFE_BağımsızDeğ |
                  --. |   .0060515   .0102572     0.59   0.561    -.0150736    .0271765
                  L1. |   .0253273   .0121273     2.09   0.047     .0003507     .050304
                      |
                _cons |   31.53886   5.555739     5.68   0.000      20.0966    42.98112
------------------------------------------------------------------------------
```

Mali rasyoların genel değerlendirmesi çerçevesinde, ÜFE'nin bazı mali rasyolar üzerinde önemli ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğunu bazı mali rasyolarda anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Araştırma hipotezlerine ilişkin kabul ve ret durumları Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3: Araştırma Hipotezlerinin Kabul/Ret Durumları

Hipotezler	**Kabul/Ret**	**Açıklama Derecesi**
H1: Enflasyonun stok devir hızı oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Ret	-
H2: Enflasyonun ticari alacak devir oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Ret	-
H3: Enflasyonun maddi duran varlık/aktif oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Güçlü
H4: Enflasyonun dönen varlık/aktif oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Güçlü
H5: Enflasyonun kısa vadeli yabancı kaynaklar/aktif oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Güçlüye Yakın
H6: Enflasyonun uzun vadeli yabancı kaynaklar/aktif oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Güçlü
H7: Enflasyonun özkaynaklar/aktif oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Orta Güçlü
H8: Enflasyonun brüt kâr marjı oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Güçlüye Yakın
H9: Enflasyonun esas faaliyet kâr marjı oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Güçlüye Yakın
H10: Enflasyonun net kâr marjı oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Güçlüye Yakın
H11: Enflasyonun cari oran üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Ret	-
H12: Enflasyonun asit test oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Orta Güçlü
H13: Enflasyonun nakit oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Güçlüye Yakın
H14: Enflasyonun stok/dönen varlık oranı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.	Kabul	Orta Güçlü

5. Sonuç

Enflasyon, işletmelerin finansal performansını ve karar alma süreçlerini etkileyen önemli bir faktördür. Enflasyonu göz ardı ederek finansal planlama yapan işletmeler, kaynak ihtiyaçlarının artması nedeniyle beklenmedik mali sıkıntılarla karşı karşıya kalabilirler. Enflasyonun potansiyel etkilerini önceden tahmin etmek ve buna göre hazırlıklı olmak, işletmelerin finansal sağlığını koruyabilir. Dolayısıyla, işletmelerin enflasyon risklerini dikkate alarak stratejik finansal planlar oluşturmaları, enflasyona karşı duyarlılık analizleri yapmaları ve korunma stratejileri geliştirmeleri kritik bir ihtiyaçtır. Bu çerçevede, maliyetleri ve fiyatlandırma stratejilerini düzenli olarak gözden geçirmek ve enflasyon oranlarını yakından takip etmek enflasyon karşısında dayanıklılığı artırmada etkili yöntemler arasındadır. Böylece, işletmeler proaktif yaklaşımlarla enflasyonun olumsuz etkilerini en aza indirebilir ve finansal istikrarlarını koruyabilirler.

Enflasyon muhasebesinin uygulanması, finansal raporlarda enflasyon kaynaklı bozulmaları önemli ölçüde önleyebilir. Eğer enflasyonun etkileri düzeltilmezse, işletmeler olumsuz etkilenebilir ve hatta zarar dahi görebilir. Enflasyon vergi potansiyelinde azalmaya neden olabilir, fiktif kârların dağıtımı gibi yanlış yönetim kararlarına yol açabilir, finasal tabloların yapısını bozabilir, finansal tabloları anlamsız ve işe yaramaz rakam yığınları haline dönüştürebilir. Enflasyonla mücadele güçlü irade gerektirmesi ve uzun soluklu olması, enflasyonun etkilerini uzun döneme yayabilir. Bu olumsuz etkiler ortadan kaybolana kadar hem "kısmi düzeltme yöntemleri" hem de "kalıcı düzeltme yöntemleri"nin bir arada uygulanması, işletmelerin zarar görmesini önleyebilir. Bu yöntemler, işletmelerin daha şeffaf ve güvenilir finansal bilgilere erişimini sağlayarak uluslararası yatırımcıların ve paydaşların güvenini kazanmasına da katkıda bulunabilir. Finansal tabloların enflasyonun etkilerinden arındırılarak hazırlanması, işletmelerin finansal durumunun ve faaliyet sonuçlarının doğru, karşılaştırılabilir ve ihtiyaca uygun bir şekilde sunulması açısından önemli olmakla birlikte, enflasyonla mücadelede daha

etkili olmak adına alınacak önlemleri titizlikle uygulamak ve enflasyonun temel nedenlerini ele alarak enflasyon bataklığını kökünden kurutmak çok daha elzemdir.

Standartlar (TMS 29) ve vergi otoritelerin (VUK 298/A) enflasyon muhasebesine yaklaşımlarının birbirinden farklı olması belirli temel ayrımları içermesine sebep olmaktadır. TMS 29, genel olarak, enflasyonun finansal raporlama üzerindeki etkilerini yönetmek için belirli prensipler ve uygulamalar sunar. Öte yandan, VUK 298/A, belirli sığ gereksinimlere odaklanır. Örneğin, TMS 29; bilanço (finansal durum tablosu), kapsamlı gelir tablosu, nakit akış tablosuna ve özkaynak değişim tablosu dipnotlarıyla birlikte önceki dönemlere ait verileri karşılaştırmalı olarak da düzeltmeyi konu ederken, VUK 298/A yalnızca bilançoya odaklanır. Bu, iki yaklaşım arasındaki önemli farklardan sadece biridir ve daha birçok farklar bulunmaktadır. Bu farklılıkların birincil nedeni, TMS 29'un uluslararası finansal raporlama standartlarına dayanması ve genellikle finansal raporlama amacıyla tasarlanmış olmasıdır. Dolayısıyla, TMS 29, işletmelerin enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkilerini doğru bir şekilde yansıtmasını ve finansal durumlarını daha doğru bir şekilde sunmasını amaçlar. Öte yandan, VUK 298/A, vergi otoritelerinin vergilendirme sürecinde kullanacakları muhasebe uygulamalarını belirlemek amacıyla vergiye tabi gelir hesaplamasına (2024 dönemi için) odaklanır. Hızla değişen bir dünyaya uyum sağlamak için, sadece vergi odaklı muhasebe uygulamalarından ziyade muhasebe sisteminin uluslararası standartlara uyumlu hale getirilmesi önerilmektedir. Bu, muhasebe sistemlerinin sadece vergi hesaplamaları için değil, aynı zamanda tüm finansal tablola kullanıcılarının ihtiyaçlarına uygun olarak yapılandırılması gerektiği anlamına gelir. Bu bağlamda, muhasebe sisteminin günümüz koşullarına uygun olarak yeniden düzenlenmesi ve uluslararası standartların benimsenmesi kaçınılmaz bir gerekliliktir. Muhasebe sisteminin vergi odaklı bir yaklaşımdan uzaklaşarak daha etkin bir şekilde çalışabilmesi için geleneksel kaynak teorisi yerine net artış teosisinin benimsenmesi önerilmektedir. Geleneksel kaynak teorisi yerine net artış teorisine dayalı bir yaklaşım benimsenmesi, kaynakların etkin yönetimi ve sürdürülebilir kullanımı için daha uygun bir çerçeve sunabilir. Kaynak teorisi, vergi gelirlerinin, mükelleflerinin sürekli gelir yaratan kaynaklarından alınması gerektiğini vurgularken, net artış teorisi geliri, mükellefin servetinde meydana gelen artış temelinde değerlendirilmesini savunmaktadır. Avrupa Birliği ülkeleri tarafından ağırlıklı olarak uygulanan net artış teorisine dayalı bir yaklaşım, modern teknoloji ile uygulamadaki zorluklar aşıldığı için vergi politikalarının daha etkili ve adil bir şekilde tasarlanmasını sağlayabilir. Dolayısıyla, vergi politikalarının meşruiyetini artırabilmesi, adalet ve ekonomik etkinlik açısından daha iyi sonuçlar doğurması için kaynak teorisinden net artış teorisine geçiş önemli bir adım olabilir. Ayrıca, vergi kanunlarının daha açık, net ve anlaşılır bir dille yazılması, yasal belirsizlikleri azaltarak vergi uygulamalarının daha tutarlı olmasını sağlayabilir.

Çalışmada, enflasyonun işletmelerin mali rasyolarına etkisini incelemek amacıyla 14 hipotez oluşturulmuştur. 2016 Q2 - 2023 Q3 dönemleri arasındaki 3'er aylık çeyrek dönemler halinde toplam 30 döneme ait Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren imalat sektöründeki işletmelerin mali rasyoları kullanılmıştır. Veriler, zaman serisi analizi ile ARDL yöntemiyle test edilmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar: ÜFE bağımsız değişkeninin şirketlerin bazı mali rasyoları üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu göstermekte ve bu, finansal performansı ve stratejik karar alma süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Çalışmada Uzun Vadeli Yükümlülükler/Aktif, Maddi Duran Varlıklar/Aktif ve Dönen Varlıklar/Aktif oranı gibi finansal göstergeler üzerinde ÜFE'nin güçlü-belirgin bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, ÜFE'nin mali yapı üzerindeki etkisinin kapsamlı bir şekilde analiz edilmesi gerektiğini ve söz konusu endeksin, işletmelerin finansal sağlığını değerlendirirken dikkate alınması gereken önemli bir faktör olduğu anlamına gelmektedir. Nakit Oran, Net, Brüt, Esas Faaliyet Kâr Marjı Oranı ve Kısa Vadeli Yükümlülükler/Aktif oranı gibi finansal göstergeler ÜFE'nin güçlüye yakın etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak, Cari Oran, Stok Devir Hızı ve Ticari Alacaklar Devir Hızı oranı gibi finansal göstergeler üzerinde ÜFE'nin etkisi daha zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu sonuçlar, ÜFE'nin farklı finansal göstergeler üzerindeki etkisinin heterojen olabileceğini kanıtlamaktadır. Yukarıda belirtilen rasyolar, ÜFE'nin çeşitli mali rasyolar ve göstergeler üzerinde farklı etkileri olduğuna işaret etmektedir. Bu sonuçlar, şirketlerin ve analistlerin makroekonomik göstergelerin finansal performans üzerindeki etkisini değerlendirirken dikkatli olmaları gerektiğini göstermektedir. Çalışma bu bağlamda önceki çalışmaları büyük ölçüde destekler niteliktedir (Ata (2023), Wang vd. (2014)). Literatürde bazı çalışmalar, belli rasyoların enflasyondan etkilendiğine dair kanıtlar sunarken, bazı çalışmalar belli rasyolarda bu etkinin sınırlı olduğunu veya var olmadığını öne sürmektedir (Kantar, Abar, Öndeş, (2021) Tamimi, Orban

(2020)). Ancak analiz yapılırken enflasyonun yanı sıra, diğer faktörlerin de göz önünde bulundurulması gerektiği unutulmamalıdır. Örneğin, para politikası kararları, reel faiz oranları, ekonomik büyüme ve politik istikrar vb. Bu, şirketlerin mali yönetim stratejilerini planlarken ve makroekonomik değişimlere karşı koyma stratejilerini geliştirirken enflasyon faktörünün dikkate alınması gereken önemli bulgular ortaya koymaktadır. Bu etkileri yönetmek, enflasyon muhasebesi uygulamalarının yanı sıra kapsamlı finansal planlama, etkin maliyet kontrolü, dinamik fiyatlandırma stratejileri ve risk yönetimi pratiğini gerektirmektedir. Enflasyonun potansiyel etkilerine karşı dirençli olmak için bu faktörlerin dikkate alınması ve uygun stratejilerin geliştirilmesi tavsiye edilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemişdir.
Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemişdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.
Financial Disclosure: Author declared no financial support.

Kaynakça

Açık, S. (2006). Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerini Giderici Bir Tedbir Olarak Enflasyon Muhasebesi ve Türkiye'deki Yasal Düzenlemeler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 345-360.

Agha, S. R. (2019). How the Economic Inflation Affects the Financial Statement. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 6(6), 526-539.

Altınışık, İ. (2004). Enflasyonun İşletmeler Üzerindeki Etkisi ve Bu Etkileri Gidermeye Yönelik Yöntemler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi,* 7(1-2), 119-136.

Ata, F. İ. (2023). Enflasyonun İşletmelerin Varlık ve Finansal Yapılarına Etkisi: BİST 30 Analizi. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi,* 18(72), 526-546.

Arzova, S. B., ve Şahin, B. Ş. (2022). Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Süreçleri ve Enflasyon Muhasebesinin Finansal Tablolara Etkisi. *Mali Çözüm Dergisi,* 32(170), 13-31.

Asuquo, A. I., et al. (2017). Effect of İnflation Accounting on Business İncome Measurement of Quoted Manufacturing Companies in Nigeria. *Imperial Journal of Interdisciplinary Research*, 3(1), 1886-1894.

Bilici, N. (2003). Enflasyonun Mali Tablolar Üzerindeki Etkilerini Azaltmak İçin Türkiye'de Uygulanan Önlemler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1-2), 65-85.

Gökçen, G. (2004). Enflasyonun Mali Tablolar Analizine Etkileri. *Mali Çözüm Dergisi*, 69, 14-25.

Hussein, A. L. A. M., Mohsin, A. L. A. O. M., and Hussein, L. M. A. (2024). The Impact of Inflation on Financial Statement Data. *World Economics and Finance Bulletin*, 30, 151-161.

Ilter, C. (2012). Exploring The Effects of Inflation on Financial Statements Through Ratio Analysis. http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2186707 27.02.2024

Kantar, M., A., Abar, ve H., Öndeş, T. (2021). Enflasyonun İşletmelerin Finansal Oranlarına Etkisi: BİST İmalat Sektöründe Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (90), 1-18.

Keleş, D. (2015). TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardı Çerçevesinde Finansal Tabloların Düzeltilmesi ve Finansal Analiz Sonuçları Üzerine Etkileri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 31-52.

Köroğlu, Ç. ve Uçma, T. (2005). Enflasyonun Mali Tablolar Üzerine Etkisi Ve Enflasyon Düzeltmesinin İşletmelere Uygulanması. *Mevzuat Dergisi,* 90, 1-14.

Mbambo, M. A. (2020). Effects of Inflation Accounting on The Financial Performance of Retail Stores in Kwazulu-Natal, South Africa Master of Accountıng (Financial) Degree, *Durban University of Technology.*

Özdemir, F. S., ve Arslan, S. (2007). Enflasyon Muhasebesinde Kullanılan Yöntemlerin Karşılaştırılmalı Analizi. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 87-104.

Özkan, T., (2005). Enflasyon Muhasebesi Uygulamasının Firmaların Finansal Yapıları Üzerine Etkileri. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (15), 49-72.

Riordan, D. A., and Riordan, M. P. (2009). Inflation and Financial Statement Analysis in The İnternational Accounting Classroom. *Journal of Teaching in International Business*, 20(2), 174-187.

Saçan, E. (2014). Türkiye'de Bankacılar Açısından Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesinin Yaşanan Finansal Krizlerdeki Rolü. *Mali Çözüm Dergisi*, 24(126), 57-79.

Saçan, E. (2018). Türk Vergi Mevzuatında Şirketlerin Vergiden Kaçınma Stratejileri. *Vergi Dünyası*, 37(441), 44-54.

Shamsadini, H., Bekhradi Nasab, V., and Mulla, J. R. (2022). The Moderating Effect of The Inflation on The Relationship between Asset Revaluation and the Financial Statements of Companies Listed on the Tehran and Bombay Stock Exchanges. *Iranian Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 6(2), 53-68.

Stojanova, P., Popovski, N., and Petreska, L. (2022). Financial Reporting in Terms Of Inflation Accounting. *International Dialogue: East-West,* 9(1), 129-137.

Tamimi, O., and Orban, I. (2020). Hyperinflation and Its Impact on The Financial Results. *Intellectual Economics*, 15(1), 5-16.

Tekşen, Ö., ve Atay S. (2004). Vergi Hukuku Açısından Enflasyon Muhasebesinin Finansal Tablolara Etkileri. *Sayıştay Dergisi*, (55), 41-52.

Türel, A., ve Saçan, E. (2020). Vergiye Uyumlu Mükelleflere Vergi İndirimi Düzenlemesi ve Vergi Disiplini. *Vergi Sorunları Dergisi,* 43(379), 9-17.

Wang, Y., Ji, Y., Chen, X., and Song, C. (2014). Inflation, Operating Cycle, and Cash Holdings. *China Journal of Accounting Research,* 7(4), 263-276.

Varol, N. (2022). Inflation Accounting in Terms of Tax Legislation And Accounting Standards in Turkey. *Muhasebe ve Finansman Dergisi,* (93), 19-30.

Yenisu, E. (2022). Enflasyonun Finansal Tablolara Etkisi ve Enflasyon Muhasebesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi,* 14(27), 717-741.

Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute
2024, (71)
E-ISSN: 2667-6982

İSTANBUL UNIVERSITY PRESS

DOI: 10.26650/MED.712024

ANMA YAZISI / OBITUARY

Prof. Dr. Alparslan PEKER'i Kaybettik

Lerzan Kavut[1], Yakup Selvi[2]

[1]Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul, Türkiye, E-mail:lerk@istanbul.edu.tr
[2]Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul, Türkiye, E-mail:selviyak@istanbul.edu.tr

ORCID: L.K. 0000-0002-1553-3841; Y.S.0000-0003-4896-7707

Sayın Prof. Dr. Alparslan Peker'i 24 Haziran 2024, Pazartesi günü kaybettik.
Alparslan Hocamız, 11 Ocak 1936'da Bursa'da doğdu. 1955 yılında Bursa Erkek Lisesi'nden, 1960 yılında da İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İşletme-Maliye disiplininden mezun oldu.
31 Ocak 1961 tarihinde İ.Ü. İktisat Fakültesinde asistanlığa tayin edilen Alpaslan Peker "Amortismanlar Hakkında Bazı Nazari Meseleler ve Amortismanların Otofinansman Gücü" konulu teziyle 1964 yılında "**İktisat Doktoru**" unvanını almıştır.
1964 yılında Ekonomi Doktoru unvanını aldıktan sonra 1967 yılında ABD'de **University of Indiana'da Master'ını** bitirip, İ.Ü. İktisat Fakültesi'ndeki görevine dönmüştü.
Alpaslan Peker, İ.Ü. İşletme Fakültesi'nde 4 Kasım 1970 tarihinde, "Firma Yatırım Plânlaması" konulu doçentlik tezi ve "Dinamik Bütçeler" konulu kollegyumu ittifakla başarılı görülerek "**Üniversite Doçenti**" unvanını almıştır.
Alpaslan Peker 21 Mayıs 1975 tarihinde İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesinde "**Profesör**" unvanını almıştır.
Prof. Dr. Alparslan Peker hocamız, 16 Temmuz 1996 tarihinde kendi isteğiyle emekli olmuştur.

Prof. Dr. Alparslan Peker Hocamızın kuruluşunda öncülük ettiği ve yer aldığı kurumlar;
- 1968 yılında İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nin kuruluşunda görev almıştır.
- 1995 yılında kurulan Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı'nın (MÖDAV'ın) kurucu 18 mütevelli üyesinden biri olup; 1999 yılından itibaren, Mütevelli Heyet ve Yönetim Kurulu başkanlığı görevlerinde yürütmüştür.
- 1992 yılında Türk Dünyası Vakfı Bakü İşletme Fakültesi'nin kuruluşuna öncülük etmiştir.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Prof. Dr. Alparslan Peker Hocamız, meslek yaşamı boyunca;
- 1980 – 1981 yıllarında İ.Ü. İşletme Fakültesi Dekan Yardımcılığı,
- 1981 -1983 yılları arasında İ.Ü. İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Müdürlüğü;
- 1983 -1989 yıllarında İ.Ü. Muhasebe Finans ve Sayısal Yöntemler Bölümü Başkanlığı,
- 1999- 2003 yıllarında MÖDAV Başkanlığı,
- 2004- 2005 yıllarında Azerbaycan Devlet Üniversitesi İktisat Fakültesi Dekanlığı idari

görevlerinde bulunmuştur.

Prof. Dr. Alparslan Peker, yurtdışı eğitim, öğretim faaliyetleri ve bilimsel araştırmalarda bulunmak üzere;
- 1975 - 1977 yıllarında University of Louisville,
- 1982 yılında Almanya'nın Hamburg Üniversitesi,
- 1992 - 2008 yıllarında arasında çeşitli dönemlerde Azerbaycan Cumhuriyeti Bakü şehrinde "Halk Tasarrufatı Bakü Yönetim Enstitüsü,
- 1994 – 1995 yılları arasında ABD'deki üniversitelerde

misafir öğretim üyesi olarak akademik çalışmalar yapmıştır.

Prof. Dr. Alpaslan Peker'in çok sayıdaki bilimsel çalışmaları arasında; ulusal ve uluslararası kongrelerde sunulmuş bildirileri, makaleleri, işletme vak'aları, çeviri kitap çalışması ve ders kitapları bulunmaktadır. Özellikle "Maliyet ve Yönetim Muhasebesi, Enflasyon Ortamında Değerleme" alanında kaleme aldığı kitaplar, bu alanda Türkiye'de ilk ve temel kaynak olma özelliğine sahiptir.
Değerli Hocamız, meslek hayatı boyunca ve emeklilik yıllarında birçok öğrenciye burs vermiş, birçok akademisyenin ve iş hayatında etkili liderlerin yetişmesinde önemli rol üstlenmiştir. Maliyet ve yönetim muhasebesi alanında, birçok firmanın yönetimine değerli katkılar yapan ve danışmanlık desteği veren saygın ve sevilen bir kişidir.
Tam bir Osmanlı beyefendisi olan Hocamız, dürüst kişiliği, ilkeli duruşu, insan sevgisi nitelikleri ile başarı bir akademisyen olmasının yanında; muhteşem bir aile babasıydı. Eşine, kızlarına ve torunlarına sevgisi sonsuzdu. Ardında, Saygıdeğer eşi Gülümser Peker; sevgili kızları Özen Durgun ve Gülen Gündoğan; damatları Emin Durgun ve Arda Gündoğan; torunları Meltem Durgun ve Maya Gündoğan' a sabır ve başsağlığı diliyoruz.
Değerli Hocamızı saygıyla ve sevgiyle sonsuzluğa uğurluyoruz (24 Haziran 2024, İstanbul)
Ruhu Şad Olsun.

TANIM

İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü'nün yayını olan Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute, açık erişimli, hakemli, yılda iki kere Ocak ve Temmuz aylarında yayınlanan bilimsel bir dergidir. 1975 yılında kurulmuştur**.**

AMAÇ ve KAPSAM

İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü'nün yayını olan Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute, açık erişimli, hakemli, yılda iki kere Ocak ve Temmuz aylarında yayımlanan bilimsel bir dergidir. 1975 yılında kurulmuştur.

Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute'un amacı Türkçe ve İngilizce makaleler yayınlayarak, ulusal ve uluslararası düzeyde muhasebe ve işletme alanıyla ilgili bilginin paylaşımına katkıda bulunmaktır.

Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute esas olarak muhasebe ve işletme alanına dair konuları kapsar. Derginin hedef kitlesini akademisyenler, araştırmacılar, profesyoneller, öğrenciler ve ilgili mesleki, akademik kurum ve kuruluşlar oluşturur.

EDİTORYAL POLİTİKALAR VE HAKEM SÜRECİ

Yayın Politikası

Dergi yayın etiğinde en yüksek standartlara bağlıdır ve Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan etik yayıncılık ilkelerini benimser; Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing başlığı altında ifade edilen ilkeler için: https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing

Gönderilen makaleler derginin amaç ve kapsamına uygun olmalıdır. Orijinal, yayınlanmamış ve başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmayan, her bir yazar tarafından içeriği ve gönderimi onaylanmış yazılar değerlendirmeye kabul edilir.

Makale yayınlanmak üzere Dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirinin ismi, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve yeni bir isim yazar olarak eklenemez ve yazar sırası değiştirilemez.

İntihal, duplikasyon, sahte yazarlık/inkar edilen yazarlık, araştrma/veri fabrikasyonu, makale dilimleme, dilimleyerek yayın, telif hakları ihlali ve çıkar çatışmasının gizlenmesi, etik dışı davranışlar olarak kabul edilir. Kabul edilen etik standartlara uygun olmayan tüm makaleler yayından çıkarılır. Buna yayından sonra tespit edilen olası kuraldışı, uygunsuzluklar içeren makaleler de dahildir.

İntihal

Ön kontrolden geçirilen makaleler, iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal/kendi kendine intihal tespit edilirse yazarlar bilgilendirilir. Editörler, gerekli olması halinde makaleyi değerlendirme ya da üretim sürecinin çeşitli aşamalarında intihal kontrolüne tabi tutabilirler. Yüksek benzerlik oranları, bir makalenin kabul edilmeden önce ve hatta kabul edildikten sonra reddedilmesine neden olabilir. Makalenin türüne bağlı olarak, bunun oranın %15 veya %20'den az olması beklenir.

Çift Kör Hakemlik

İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler baş editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir. Editör, makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakemlikten geçmesini sağlar ve makale biçimsel esaslara uygun ise, gelen yazıyı yurtiçinden ve /veya yurtdışından en az iki hakemin değerlendirmesine sunar, hakemler gerek gördüğü takdirde yazıda istenen değişiklikler yazarlar tarafından yapıldıktan sonra yayınlanmasına onay verir.

TELİF HAKKINDA

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr olarak lisanslıdır. CC BY-NC 4.0 lisansı, eserin ticari kullanım dışında her boyut ve formatta paylaşılmasına, kopyalanmasına, çoğaltılmasına ve orijinal esere uygun şekilde atıfta bulunmak kaydıyla yeniden düzenleme, dönüştürme ve eserin üzerine inşa etme dâhil adapte edilmesine izin verir.

AÇIK ERİŞİM İLKESİ

Dergi açık erişimlidir ve derginin tüm içeriği okura ya da okurun dahil olduğu kuruma ücretsiz olarak sunulur. Okurlar, ticari amaç haricinde, yayıncı ya da yazardan izin almadan dergi makalelerinin tam metnini okuyabilir, indirebilir, kopyalayabilir, arayabilir ve link sağlayabilir. Bu BOAI açık erişim tanımıyla uyumludur.

Derginin açık erişimli makaleleri Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr) olarak lisanslıdır.

ETİK

Yayın Etiği İlke ve Standartları

Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute, yayın etiğinde en yüksek standartlara bağlıdır ve Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan etik yayıncılık ilkelerini benimser; Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing başlığı altında ifade edilen ilkeler için adres: https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing

Gönderilen tüm makaleler orijinal, yayınlanmamış ve başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmamalıdır. Yazar makalenin orijinal olduğu, daha önce başka bir yerde yayınlanmadığı ve başka bir yerde, başka bir dilde yayınlanmak üzere değerlendirmede olmadığını beyan etmelidir. Uygulamadaki telif kanunları ve anlaşmaları gözetilmelidir. Telife bağlı materyaller (örneğin tablolar, şekiller veya büyük alıntılar) gerekli izin ve teşekkürle kullanılmalıdır. Başka yazarların, katkıda bulunanların çalışmaları ya da yararlanılan kaynaklar uygun biçimde kullanılmalı ve referanslarda belirtilmelidir. Her bir makale editörlerden biri ve en az iki hakem tarafından çift kör değerlendirmeden geçirilir. İntihal, duplikasyon, sahte yazarlık/inkar edilen yazarlık, araştırma/veri fabrikasyonu, makale dilimleme, dilimleyerek yayın, telif hakları ihlali ve çıkar çatışmasının gizlenmesi, etik dışı davranışlar olarak kabul edilir.

Kabul edilen etik standartlara uygun olmayan tüm makaleler yayından çıkarılır. Buna yayından sonra tespit edilen olası kuraldışı, uygunsuzluklar içeren makaleler de dahildir.

Araştırma Etiği

Muhasebe Enstitüsü Dergisi Dergisi araştırma etiğinde en yüksek standartları gözetir ve aşağıda tanımlanan uluslararası araştırma etiği ilkelerini benimser. Makalelerin etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır.

- Araştırmanın tasarlanması, tasarımın gözden geçirilmesi ve araştırmanın yürütülmesinde, bütünlük, kalite ve şeffaflık ilkeleri sağlanmalıdır.
- Araştırma ekibi ve katılımcılar, araştırmanın amacı, yöntemleri ve öngörülen olası kullanımları; araştırmaya katılımın gerektirdikleri ve varsa riskleri hakkında tam olarak bilgilendirilmelidir.
- Araştırma katılımcılarının sağladığı bilgilerin gizliliği ve yanıt verenlerin gizliliği sağlanmalıdır. Araştırma katılımcıların özerkliğini ve saygınlığını koruyacak şekilde tasarlanmalıdır.
- Araştırma katılımcıları gönüllü olarak araştırmada yer almalı, herhangi bir zorlama altında olmamalıdırlar.
- Katılımcıların zarar görmesinden kaçınılmalıdır. Araştırma, katılımcıları riske sokmayacak şekilde planlanmalıdır.

- Araştırma bağımsızlığıyla ilgili açık ve net olunmalı; çıkar çatışması varsa belirtilmelidir.
- İnsan denekler ile yapılan deneysel çalışmalarda, araştırmaya katılmaya karar veren katılımcıların yazılı bilgilendirilmiş onayı alınmalıdır. Çocukların ve vesayet altındakilerin veya tasdiklenmiş akıl hastalığı bulunanların yasal vasisinin onayı alınmalıdır.
- Çalışma herhangi bir kurum ya da kuruluşta gerçekleştirilecekse bu kurum ya da kuruluştan çalışma yapılacağına dair onay alınmalıdır.
- İnsan öğesi bulunan çalışmalarda, "yöntem" bölümünde katılımcılardan "bilgilendirilmiş onam" alındığının ve çalışmanın yapıldığı kurumdan etik kurul onayı alındığı belirtilmesi gerekir.

DİL

Derginin dili Türkçe ve Amerikan İngilizcesi'dir.

YAZILARIN HAZIRLANMASI VE YAZIM KURALLARI

Aksi belirtilmedikçe gönderilen yazılarla ilgili tüm yazışmalar ilk yazarla yapılacaktır. Makale gönderimi online olarak ve http://dergipark.gov.tr/meder üzerinden yapılmalıdır. Gönderilen yazılar, yazının yayınlanmak üzere gönderildiğini ifade eden, makale türünü belirten ve makaleyle ilgili detayları içeren (bkz: Son Kontrol Listesi) bir mektup; yazının elektronik formunu içeren Microsoft Word 2003 ve üzerindeki versiyonları ile yazılmış elektronik dosya ve tüm yazarların imzaladığı Telif Hakkı Anlaşması Formu eklenerek gönderilmelidir.

1. Çalışmalar, A4 boyutunda, üst, alt, sağ ve sol taraftan 2,5 cm. boşluk bırakılarak, 10 punto Times New Roman harf karakterleriyle ve 1,5 satır aralık ölçüsü ile ve iki yana yaslı olarak hazırlanmalıdır.
2. Yazar/yazarların adları çalışmanın başlığının hemen altında sağa bitişik şekilde verilmelidir. Ayrıca yıldız dipnot şeklinde (*) yazarın unvanı, kurumu ve e-posta adresi ve telefonu sayfanın en altında dipnotta belirtilmelidir.
3. Giriş bölümünden önce 180-200 kelimelik çalışmanın kapsamını, amacını, ulaşılan sonuçları ve kullanılan yöntemi kaydeden Türkçe ve ingilizce öz ile 600-800 kelimelik İngilizce genişletilmiş özet yer almalıdır. Çalışmanın İngilizce başlığı İngilizce özün üzerinde yer almalıdır. İngilizce ve Türkçe özlerin altında çalışmanın içeriğini temsil eden, 3 adet Türkçe, 3 adet İngilizce anahtar kelime yer almalıdır.
4. Çalışmaların başlıca şu unsurları içermesi gerekmektedir: Makale dilinde başlık, öz ve anahtar kelimeler; İngilizce başlık öz ve anahtar kelimeler; İngilizce genişletilmiş özet, ana metin bölümleri, son notlar ve kaynaklar.
5. Araştırma makalesi bölümleri şu şekilde sıralanmalıdır: "Giriş", "Amaç ve Yöntem", "Bulgular", "Tartışma ve Sonuç", "Son Notlar", "Kaynaklar", "Tablolar ve Şekiller". Derleme ve yorum yazıları için ise, çalışmanın öneminin belirtildiği, sorunsal ve amacın somutlaştırıldığı "Giriş" bölümünün ardından diğer bölümler gelmeli ve çalışma "Tartışma ve Sonuç", "Son Notlar", "Kaynaklar" ve "Tablolar ve Şekiller" şeklinde bitirilmelidir.
6. Çalışmalarda tablo, grafik ve şekil gibi göstergeler ancak çalışmanın takip edilebilmesi açısından gereklilik arz ettiği durumlarda, numaralandırılarak, tanımlayıcı bir başlık ile birlikte verilmelidir. Demografik özellikler gibi metin içinde verilebilecek veriler, ayrıca tablolar ile ifade edilmemelidir.
7. Yayınlanmak üzere gönderilen makale ile birlikte yazar bilgilerini içeren kapak sayfası gönderilmelidir. Kapak sayfasında, makalenin başlığı, yazar veya yazarların bağlı bulundukları kurum ve unvanları, kendilerine ulaşılabilecek adresler, cep, iş ve faks numaraları, ORCID ve e-posta adresleri yer almalıdır (bkz. Son Kontrol Listesi).
8. Dergide yayınlanan yazıların tüm sorumluluğu ve belirtilen görüşler yazarlara aittir; İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü bir sorumluluk yüklenmez.

9. Yayın kurulu ve hakem raporları doğrultusunda yazarlardan, metin üzerinde bazı düzeltmeler yapmaları istenebilir.
10. Dergiye gönderilen çalışmalar yayınlansın veya yayınlanmasın geri gönderilmez.

Kaynaklar

Derleme yazıları okuyucular için bir konudaki kaynaklara ulaşmayı kolaylaştıran bir araç olsa da, her zaman orijinal çalışmayı doğru olarak yansıtmaz. Bu yüzden mümkün olduğunca yazarlar orijinal çalışmaları kaynak göstermelidir. Öte yandan, bir konuda çok fazla sayıda orijinal çalışmanın kaynak gösterilmesi yer israfına neden olabilir. Birkaç anahtar orijinal çalışmanın kaynak gösterilmesi genelde uzun listelerle aynı işi görür. Ayrıca günümüzde kaynaklar elektronik versiyonlara eklenebilmekte ve okuyucular elektronik literatür taramalarıyla yayınlara kolaylıkla ulaşabilmektedir.

Kabul edilmiş ancak henüz sayıya dahil edilmemiş makaleler Early View olarak yayınlanır ve bu makalelere atıflar "advance online publication" şeklinde verilmelidir. Genel bir kaynaktan elde edilemeyecek temel bir konu olmadıkça "kişisel iletişimlere" atıfta bulunulmamalıdır. Eğer atıfta bulunulursa parantez içinde iletişim kurulan kişinin adı ve iletişimin tarihi belirtilmelidir. Bilimsel makaleler için yazarlar bu kaynaktan yazılı izin ve iletişimin doğruluğunu gösterir belge almalıdır. Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Referans Stili ve Formatı

Muhasebe Enstitüsü Dergisi – Journal of Accounting Institute, metin içi alıntılama ve kaynak gösterme için APA (American Psychological Association) kaynak sitilinin 6. edisyonunu benimser. APA 6.Edisyon hakkında bilgi için:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological

Association (6th ed.). Washington, DC: APA.

- http://www.apastyle.org/

Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar aşağıdaki örneklerdeki gibi gösterilmelidir.

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Kaynaklar metinde parantez içinde yazarların soyadı ve yayın tarihi yazılarak belirtilmelidir.

Birden fazla kaynak gösterilecekse kaynaklar arasında (;) işareti kullanılmalıdır. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Örnekler:

Birden fazla kaynak;

(Esin ve ark., 2002; Karasar 1995)

Tek yazarlı kaynak;

(Akyolcu, 2007)

İki yazarlı kaynak;

(Sayıner ve Demirci 2007, s. 72)

Üç, dört ve beş yazarlı kaynak;

Metin içinde ilk kullanımda: (Ailen, Ciambrune ve Welch 2000, s. 12–13) Metin içinde tekrarlayan kullanımlarda: (Ailen ve ark., 2000)

Altı ve daha çok yazarlı kaynak;

(Çavdar ve ark., 2003)

Kaynaklar Bölümünde Kaynak Gösterme

Kullanılan tüm kaynaklar metnin sonunda ayrı bir bölüm halinde yazar soyadlarına göre alfabetik olarak numaralandırılmadan verilmelidir.

Kaynak yazımı ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir.

Kitap

a) Türkçe Kitap

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8.bs). Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Türkçeye Çevrilmiş Kitap

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* (A. Kotil, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

c) Editörlü Kitap

Ören, T., Üney, T. ve Çölkesen, R. (Ed.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi.* İstanbul: Papatya Yayıncılık.

d) Çok Yazarlı Türkçe Kitap

Tonta, Y., Bitirim, Y. ve Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme.* Ankara: Total Bilişim.

e) İngilizce Kitap

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation.* New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) İngilizce Kitap İçerisinde Bölüm

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Türkçe Kitap İçerisinde Bölüm

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi. M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi kitabı* içinde (s. 233–263). Bursa: Dora Basım Yayın.

h) Yayımcının ve Yazarın Kurum Olduğu Yayın

Türk Standartları Enstitüsü. (1974). *Adlandırma ilkeleri.* Ankara: Yazar.

Makale

a) Türkçe Makale

Mutlu, B. ve Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 15*(60), 179–182.

b) İngilizce Makale

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society, 10*(2), 149–173. http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002

c) Yediden Fazla Yazarlı Makale

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine, 372,* 2087–2096. http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184

d) DOI'si Olmayan Online Edinilmiş Makale

Al, U. ve Doğan, G. (2012). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü tezlerinin atıf analizi. T*ürk Kütüphaneciliği, 26,* 349–369. Erişim adresi: http://www.tk.org.tr/

e) DOI'si Olan Makale

Turner, S. J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly, 27,* 261–278. http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910

f) Advance Online Olarak Yayımlanmış Makale

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology.* Advance online publication. http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867

g) Popüler Dergi Makalesi

Semercioğlu, C. (2015, Haziran). Sıradanlığın rayihası. *Sabit Fikir, 52,* 38–39.

Tez, Sunum, Bildiri

a) Türkçe Tezler

Sarı, E. (2008). *Kültür kimlik ve politika: Mardin'de kültürlerarasılık.* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

b)Ticari Veritabanında Yer Alan Yüksek Lisans Ya da Doktora Tezi

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses. (UMI No. 9943436)

c) Kurumsal Veritabanında Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the politicals, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from Retrieved from: http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali

d) Web'de Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/phd/ickapak.html

e) Dissertations Abstracts International'da Yer Alan Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering, 65*(10), 5428.

f) Sempozyum Katkısı

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B. & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome.* Symposium conducted at American Psychological Association meeting, Orlando, FL.

g) Online Olarak Erişilen Konferans Bildiri Özeti

Çınar, M., Doğan, D. ve Seferoğlu, S. S. (2015, Şubat). *Eğitimde dijital araçlar: Google sınıf uygulaması üzerine bir değerlendirme* [Öz]. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. Erişim adresi: http://ab2015.anadolu.edu.tr /index.php?menu=5&submenu=27

h) Düzenli Olarak Online Yayımlanan Bildiriler

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences, 105,* 12593–12598. http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105

i) Kitap Şeklinde Yayımlanan Bildiriler

Schneider, R. (2013). Research data literacy. S. Kurbanoğlu ve ark. (Ed.), Communications in Computer and Information Science: Vol. 397. *Worldwide Communalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice* içinde (s. 134–140) . Cham, İsviçre: Springer. http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-03919-0

j) Kongre Bildirisi

Çepni, S., Bacanak A. ve Özsevgeç T. (2001, Haziran). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen branşlarına karşı tutumları ile fen branşlarındaki başarılarının ilişkisi.* X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu

Diğer Kaynaklar

a) Gazete Yazısı

Toker, Ç. (2015, 26 Haziran). 'Unutma' notları. *Cumhuriyet,* s. 13.

b) Online Gazete Yazısı

Tamer, M. (2015, 26 Haziran). E-ticaret hamle yapmak için tüketiciyi bekliyor. *Milliyet.* Erişim adresi: http://www.milliyet

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/

d) Online Ansiklopedi/Sözlük

Bilgi mimarisi. (2014, 20 Aralık). Vikipedi içinde. Erişim adresi: http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_mimarisi

Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/

e) Podcast

Radyo ODTÜ (Yapımcı). (2015, 13 Nisan). *Modern sabahlar* [Podcast]. Erişim adresi: http://www.radyoodtu.com.tr/

f) Bir Televizyon Dizisinden Tek Bir Bölüm

Shore, D. (Senarist), Jackson, M. (Senarist) ve Bookstaver, S. (Yönetmen). (2012). Runaways [Televizyon dizisi bölümü]. D. Shore (Baş yapımcı), *House M.D.* içinde. New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Müzik Kaydı

Say, F. (2009). Galata Kulesi. *İstanbul senfonisi* [CD] içinde. İstanbul: Ak Müzik.

Yukarıda sıralanan koşulları yerine getirmemiş çalışma kabul edilmez, eksiklerinin tamamlanması için yazara iade edilir. Yayın Komisyonu tarafından kabul edilen yazılar basıma kabul sırasına göre yayınlanır. Baskı tashihleri yazarlar tarafından yapılır.

SON KONTROL LİSTESİ

Aşağıdaki listede eksik olmadığından emin olun:

- Editöre mektup
  - ✓ Makalenin türü
  - ✓ Başka bir dergiye gönderilmemiş olduğu bilgisi
  - ✓ Sponsor veya ticari bir firma ile ilişkisi (varsa belirtiniz)
  - ✓ Kaynakların APA6'ya göre belirtildiği
  - ✓ İngilizce yönünden kontrolünün yapıldığı
  - ✓ Yazarlara Bilgide detaylı olarak anlatılan dergi politikalarının gözden geçirildiği
- Telif Hakkı Anlaşması Formu
- Daha önce basılmış materyal (yazı-resim-tablo) kullanılmış ise izin belgesi
- Kapak sayfası
  - ✓ Makalenin kategorisi
  - ✓ Makale dilinde ve İngilizce başlık
  - ✓ Yazarların ismi soyadı, unvanları ve bağlı oldukları kurumlar (üniversite ve fakülte
  - ✓ bilgisinden sonra şehir ve ülke bilgisi de yer almalıdır), e-posta adresleri
  - ✓ Sorumlu yazarın e-posta adresi, açık yazışma adresi, iş telefonu, GSM, faks nosu
  - ✓ Tüm yazarların ORCID'leri
- Makale ana metni
  - ✓ Makale dilinde ve İngilizce başlık
  - ✓ Özetler 180-200 kelime makale dilinde ve 180-200 kelime İngilizce
  - ✓ Anahtar Kelimeler: 3-5 adet makale dilinde ve 3-5 adet İngilizce
  - ✓ İngilizce olmayan makaleler için (Örn, Almanca, Fransızca vd dillerdeki makaleler)
  - ✓ İngilizce genişletilmiş Özet (Extended Abstract) 600-800 kelime
  - ✓ Makale ana metin bölümleri
  - ✓ Teşekkür (varsa belirtiniz)
  - ✓ Son notlar (varsa belirtiniz)
  - ✓ Kaynaklar
  - ✓ Tablolar-Resimler, Şekiller (başlık, tanım ve alt yazılarıyla)

İLETİŞİM İÇİN:

Tel : +90 2124737070/ 18315

Web site : http://dergipark.gov.tr/meder ve https://jai.istanbul.edu.tr

Email : jai@istanbul.edu.tr

Adres : İ.Ü. Avcılar Kampüsü İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Avcılar/İstanbul

DESCRIPTION

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi, which is the official publication of Istanbul University, Accounting Institute is an open access, peer-reviewed, scholarly and international journal published two times a year in January and July. It was founded in 1975.

AIM AND SCOPE

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi aims to contribute to dissemination of knowledge in the accounting and business field by publishing articles in Turkish and English.

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi has a scope that covers all areas of accounting and business. The target group of the Journal consists of academicians, researchers, professionals, students, related professional and academic bodies and institutions.

EDITORIAL POLICIES AND PEER REVIEW PROCESS

Publication Policy

The journal is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing published by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Directory of Open Access Journals (DOAJ), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA), and the World Association of Medical Editors (WAME) on https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing

The subjects covered in the manuscripts submitted to the Journal for publication must be in accordance with the aim and scope of the Journal. Only those manuscripts approved by every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Changing the name of an author (omission, addition or order) in papers submitted to the Journal requires written permission of all declared authors.

Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unethical behaviors. All manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication.

Plagiarism

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. If plagiarism/self-plagiarism will be found authors will be informed. Editors may resubmit manuscript for similarity check at any peer-review or production stage if required. High similarity scores may lead to rejection of a manuscript before and even after acceptance. Depending on the type of article and the percentage of similarity score taken from each article, the overall similarity score is generally expected to be less than 15 or 20%.

Double Blind Peer-Review

After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by the editors-in-chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope. The editor provides a fair double-blind peer review of the submitted articles and hands over the papers matching the formal rules to at least two national/international referees for evaluation and gives green light for publication upon modification by the authors in accordance with the referees' claims.

COPYRIGHT NOTICE

Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (CC BY-NC 4.0) (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) and grant the Publisher non-exclusive commercial right to publish the work. CC BY-NC 4.0 license permits unrestricted, non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

OPEN ACCESS STATEMENT

The journal is an open access journal and all content is freely available without charge to the user or his/her institution. Except for commercial purposes, users are allowed to read, download, copy, print, search, or link to the full texts of the articles in this journal without asking prior permission from the publisher or the author. This is in accordance with the BOAI definition of open access.

The open access articles in the journal are licensed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license. (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en)

ETHICS

Standards and Principles of Publication Ethics

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing published by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Directory of Open Access Journals (DOAJ), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA), and the World Association of Medical Editors (WAME) on https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing

All submissions must be original, unpublished (including as full text in conference proceedings), and not under the review of any other publication synchronously. Authors must ensure that submitted work is original. They must certify that the manuscript has not previously been published elsewhere or is not currently being considered for publication elsewhere, in any language. Applicable copyright laws and conventions must be followed. Copyright material (e.g. tables, figures or extensive quotations) must be reproduced only with appropriate permission and acknowledgement. Any work or words of other authors, contributors, or sources must be appropriately credited and referenced.

Each manuscript is reviewed by one of the editors and at least two referees under double-blind peer review process. Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unnethical behaviors.

All manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication. In accordance with the code of conduct we will report any cases of suspected plagiarism or duplicate publishing.

Research Ethics

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi adheres to the highest standards in research ethics and follows the principles of international research ethics as defined below. The authors are responsible for the compliance of the manuscripts with the ethical rules.

- Principles of integrity, quality and transparency should be sustained in designing the research, reviewing the design and conducting the research.
- The research team and participants should be fully informed about the aim, methods, possible uses and requirements of the research and risks of participation in research.

- The confidentiality of the information provided by the research participants and the confidentiality of the respondents should be ensured. The research should be designed to protect the autonomy and dignity of the participants.
- Research participants should participate in the research voluntarily, not under any coercion.
- Any possible harm to participants must be avoided. The research should be planned in such a way that the participants are not at risk.
- The independence of research must be clear; and any conflict of interest or must be disclosed.
- In experimental studies with human subjects, written informed consent of the participants who decide to participate in the research must be obtained. In the case of children and those under wardship or with confirmed insanity, legal custodian's assent must be obtained.
- If the study is to be carried out in any institution or organization, approval must be obtained from this institution or organization.
- In studies with human subject, it must be noted in the method's section of the manuscript that the informed consent of the participants and ethics committee approval from the institution where the study has been conducted have been obtained.

LANGUAGE

The language of the Journal is Turkish and American English.

MANUSCRIPT ORGANIZATION AND FORMAT

All correspondence will be sent to the first-named author unless otherwise specified. Manuscpript is to be submitted online via http://dergipark.gov.tr/meder it must be accompanied by a cover letter indicating that the manuscript is intended for publication, specifying the article category (i.e. research article, review etc.) and including information about the manuscript (see the Submission Checklist). Manuscripts should be prepared in Microsoft Word 2003 and upper versions. In addition, Copyright Agreement Form that has to be signed by all authors must be submitted.

1. The manuscripts should be in A4 paper standards: having 2.5 cm margins from right, left, bottom and top, Times New Roman font style in 10 font size and line spacing of 1.5 and "justify align" format. For indented paragraph, tab key should be used. One line spacing should be used for the tables and figures, which are included in the text.
2. The name(s) of author(s) should be given just beneath the title of the study aligned to the right. Also the affiliation, title, e-mail and phone of the author(s) must be indicated on the bottom of the page as a footnote marked with an asterisk (*).
3. Before the introduction part, there should be an abstract of 180-200 words. Underneath the abstract, 3-5 keywords that inform the reader about the content of the study should be specified.
4. The manuscripts should contain mainly these components: title, abstract and keywords; extended abstract, sections, footnotes and references.
5. Research article sections are ordered as follows: "Introduction", "Aim and Methodology", "Findings", "Discussion and Conclusion", "Endnotes" and "References". For review and commentary articles, the article should start with the "Introduction" section where the purpose and the method is mentioned, go on with the other sections; and it should be finished with "Discussion and Conclusion" section followed by "Endnotes", "References" and "Tables and Figures".
6. Tables, graphs and figures can be given with a number and a defining title if and only if it is necessary to follow the idea of the article. Otherwise features like demographic characteristics can be given within the text.

7. A title page including author information must be submitted together with the manuscript. The title page is to include fully descriptive title of the manuscript and, affiliation, title, e-mail address, postal address, phone, fax number of the author(s) and ORCIDs of all authors (see The Submission Checklist).
8. Authors are responsible for all statements made in their work published in the Journal; Istanbul University Accounting Institute has no responsibility in this regard.
9. The author(s) can be asked to make some changes in their articles due to peer reviews.
10. The studies that were sent to the journal will not be returned whether they are published or not.

References

Although references to review articles can be an efficient way to guide readers to a body of literature, review articles do not always reflect original work accurately. Readers should therefore be provided with direct references to original research sources whenever possible. On the other hand, extensive lists of references to original work on a topic can use excessive space on the printed page. Small numbers of references to key original papers often serve as well as more exhaustive lists, particularly since references can now be added to the electronic version of published papers, and since electronic literature searching allows readers to retrieve published literature efficiently. Papers accepted but not yet included in the issue are published online in the Early View section and they should be cited as "advance online publication". Citing a "personal communication" should be avoided unless it provides essential information not available from a public source, in which case the name of the person and date of communication should be cited in parentheses in the text. For scientific articles, written permission and confirmation of accuracy from the source of a personal communication must be obtained.

Reference Style and Format

Journal of Accounting Institute - Muhasebe Enstitüsü Dergisi complies with APA (American Psychological Association) style 6th Edition for referencing and quoting. For more information:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological

Association (6th ed.). Washington, DC: APA.

- http://www.apastyle.org

Accuracy of citation is the author's responsibility. All references should be cited in text. Reference list must be in alphabetical order. Type references in the style shown below.

Citations in the Text

Citations must be indicated with the author surname and publication year within the parenthesis.

If more than one citation is made within the same paranthesis, separate them with (;).

Samples:

More than one citation;

(Esin et al., 2002; Karasar, 1995)

Citation with one author;

(Akyolcu, 2007)

Citation with two authors;

(Sayıner & Demirci, 2007)

Citation with three, four, five authors;

First citation in the text: (Ailen, Ciambrune, & Welch, 2000) Subsequent citations in the text: (Ailen et al., 2000)

Citations with more than six authors;

(Çavdar et al., 2003)

Citations in the Reference

All the citations done in the text should be listed in the References section in alphabetical order of author surname without numbering. Below given examples should be considered in citing the references.

Basic Reference Types

Book

a) Turkish Book

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8th ed.) [Preparing research reports]. Ankara, Turkey: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Book Translated into Turkish

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* [Mindsets] (A. Kotil, Trans.). İstanbul, Turkey: İletişim Yayınları.

c) Edited Book

Ören, T., Üney, T., & Çölkesen, R. (Eds.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi* [Turkish Encyclopedia of Informatics]. İstanbul, Turkey: Papatya Yayıncılık.

d) Turkish Book with Multiple Authors

Tonta, Y., Bitirim, Y., & Sever, H. (2002). T*ürkçe arama motorlarında performans değerlendirme* [Performance evaluation in Turkish search engines]. Ankara, Turkey: Total Bilişim.

e) Book in English

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation.* New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) Chapter in an Edited Book

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Chapter in an Edited Book in Turkish

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi [Organization culture: Its functions, elements and importance in leadership and business management]. In M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi* [Organization sociology] (pp. 233–263). Bursa, Turkey: Dora Basım Yayın.

h) Book with the same organization as author and publisher

American Psychological Association. (2009). *Publication manual of the American psychological association* (6th ed.). Washington, DC: Author.

Article

a) Turkish Article

Mutlu, B., & Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri [Source and intervention reduction of stress for parents whose children are in intensive care unit after surgery]. *Istanbul University Florence Nightingale Journal of Nursing, 15*(60), 179–182.

b) English Article

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society, 10*(2), 149–173. http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002

c) Journal Article with DOI and More Than Seven Authors

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine, 372,* 2087–2096. http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184

d) Journal Article from Web, without DOI

Sidani, S. (2003). Enhancing the evaluation of nursing care effectiveness. *Canadian Journal of Nursing Research, 35*(3), 26–38. Retrieved from http://cjnr.mcgill.ca

e) Journal Article wih DOI

Turner, S. J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly, 27,* 261–278.http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910

f) Advance Online Publication

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology.* Advance online publication. http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867

g) Article in a Magazine

Henry, W. A., III. (1990, April 9). Making the grade in today's schools. *Time, 135,* 28–31.

Doctoral Dissertation, Master's Thesis, Presentation, Proceeding

a) Dissertation/Thesis from a Commercial Database

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9943436)

b) Dissertation/Thesis from an Institutional Database

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the politicals, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali

c) Dissertation/Thesis from Web

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar /phd/ickapak.html

d) Dissertation/Thesis abstracted in Dissertations Abstracts International

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering, 65*(10), 5428.

e) Symposium Contribution

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B., & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome.* Symposium conducted at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

f) Conference Paper Abstract Retrieved Online

Liu, S. (2005, May). *Defending against business crises with the help of intelligent agent based early warning solutions.* Paper presented at the Seventh International Conference on Enterprise Information Systems, Miami, FL. Abstract retrieved from http://www.iceis.org/iceis2005/abstracts_2005.htm

g) Conference Paper - In Regularly Published Proceedings and Retrieved Online

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences, 105,* 12593–12598. http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105

h) Proceeding in Book Form

Parsons, O. A., Pryzwansky, W. B., Weinstein, D. J., & Wiens, A. N. (1995). Taxonomy for psychology. In J. N. Reich, H. Sands, & A. N. Wiens (Eds.), *Education and training beyond the doctoral degree: Proceedings of the American Psychological Association National Conference on Postdoctoral Education and Training in Psychology* (pp. 45–50). Washington, DC: American Psychological Association.

i) Paper Presentation

Nguyen, C. A. (2012, August). *Humor and deception in advertising: When laughter may not be the best medicine.* Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

Other Sources

a) Newspaper Article

Browne, R. (2010, March 21). This brainless patient is no dummy. *Sydney Morning Herald, 45.*

b) Newspaper Article with no Author

New drug appears to sharply cut risk of death from heart failure. (1993, July 15). *The Washington Post,* p. A12.

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/

d) Online Encyclopedia/Dictionary

Ignition. (1989). In *Oxford English online dictionary* (2nd ed.). Retrieved from http://dictionary.oed. com

Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.). *The Stanford encyclopedia of philosophy.* Retrieved from http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/

e) Podcast

Dunning, B. (Producer). (2011, January 12). *inFact: Conspiracy theories* [Video podcast]. Retrieved from http://itunes.apple.com/

f) Single Episode in a Television Series

Egan, D. (Writer), & Alexander, J. (Director). (2005). Failure to communicate. [Television series episode]. In D. Shore (Executive producer), *House;* New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Music

Fuchs, G. (2004). Light the menorah. On *Eight nights of Hanukkah* [CD]. Brick, NJ: Kid Kosher.

SUBMISSION CHECKLIST

Ensure that the following items are present:

- Cover letter to the editor
  - ✓ The category of the manuscript
  - ✓ Confirming that “the paper is not under consideration for publication in another journal”.
  - ✓ Including disclosure of any commercial or financial involvement.
  - ✓ Confirming that last control for fluent English was done.
  - ✓ Confirming that journal policies detailed in Information for Authors have been reviewed.
  - ✓ Confirming that the references cited in the text and listed in the references section are in
  - ✓ line with APA 6.
- Copyright Agreement Form
- Permission of previous published material if used in the present manuscript
- Title page
  - ✓ The category of the manuscript
  - ✓ The title of the manuscript both in Turkish and in English
  - ✓ All authors’ names and affiliations (institution, faculty/department, city, country),
  - ✓ e-mail addresses
  - ✓ Corresponding author’s email address, full postal address, telephone and fax number
  - ✓ ORCIDs of all authors.
- Main Manuscript Document
  - ✓ The title of the manuscript
  - ✓ Abstracts (180-200 words)
  - ✓ Key words: 3-5 words
  - ✓ Acknowledgement (if exists)
  - ✓ References
  - ✓ All tables, illustrations (figures) (including title, description, footnotes)

CONTACT INFO

Phone : +90 212 412 24 00

Web site : http://dergipark.gov.tr/meder and https://jai.istanbul.edu.tr

Email : jai@istanbul.edu.tr

Address : Istanbul University, IU Avcılar Campus Business School Accounting Institute Avcılar Istanbul-Turkey

COPYRIGHT AGREEMENT FORM / TELİF HAKKI ANLAŞMASI FORMU

İstanbul University
İstanbul Üniversitesi

Journal name: Muhasebe Enstitüsü Dergisi
Dergi Adı: Journal of Accounting Institute

Copyright Agreement Form
Telif Hakkı Anlaşması Formu

Responsible/Corresponding Author *Sorumlu Yazar*	
Title of Manuscript *Makalenin Başlığı*	
Acceptance date *Kabul Tarihi*	
List of authors *Yazarların Listesi*	

Sıra No	**Name - Surname** *Adı-Soyadı*	**E-mail** *E-Posta*	**Signature** *İmza*	**Date** *Tarih*
1				
2				
3				
4				
5				

Manuscript Type (Research Article, Review, etc.) *Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme, v.b.)*	

Responsible/Corresponding Author:
Sorumlu Yazar:

University/company/institution	*Çalıştığı kurum*	
Address	*Posta adresi*	
E-mail	*E-posta*	
Phone; mobile phone	*Telefon no; GSM no*	

The author(s) agrees that:
The manuscript submitted is his/her/their own original work, and has not been plagiarized from any prior work,
all authors participated in the work in a substantive way, and are prepared to take public responsibility for the work,
all authors have seen and approved the manuscript as submitted,
the manuscript has not been published and is not being submitted or considered for publication elsewhere,
the text, illustrations, and any other materials included in the manuscript do not infringe upon any existing copyright or other rights of anyone.
ISTANBUL UNIVERSITY will publish the content under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license that gives permission to copy and redistribute the material in any medium or format other than commercial purposes as well as remix, transform and build upon the material by providing appropriate credit to the original work.
The Contributor(s) or, if applicable the Contributor's Employer, retain(s) all proprietary rights in addition to copyright, patent rights.
I/We indemnify ISTANBUL UNIVERSITY and the Editors of the Journals, and hold them harmless from any loss, expense or damage occasioned by a claim or suit by a third party for copyright infringement, or any suit arising out of any breach of the foregoing warranties as a result of publication of my/our article.
I/We also warrant that the article contains no libelous or unlawful statements, and does not contain material or instructions that might cause harm or injury.
This Copyright Agreement Form must be signed/ratified by all authors. Separate copies of the form (completed in full) may be submitted by authors located at different institutions; however, all signatures must be original and authenticated.

Yazar(lar) aşağıdaki hususları kabul eder:
Sunulan makalenin yazar(lar)ın orijinal çalışması olduğunu ve intihal yapmadıklarını,
Tüm yazarların bu çalışmaya asli olarak katılmış olduklarını ve bu çalışma için her türlü sorumluluğu aldıklarını,
Tüm yazarların sunulan makalenin son halini gördüklerini ve onayladıklarını,
Makalenin başka bir yerde basılmadığını veya basılmak için sunulmadığını,
Makalede bulunan metnin, şekillerin ve dokümanların diğer şahıslara ait olan Telif Haklarını ihlal etmediğini kabul ve taahhüt ederler.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'nin bu fikri eseri, Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile yayınlamasına izin verirler. Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı, eserin ticari kullanım dışında her boyut ve formatta paylaşılmasına, kopyalanmasına, çoğaltılmasına ve orijinal esere uygun şekilde atıfta bulunmak kaydıyla yeniden düzenleme, dönüştürme ve eserin üzerine inşa etme dâhil adapte edilmesine izin verir.
Yazar(lar)ın veya varsa yazar(lar)ın işvereninin telif dâhil patent hakları, fikri mülkiyet hakları saklıdır.
Ben/Biz, telif hakkı ihlali nedeniyle üçüncü şahıslarca vuku bulacak hak talebi veya açılacak davalarda İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ve Dergi Editörlerinin hiçbir sorumluluğunun olmadığını, tüm sorumluluğun yazarlara ait olduğunu taahhüt ederim/ederiz.
Ayrıca Ben/Biz makalede hiçbir suç unsuru veya kanuna aykırı ifade bulunmadığını, araştırma yapılırken kanuna aykırı herhangi bir malzeme ve yöntem kullanılmadığını taahhüt ederim/ederiz.
Bu Telif Hakkı Anlaşması Formu tüm yazarlar tarafından imzalanmalıdır/onaylanmalıdır. Form farklı kurumlarda bulunan yazarlar tarafından ayrı kopyalar halinde doldurularak sunulabilir. Ancak, tüm imzaların orijinal veya kanıtlanabilir şekilde onaylı olması gerekir.

Responsible/Corresponding Author; *Sorumlu Yazar;*	**Signature** / *İmza*	**Date** / *Tarih*
		……../……../……

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Bağımsız Denetim Sürecindeki Hasılat Döngüsü Yanılgıları ve İyileştirme Stratejileri
Günay Deniz Dursun, Sinan Aslan

Muhasebede Yapay Zekâ Kullanım Etiği
Uğur Bellikli

Muhasebe Enstitüsü Dergisinde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi
Gamze Sevimli Örgün

Enflasyonun Mali Rasyolar Üzerindeki Etkisi: Borsa İstanbul'da İşlem Gören İmalat Sektöründe Bir Araştırma
Erdem Saçan

ISSN 2602-3202

İstanbul Üniversitesi
İşletme Fakültesi
MUHASEBE ENSTİTÜSÜ
http://muhasebe.istanbul.edu.tr
https://www.linkedin.com/in/muhasebe-enstitusu